

14/7/2014

“MOGEN DE BOEKEN ALS LAATST? DAN
GA IK EVEN WAT ANDERS DOEN.”

Een onderzoek naar de positie van het tv-programma De Wereld
Draait Door in het literaire veld

Hester Sjoer
Studentnummer S4375130
Master Literair Bedrijf
Begeleider: Prof. dr. J. Joosten
Tweede lezer: J. Dera MA
14-7-2014

Radboud Universiteit Nijmegen

Inhoudsopgave

Abstract	4
Inleiding	5
1. Status questionis	6
1.1 De Wereld Draait Door	6
1.2 Boeken op tv	7
1.3 Auteurs in talkshows	9
1.4 Oprah	11
1.5 Literatuurkritiek	12
2. Onderzoeksvraag	14
2.1 Hoofd- en deelvragen	14
2.2 Hypotheses	14
2.3 Relevantie	15
3. Theoretisch kader	16
3.1 Veldtheorie Bourdieu	16
3.2 De status van de literatuurkritiek	20
3.3 Eerder onderzoek	22
3.3.1 USA: Oprah's Book Club	22
3.3.2 Boekenprogramma's in Duitsland	27
3.3.3 Boekenprogramma's in Nederland	32
4. Methode	34
5. Analyse	35
5.1 Invloed op economisch kapitaal	35
5.1.1 Bestsellerlijst	36
5.1.2 CPNB Top 100	37
5.1.3 Recensies	38
5.1.4 Opvallend	39
5.1.5 Conclusie	40
5.2 Invloed symbolisch kapitaal	41
5.2.1 Literaire prijzen	41
5.2.2 DWDD in de media	43
5.3. Reactie van publiek	45
5.3.1 Twitter	45

5.3.2 Facebook	49
5.4 Inhoud van het programma	52
5.4.1 Analyse model Loquai	52
5.4.2 Analyse uitzending Heydebrand en Winko	59
6. Conclusie.....	63
7. Discussie.....	67
Bronvermelding	68
 Bijlage 1A. Alle boeken met informatie.....	 75
Bijlage 1B. Alle boeken met artikelen.....	79
Bijlage 2. Artikelen waarin <i>DWDD</i> genoemd wordt.....	84
Bijlage 3. Tweets	108
Bijlage 4. Facebookberichten	120
Bijlage 5. Transcript.....	134

Abstract

In deze scriptie is de positie van *De Wereld Draait Door* in het literaire veld onderzocht door de invloed op het economische kapitaal en op het symbolische kapitaal te meten en de inhoud van het programma te analyseren. Tegen de verwachting in, blijkt *DWDD* vrij weinig effect te hebben op het boekenveld. Invloed op het economische kapitaal is alleen merkbaar als een boek tot Boek van de maand verkozen is. Het programma wordt niet gezien als serieuze speler in het literaire veld en de inhoud van het boekenitem is vergelijkbaar met eerdere boekenprogramma's: er wordt niet diep ingegaan op boeken en de discussie blijft oppervlakkig.

In this thesis, the position of the TV-show *De Wereld Draait Door* in the literary field is explored by researching the influence on economic and symbolic capital and by analyzing the content of the show. Against expectations, *DWDD* appears to have little influence on the field. Impact on economic capital is only noticeable if a book has been voted Book of the Month. The show is not seen as a serious player in the literary field and the content of the book item is similar to previous book programs on television: they don't analyse the book in detail and the discussion stays shallow.

Inleiding

Boeken op televisie, het leek een gedane zaak. Kijkcijfers vallen tegen en slechts weinig programma's krijgen de kans om zich over lange tijd te bewijzen. Opvallend was het dat *De Wereld Draait Door* zich twee jaar geleden met boeken bezig ging houden en dat alle literaire weblogs mij daar ineens ook van op de hoogte hielden. Zelf heb ik al een tijdje geen tv meer, maar door alle mails en berichten op social media kon ik precies weten welke boeken er in *DWDD* besproken waren en hoe snel deze wel niet in de bestsellerlijst terecht kwamen.

Voor mijn masterscriptie wilde ik me graag richten op iets actueels, op boeken, maar dan in een vorm dat het iedereen aanspreekt, niet alleen voor mijn medestudenten.

DWDD bleek daarom geschikt als onderzoeksobject. De Wereld Draait Door als boekenprogramma, Matthijs van Nieuwkerk als literatuurcriticus?

Met deze scriptie wilde ik de manier waarop boeken worden besproken in *DWDD* analyseren. Het feit dat zoiets voor Nederlandse boekenprogramma's, of losse items, nog maar weinig is gedaan, maakte het lastig, maar ook leuk, omdat ik veel eigen ideeën kon inbrengen. De hoofdvraag die ik wilde beantwoorden werd: wat is de positie van De Wereld Draait door in het literaire veld? Een erg brede vraag, waarna ik heb gekozen om drie verschillende aspecten te benaderen: het economisch kapitaal, te meten aan de hand van bestsellerlijsten, het symbolisch kapitaal aan de hand van berichten in andere, gedrukte media en tot slot de inhoud van het programma aan de hand van al eerder ontworpen modellen. Ook de publieksreactie heb ik bekeken, die niet goed in een van de aspecten te passen viel, maar desalniettemin erg interessant is. Zeker met social media is het mogelijk hier een indicatie van te geven.

Sinds kort is ook RTL Boulevard begonnen met een boekenitem, in samenwerking met bol.com, dus wel duidelijk commercieel. Dat er meer programma's boekenitems toevoegen, geeft aan dat het onderwerp nog steeds actueel is. Ook *DWDD* lijkt er nog niet klaar mee te zijn. Onlangs gaven ze aan vanaf september 2014 met een nieuw panel te komen.

Tot slot nog een kort dankwoord. De enthousiaste begeleiding van Jos Joosten heeft ervoor gezorgd dat ik gemotiveerd bleef en na elk gesprek weer met volle moed aan de slag wilde. Ik heb dit erg gewaardeerd, bedankt daarvoor!

Vrienden en familie (een lijst met namen wordt te lang), bedankt voor het luisteren en meedenken. Deze scriptie was voor lange tijd het enige waar ik over kon praten, maar ik heb vooral erg veel aanmoediging en geduld ervaren.

1. Status questionis

1.1 De Wereld Draait Door

De Wereld Draait Door (hierna: *DWDD*) is een live actualiteitenprogramma dat sinds 2005 elke werkdag (met uitzondering van de zomer) uitgezonden wordt. Het is een goed bekeken talkshow die gepresenteerd wordt door Matthijs van Nieuwkerk en gemiddeld 1,2 miljoen kijkers per dag trekt.¹

In het programma verschijnen gasten met verschillende professies. Vaak zijn dit bijvoorbeeld politici en specialisten die over actuele zaken komen praten, maar regelmatig schuiven er ook schrijvers en andere kunstenaars aan. Door de hoge kijkcijfers wordt een optreden van een artiest als zeer goede publiciteit gezien. Niet alleen wordt het besproken werk zeer goed verkocht, ook komen de kunsten in beeld bij honderdduizenden Nederlanders die er anders nooit kennis van genomen zouden hebben.²

Matthijs van Nieuwkerk, die al sinds dag één het programma presenteert, had al een flinke mediacarrière achter de rug toen hij het gezicht van *DWDD* werd. Hij begon aan een studie Nederlands, maar heeft deze niet afgemaakt, omdat hij aan de slag kon bij *Het Parool*, eerst op de sportredactie en vervolgens op de kunstredactie. Hij heeft jaren bij *Het Parool* gewerkt, als interviewer en uiteindelijk als hoofdredacteur. Toen hij de overstap maakte naar televisie was hij werkzaam bij onder andere *Holland Sport*, *De Gids* en *Nederland Kiest*.

Als presentator van *DWDD* is Van Nieuwkerk vijf jaar op rij genomineerd voor de Zilveren Televizier Ster. Hij won een Beeld en Geluid Award (2007), een Greatest Man Award en werd in 2013 uitgeroepen tot omroepman van het jaar.

Het programma won in 2007 de Gouden Televizier-ring en in 2011 de Zilveren Nipkovschijf.³ De hoofdredacteur van het programma is Dieuwke Wynia.

DWDD heeft niet één vast format. Er komen steeds meer rubrieken in en om het programma zelf, maar ook onderdelen die naast het programma worden gevoerd, zoals *De Wereld Draait Buiten*. Deze spin-offs waren de reden dat Wynia in 2011 besloot terug te komen op haar besluit om over te stappen naar BNN⁴. Niet iedereen is enthousiast over de uitbreidingen. Lorianne van Gelder schreef een artikel over de overdaad aan *DWDD* rubrieken, ze noemt ‘*DWDD*-vermoeidheid’ en ‘dewerelddraaitdoorisering’⁵. Niet alle spin-offs zijn even succesvol. Zo is *De Wereld Leert Door* na de pilot al gestopt.

In september 2012 is er ook een boekenitem aan het programma toegevoegd: het ‘boek van de maand’. Elke laatste dinsdag van de maand komt een boekenpanel aan tafel en bespreekt enkele boeken, waarna het gezamenlijk één ‘Boek van de maand’ kiest.

Dit panel bestaat uit Gerda Aukes (bedrijfsleidster van boekhandel Den Boer in Baarn), Monique Burger (eigenaar De Nieuwe Boekhandel in Amsterdam), Wim Krings (eigenaar

¹ Onbekend (29) (2014).

² Takken (2011).

³ Onbekend (31).

⁴ Onbekend (3) (2011).

⁵ Van Gelder (2013).

boekhandel Krings in Sittard) en Ronnie Terpstra (boekverkoper boekhandel Van der Velde in Leeuwarden).

Verschillende mensen noemen dat het boekenitem grote invloed heeft op de verkoop van de besproken boeken. Maarten Dessing noemt in een artikel in *Boekblad* dat ‘de invloed van het boekverkopers-panel [sic] groter [is] dan ooit’⁶. Dit zegt hij op basis van het feit dat het eerste deel van de boekencyclus ‘Mijn Strijd’ van Karl Ove Knausgard in de Top 3 van de Bestseller 60 kwam, na een vermelding in *DWDD*.

Zijn opmerking dat dit aan het boekenpanel te danken is, wordt helaas niet onderbouwd, maar Alet Krikken geeft in haar artikel ‘*De Wereld Draait Door* als verkoper van boeken’ aan dat uitgeverijen zelf een stijging waarnemen in de verkoop van de boeken die bij *DWDD* besproken zijn.⁷

In een interview met Boekenbijlage.nl zegt Gerda Aukes dat de invloed van de boekenrubriek groeiende is. Ook zij noemt Knausgard: ‘De meeste titels vliegen de Bestseller 60 en NRC top10 in. Knausgard kwam zelfs op 3 binnen! En de afgelopen keer kwamen we op 4 en 5 en 6 binnen.’⁸

Er zijn dus twee manieren waarop boeken aandacht krijgen in *DWDD*: de auteur komt langs en het boek wordt in het ‘normale’ programma besproken, of het boek wordt uitgekozen door het panel en besproken in het Boek van de maand-item.

1.2 Boeken op tv

Er zijn veel boekenprogramma’s op televisie geweest, het één succesvoller dan het ander. Volgens een artikel van Tom Rooduijn in het *Noordhollands Dagblad* bepaalde Hans Gomperts ‘in de beginjaren van de televisie de boekenprogramma’s’. Hij interviewde schrijvers voor de AVRO en de VARA.⁹

Het boekenprogramma dat vaak genoemd wordt als een van de (weinige) programma’s die invloed op de boekverkoop hadden is *Hier is... Adriaan van Dis*. De invloed van dit programma op de verkoopcijfers zou zo groot zijn, dat er zelfs werd gesproken over het ‘Van Dis effect’.

Literair Nederland haalt in een artikel van 19 november 2007 voorbeelden uit een doctoraalscriptie aan, waaruit blijkt dat er verschillende auteurs voordeel hadden bij een interview bij Van Dis. Zo werd het boek *De kip die over de soep vloog* van Frans Pointl goed ontvangen door de geschreven media, maar kwam het pas in de bestsellerlijsten nadat het in *Hier is... Adriaan Van Dis* was besproken.¹⁰

In het artikel wordt wel een kanttekening gemaakt: het effect gold niet voor alle boeken die werden besproken. Ook Jaap Goedegebuure relateert het succes van Van Dis in zijn artikel ‘Eerste uitzending van het televisieprogramma ‘Hier is Adriaan van Dis’’. Hij geeft

⁶ Dessing (2013)

⁷ Krikken (2013).

⁸ Onbekend (22) (2013).

⁹ Rooduijn (2008).

¹⁰ Onbekend (2) (2007).

aan dat het Van Dis-effect (bijna) niet te merken was als de presentatie van de auteur niet goed ‘over het voetlicht kwam of niet spraakmakend genoeg was’¹¹.

Interessant is dat er in 2013, elf jaar na de laatste uitzending van *Hier is... Adriaan van Dis*, weer wordt gesproken over het ‘Van Dis effect’. Ter gelegenheid van de Boekenweek 2013 heeft Matthijs van Nieuwkerk op 14 maart 2013 zijn centrale rol in *DWDD* afgestaan aan Adriaan van Dis, zodat deze nog één keer zijn boekenprogramma kon presenteren. Deze uitzending werd zo goed ontvangen, dat het nog een keer gedaan werd, op 6 maart 2014. Naar de boeken die op 14 maart 2013 werden besproken bleek na de uitzending grote vraag te zijn, volgens Coen Peppelenbos te danken aan het Van Dis-effect.¹² Hetzelfde gebeurde na de aflevering op 6 maart 2014. De drie auteurs die werden geïnterviewd door Van Dis, zagen hun boeken de week erna in de Bestseller Top 60 verschijnen. Of deze opleving van het Van Dis-effect net zo groot geweest zou zijn als Van Dis niet in *DWDD*, maar in een ander programma had gezeten, dat is niet duidelijk.

De laatste ‘echte’ aflevering van *Hier is... Adriaan van Dis* is dus al elf jaar geleden uitgezonden, maar er zijn sindsdien nog genoeg andere boekenprogramma’s verschenen. Onder andere het in 2005 begonnen *Boeken* van de VPRO, dat nog steeds op zondagochtend uitgezonden wordt en vanaf het begin gepresenteerd wordt door Wim Brands. In *Boeken* komen auteurs en specialisten langs om met Brands over nieuw werk te praten. In september 2013 is ook *Boeken op Reis* begonnen, waarin Brands zes buitenlandse auteurs opzocht. Deze afleveringen werden in september en oktober 2013 uitgezonden. Een optreden bij Brands zou tot een paar honderd extra verkochte boeken kunnen leiden, volgens Ambo-uitgever Haye Koningsveld.¹³ Voor *Boeken* geldt een score van 150.000 à 200.000 kijkers als hoog.¹⁴ Ter vergelijking, Van Dis trok gemiddeld 770.000 kijkers.¹⁵

Leon Verdonschot en Jan Leyers presenteerden in 2008 en 2009 twee seizoenen van *Iets met boeken*. Het programma stopte nadat er in totaal elf afleveringen waren gemaakt. De NTR zond tussen 2011 en 2013 drie seizoenen uit van *Benali Boekt*, waarin Abdelkader Benali in een zestal afleveringen per seizoen de invloed van klassiekers onderzocht. Het was de bedoeling dat er nog een vierde seizoen zou komen, maar hier werd geen ruimte meer voor gemaakt. De laatste aflevering was op zondag 7 april 2013. Het aantal kijkers schommelde rond de 210.000 mensen per aflevering.¹⁶

Verdonschot zei naar aanleiding van de start van *Benali Boekt* dat ‘de schaduw van Van Dis over elk boekenprogramma hangt’.¹⁷ In hetzelfde artikel wordt het grote succes van Van Dis ook gerelativeerd:

¹¹ Goedegebuure (1993).

¹² Peppelenbos (2) (2013).

¹³ De Valk (2011).

¹⁴ Rooduijn (2008).

¹⁵ Geelen (2003).

¹⁶ Nieuwenhuis (2013).

¹⁷ Onkenhout (2010).

‘Het (...) profiteerde, achteraf gezien, in hoge mate van de omstandigheden. De concurrentie van commerciële zenders stelde nog niet veel voor, de VPRO zond het programma op zondagavond uit op prime time en in de eerste jaren van uitzending waren er nog maar twee netten.’¹⁸

Voor CPNB directeur Henk Kraima is het belangrijker dat boeken besproken worden in algemene programma’s waar veel mensen naar kijken, dan dat er een specifiek boekenprogramma is. Dit zou alleen bekeken worden door mensen die toch al veel lezen.¹⁹ Ook Podium-uitgever Joost Nijsen, die tv-programma’s ‘ontzettend belangrijk’ noemt voor de boekenbranche, geeft aan dat een optreden in *De Wereld Draait Door* of *Pauw & Witteman* het meeste effect heeft: “wat vroeger Van Dis in gang zette, kan nu Matthijs van Nieuwkerk bewerkstelligen”.²⁰

Een jaar later spreekt hij zichzelf tegen door te zeggen dat het Van Dis-effect helemaal niet meer bestaat, door het meer diverse media-aanbod. Wel noemt hij dat een significante toename van verkoop alleen mogelijk zou zijn door programma’s die veel mensen bereiken.²¹

Prometheus-uitgever Mai Spijkers geeft juist aan dat televisie steeds relevanter wordt. Ook Querido-directeur Annete Portegies zegt dat het effect van boekenprogramma’s op de verkoop nog altijd aanzienlijk is.²²

Boeken verschijnen al jaren op televisie, maar er moet hier de opmerking bij gemaakt worden dat het aantal uren dat men naar tv kijkt, lange tijd alleen maar steeg, maar sinds 2000 aan het dalen is. Het gebruik van internet is daarentegen behoorlijk gestegen.²³ Het boekenprogramma van Van Dis werd dus niet alleen in een tijd uitgezonden dat er veel minder keuze was op televisie, maar er werd toen in het geheel meer televisie gekeken dan nu.

1.3 Auteurs in talkshows

Niet alleen in boekenprogramma’s worden boeken besproken, vooral de talkshows zoals *DWDD* lijken dus belangrijk te zijn voor de verkoop. Maar juist in die talkshows lijkt de auteur centraal te staan, in plaats van het boek. Zoals Frank Heinen zegt in zijn artikel: “het boek is het alibi voor een gesprek geworden.”²⁴

De schrijvers Daan en Thomas Heerma van Voss spreken dit ook uit in een interview met *Trouw*. Hierin hebben ze het over de gevolgen van de media voor schrijvers en de literatuur. De broers noemen dat ze benaderd zijn door media met vragen die helemaal

¹⁸ Onkenhout (2010).

¹⁹ Rooduijn (2008).

²⁰ Onkenhout (2010).

²¹ De Valk (2011).

²² De Valk (2011).

²³ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

²⁴ Heinen (2013).

geen betrekking hebben op hun literaire werk. Daan Heerma van Voss zegt hierover: 'Iedere keer als een schrijver op televisie komt, verliest hij een deel van zijn gezag.'²⁵

De titel van het eerder aangehaalde artikel van Frank Heinen is veelzeggend: 'De auteur leeft, op tv - maar het boek is dood'. Over het idee dat de auteur belangrijker lijkt te zijn dan het boek zijn veel artikelen geschreven. Zo schrijft Sander Bax in een artikel over Harry Mulisch dat auteurs op tv alleen spreken over het autobiografische deel van een boek, als het al over het boek zelf gaat. Er moet een aangrijpend verhaal zijn. Bax zegt dat dit gevaarlijk is voor de literatuur: 'als de hype voorbij is, en de schrijver dood, dan begint het grote vergeten. We waren immers geïnteresseerd in de man achter het boek en niet in de boeken die hij schreef.'²⁶

Peter Buwalda schrijft in zijn Kellendonklezing (2013) over deze interesse voor de schrijver in plaats van voor het boek. Hij beschrijft Kellendonk als de auteur die zich juist wel achter zijn boeken verschoolt. Interviews die hij gaf gingen 'vrijwel uitsluitend over literatuur en zijn schrijverschap. Nooit over hemzelf.'²⁷ Buwalda geeft aan dat hij zelf niet verdwijnt achter zijn werk, maar zich vaak in de media laat zien. Hij noemt hierbij ook *DWDD*, waarin hij niet over zijn literaire werk, maar over zijn persoonlijke muzieksmaak praatte. De media zijn belangrijk voor een schrijverscarrière, maar doordat het elke keer het vaste groepje is van schrijvers die op tv komen, is er geen middenmoot meer. Alleen schrijvers op tv zouden worden gelezen.

Al in 1994 is er een artikel in het AD gepubliceerd met de titel 'De schrijver als koopwaar', dat gaat over het feit dat slechts een select clubje auteurs regelmatig op tv verschijnt, waardoor alleen hún boeken goed verkopen. "Het gaat niet meer om het werk, maar om de persoonlijkheid."²⁸ Het verschijnsel wordt dus al zeker twintig jaar opgemerkt.

In het verlengde hiervan bespreekt Buwalda in zijn Kellendonklezing het essay 'Mr Difficult', waarin Jonathan Franzen stelt dat er twee verschillende modellen bestaan van de verhouding tussen fictie en het publiek: het 'statusmodel' en het 'contractmodel'. Boeken die geschreven zijn aan de hand van het statusmodel zijn buitengewone werken die niet door iedereen gewaardeerd zullen worden. Auteurs die schrijven volgens het contractmodel schrijven voor hun publiek, zorgen ervoor dat de lezers een plezierige ervaring overhouden aan het boek.²⁹ 'Kunst en amusement gaan samen'³⁰ schrijft Buwalda en geeft aan dat Franzen dit ook inziet. De twee modellen scheiden zich eigenlijk pas als een boek moeilijk wordt gevonden.

De lezer dringt zich op, Buwalda noemt het terugschrijvende lezers, waardoor de 'contractschrijver' zich wel aan zijn contract moet houden om nog te verkopen. Want wie niet gelezen wordt, die verkoopt ook niet. Buwalda noemt hierbij als voorbeeld Drehmans, wat niet een willekeurige keuze is. Niet lang voordat Buwalda zijn Kellendonklezing

²⁵ Van Velzen (2013).

²⁶ Bax (2011).

²⁷ Buwalda (2013).

²⁸ Onbekend (1), (1994).

²⁹ Franzen (2002).

³⁰ Buwalda (2013).

uitspraak (maart 2013), schreef Drehmans een artikel in *De Volkskrant*, dat oproer tot gevolg had tussen Drehmans en Özcan Akyol.

‘Het literaire hart van de hedendaagse uitgever wordt ondermijnd door zijn bedrijfseconomische brein,’ schrijft Drehmans in het artikel ‘Schrijvers die niet gaan voor DWDD-roem worden liever geloosd’. Hij klaagt dat zijn boeken niet meer gepubliceerd worden, want zijn uitgever Querido wordt behoudend en commercieel. Goede literaire werken worden niet meer gepubliceerd, de voorkeur wordt gegeven aan het korte commerciële succes van een ‘schrijfsel van een BN’er of een als autobiografische ‘shock novel’ aangekondigd debuutromannetje³¹.

Özcan Akyol, die nog voor zijn debuut *Eus* uitgekomen was al bij DWDD zat, reageerde hierop en schreef dat Drehmans een oubollige schrijver is die mee moet gaan in de mediacratie, waar alleen een markt is voor de boeken die daadwerkelijk gelezen worden. Floris Lieshout vraagt zich vervolgens in een open brief aan Akyol af, wat er dan moet gebeuren met de schrijvers die prachtige boeken schrijven, maar niet ‘sexy’ genoeg zijn voor het grote publiek, om aan tafel te schuiven bij DWDD. Alleen de schrijvers die grappig zijn, maar eigenlijk niets te melden hebben, worden voorgesteld aan het grote publiek.³²

De status waar het huidige literaire veld in lijkt te verkeren wordt ten slotte samengevat door Drehmans:

‘de literatuur [is] ten prooi gevallen aan een fatale mix van supermarktmentaliteit en emotiecultuur. Een brutale babbel bij DWDD levert meer op dan goede recensies. De intrinsieke kwaliteit van een literair werk doet er amper nog toe. Maatgevend is de mens achter de schrijver, het verhaal achter zijn boek, het hele circus eromheen.’³³

1.4 Oprah

Wat Van Dis voor de Nederlandse boekenmarkt leek te doen, deed Oprah Winfrey voor de Amerikaanse. Oprah Winfrey wordt gezien als één van de meest invloedrijke mensen in Amerika. Ze presenteerde van 1986 tot 2011 haar talkshow *The Oprah Winfrey Show* en bereikte daarmee zo’n 48 miljoen mensen per week.³⁴ Als zij in haar show een product aanpreekt, kon het daarna flinke verkoopcijfers verwachten; het ‘Oprah-effect’.

Zo was in een haar van shows het zinnetje ‘I have to get one of these’ (over een boeklampje), genoeg om de verkoop van \$3.700 omzet per dag, voor de uitzending, op te stuwten naar \$90.000 in één middag, na de uitzending.³⁵

Dankzij *Oprah’s book club*, heeft het Oprah-effect ook gevolgen gehad voor de boekenmarkt. *Oprah’s book club* startte in 1996 en werd in 2002 even stopgezet. Een jaar later heeft ze het weer opgepakt, maar ze besprak vooral klassiekers. Twee jaar later, in

³¹ Drehmans (2012).

³² Lieshout (2013).

³³ Drehmans (2013).

³⁴ Jacobson (2011).

³⁵ Hornbuckle (2009).

2005, kondigde ze aan om ook boeken te bespreken van hedendaagse auteurs. Op die manier zou er vaker een daadwerkelijk gesprek met de auteur plaats kunnen vinden. Toen *The Oprah Winfrey show* stopte, hield *The Book Club* er ook even mee op, maar dit werd twee jaar later opnieuw gestart.

Boeken die Oprah kiest om te lezen worden massaal gekocht door het publiek. Ze heeft zelfs Tolstoi's *Anna Karenina* in de USA TODAY's Best-Selling Books list laten verschijnen. Nadat ze het boek in 2004 bekend had gemaakt als de nieuwe 'book club pick', verscheen het op de eerste plaats in de lijst. Om aan de grote vraag te kunnen voldoen, drukte uitgeverij Penguin bijna een miljoen nieuw exemplaren.³⁶

Een van de laatste door Oprah gekozen boeken, *The Invention of Wings* door Sue Monk Kidd, kwam in januari 2014 nog op nummer twee in de USA TODAY's Best-Selling Books list terecht. Toni Morrison, wier boeken vier keer gekozen werden, zegt meer boeken verkocht te hebben door haar optreden bij Oprah, dan door het winnen van de Nobelprijs voor de literatuur in 1993.³⁷

Er wordt wel een keerpunt van dit grote succes genoemd: op het moment dat Oprah een boek heeft uitgekozen, profiteert ook alleen dat boek ervan. De rest van de boekenmarkt zou er onder lijden. Gedurende twaalf weken na een nieuwe keuze daalt de verkoop van de volwassen literatuur met 2,5%.³⁸

Terwijl het een droom lijkt voor veel auteurs om hun boek in *The Book Club* te krijgen, was dat niet voor iedereen het geval. Toen Jonathan Franzen's *The Corrections* werd uitgekozen, was hij er niet bepaald blij mee. Zijn literaire boek zou niet in het programma passen dat alleen door huisvrouwen bekeken werd. Hij wilde ook gelezen worden door mannen en niet uit het literaire circuit getrapt worden door te verschijnen bij *Oprah's Book Club*. Het Oprah logo zou niet welkom zijn op de voorkant van zijn boek.³⁹ Deze houding heeft hem veel commentaar opgeleverd en zijn uitnodiging werd ingetrokken door Oprah. Desalniettemin rezen de verkoopcijfers de pan uit, wereldwijd werden er bijna drie miljoen exemplaren van zijn boek verkocht.

Negen jaar later legden de twee het weer bij toen Oprah weer een boek van Franzen, *Freedom*, koos. *Freedom* verscheen als gevolg daarvan op nummer een van de USA TODAY's Best-Selling Books list.⁴⁰

In het theoretisch kader wordt er dieper ingegaan op Oprah, haar invloed op de boekenmarkt en de verschillen tussen het economisch en symbolisch kapitaal die gemoeid zijn met *Oprah's book club*.

1.5 Literatuurkritiek

Nu televisieprogramma's zo'n grote invloed lijken uit te oefenen op de boekverkoop, hebben de recensies in kwaliteitsmedia dan nog wel zin? Dat vraagt Wilma de Rek zich af

³⁶ Blais (2004).

³⁷ Donahue (2012).

³⁸ Bert (2012).

³⁹ Kirkpatrick (2001).

⁴⁰ Kellogg (2010).

in het artikel 'Vroeger, toen had de recensent nog gezag!'

Zij neemt als voorbeeld de schrijvers Saskia Noort, Nico Dijkshoorn en Tatiana de Rosnay, die in 2013 op het evenement Manuscripta aanwezig waren. Alle drie zijn het schrijvers die goed verkopen, maar door de literatuurkritiek, als ze al besproken worden, niet meer dan één ster toebedeeld krijgen.⁴¹

Recensies zijn in ieder geval belangrijk voor de auteurs, zegt directeur/uitgever Henk Pröpper van De Bezige Bij. De auteurs waarderen de recensies, het is een bevestiging dat ze gelezen worden, maar de recensies krijgen wel minder waarde. Ook Vic van de Reijt, werkzaam bij Nijgh & Van Ditmar zegt dat het belang teruggelopen is:

'Televisie bepaalt nu of een boek een bestseller wordt. *Alleen maar nette mensen* van Robert Vuijsje kreeg prachtige recensies, maar het eerste jaar verkochten we er met heel veel moeite vierduizend exemplaren van. Pas toen Vuijsje in *DWDD* had gezeten, werd zijn boek een bestseller.'⁴²

De literatuurkritiek zou aan invloed ingeboet hebben, maar tevens bestaat de vraag of het ooit echt zo'n grote invloed zou hebben gehad. Hier wordt verder op ingegaan in het theoretisch kader.

Er is dus veel journalistieke discussie over de invloed van tv-programma's op de verkoop van boeken en de inhoud van zulke programma's. Er is echter nog te weinig onderzoek naar gedaan om aan te tonen of de invloed echt bestaat en of de programma's wel of niet inhoudelijk op de boeken ingaan. In deze scriptie wordt een poging gedaan om hier meer inzicht in te krijgen.

⁴¹ De Rek (2013).

⁴² De Rek (2013).

2. Onderzoeksvraag

2.1 Hoofd- en deelvragen

Het doel van dit onderzoek is om de invloed van *De Wereld Draait Door* op het literaire veld te onderzoeken. Omdat er veel gewezen wordt op een grote invloed die *De Wereld Draait Door* heeft, maar er nog geen onderzoek gedaan is om dit daadwerkelijk vast te leggen, wordt in deze thesis de volgende hoofdvraag beantwoord:

Wat is de positie van het televisieprogramma *De Wereld Draait Door* in het literaire veld?

De hoofdvraag zal beantwoord worden met behulp van de volgende deelvragen:

- Wat is de invloed van *De Wereld Draait Door* op het economisch kapitaal van de besproken boeken?
- Wat is de invloed van *De Wereld Draait Door* op het symbolisch kapitaal van de besproken boeken?
- Zijn er elementen van literatuurkritiek te herkennen in een boekbespreking bij *De Wereld Draait Door*?

Tevens wordt er een kader geschetst van de huidige status van het literaire veld, om de antwoorden die op de deelvragen gegeven zullen worden, in een juiste context te kunnen plaatsen.

2.2 Hypotheses

In het eerste hoofdstuk is een aantal zaken aan bod gekomen die relevant zijn voor deze thesis. Aan de hand van de status questionis worden hypotheses opgesteld voor de verschillende deelvragen.

Zoals te lezen in hoofdstuk 1.1 wordt er door verschillende partijen aangegeven dat *DWDD* zorgt voor stijgende verkoop en het binnendringen van boeken in de bestsellerlijsten. De verwachting is dan ook dat *De Wereld Draait Door* gunstige invloed heeft op het economisch kapitaal van auteurs die langs zijn gekomen, of wier boek in het Boek van de maand-item is besproken.

In hoofdstuk 1.3 wordt duidelijk dat er niet zeer positief gesproken wordt over een verschijnen in *DWDD* en talkshows in het algemeen. Er wordt vooral geconstateerd dat de gesprekken niet per se over de boeken gaan. Een keer wordt genoemd dat het verschijnen op tv slecht is voor het gezag van de auteur. De verwachting is dat *De Wereld Draait Door* geen positieve, of zelfs een negatieve invloed heeft op de status (en dus het symbolisch kapitaal) van de auteur die langs is gekomen in het programma.

Verwacht wordt dat er in het aparte boekenitem ruimte is voor literatuurkritiek. Omdat er een apart item vrij is gemaakt voor boeken, waar boekhandelaars over de boeken kunnen praten zonder dat de auteur hierbij is, wordt verwacht dat het panel daadwerkelijk inhoudelijk over de boeken gaat praten en hier ook als literatuurcritici zullen fungeren.

2.3 Relevantie

Er is nog niet veel onderzoek geweest naar *DWDD*, terwijl het programma door een groot deel van de Nederlandse bevolking bekeken wordt en grote invloed lijkt te hebben. Juist omdat *DWDD* twee manieren heeft om auteurs en boeken in beeld te brengen, is het wetenschappelijk interessant om dit programma te onderzoeken in verband met het literaire veld. Er kan namelijk onderzocht worden of de inhoud van een item bepalend is voor de invloed.

Het is een goede toevoeging aan het onderzoek dat al gedaan is naar de invloed van tv-programma's, al dan niet op de boekverkoop. Er is op dit gebied nog niet erg veel onderzoek gedaan en een onderzoek naar een actueel programma geeft een goed beeld van de invloed die tv-programma's nu kunnen hebben op de boekverkoop.

Tevens is het maatschappelijk relevant, juist omdat dit een actueel programma is en, zoals besproken in hoofdstuk 1.3, het lijkt alsof auteurs niet meer over hun werk praten, maar over zichzelf op televisie. Het is belangrijk dat in kaart gebracht wordt welke invloed dit heeft op de status van een auteur.

Het onderzoek dat al gedaan is, wordt besproken in het theoretisch kader.

3. Theoretisch kader

In het theoretisch kader wordt allereerst de theorie van Bourdieu besproken. Zijn theorieën en terminologie worden in dit onderzoek, maar ook in de verder besproken artikelen en onderzoeken, gebruikt. De relevante onderdelen zullen kort samengevat worden. Omdat er de afgelopen jaren veel discussie is geweest over het gezag van critici en posities in het literaire veld verschoven zijn, worden de veranderingen met betrekking tot critici in het literaire veld kort uiteengezet. Vervolgens wordt eerder onderzoek besproken, om te beginnen met de theorie over Oprah, om een beeld te geven van de context waarin zij zo'n grote invloed heeft gekregen. Omdat er weinig onderzoek gedaan is naar Nederlandse boekenprogramma's, wordt naast het Nederlandse, vooral het Duitse onderzoek op dit gebied uiteengezet.

3.1 Veldtheorie Bourdieu

Om de veldtheorie van Pierre Bourdieu uiteen te zetten, wordt in het volgende stuk gebruik gemaakt van zijn artikel 'De productie van geloof'⁴³.

Bourdieu stelt dat er verschillende 'velden' te vinden zijn in een maatschappij, waarbij elk veld zijn eigen regels en doelen kent. Het veld van de literatuur is een veld waarin alle literaire instituties spelers zijn. Hierbinnen zijn alle spelers afhankelijk van elkaar. Elke positie in het veld, hoe dominant ook, is altijd afhankelijk van de posities die de andere spelers innemen. Dit betekent dat de waarde van een literair werk ook afhankelijk is van het veld. Op het moment dat er wijzigingen in het veld zijn, kan de waarde van een werk ook veranderen.

Als er wordt gesproken over het veld, gaat het om het geheel van alle literaire instanties en personen, ten opzichte van elkaar.

Typerend voor dit veld is, volgens Bourdieu, dat er een omgekeerde economie heerst. De economie wordt ontkend, in zoverre dat commerciële belangen en het streven naar winst in het literaire veld afgekeurd wordt, iets dat in een normale economische situatie direct veroordeeld zou worden. Geld moet wel verdiend worden, maar alleen om het mogelijk te maken om kunst of literatuur te kunnen blijven produceren, niet om winst te maken.

In het literaire veld gaat het dus niet alleen om het verwerven van economisch kapitaal (geld), maar om symbolisch kapitaal (gezag). Voor de spelers in het veld betekent dit dat ze een naam moeten opbouwen. Op het moment dat iemand bekend en erkend is, is deze partij ook in staat om symbolisch kapitaal over te dragen. Een uitgever met een sterke naam in het literaire veld kan een auteur bijvoorbeeld waarde geven, door zijn boeken uit te geven, maar dit zou ook andersom kunnen gebeuren, als de auteur degene is met het meeste gezag.

Om een naam op te bouwen is het noodzakelijk om waardevolle kunst of boeken te creëren. Deze producten hebben geen intrinsieke waarde, maar de waarde moet toegekend worden door de andere spelers in het veld: de productie van geloof. Bourdieu benadrukt

⁴³ Bourdieu (1992).

dat er niet één invloedrijke instantie is die de waarde toekent, maar het hangt af van het ‘systeem van objectieve relaties tussen al deze personen en instellingen’⁴⁴. Pas als er in de waarde van een boek geloofd wordt door het gehele veld, beginnend bij bijvoorbeeld een uitgever of een literair agent, wordt het waardevol. In dit proces om symbolisch kapitaal te verwerven is het een voordeel als de speler het economisch kapitaal ontkent. In de concurrentiestrijd worden instituties er vaak van beschuldigd dat ze ‘te commercieel’ zouden zijn. Desinteresse voor geld wordt daarom vaak als hogere waarde gezien. Het is niet zo dat alle spelers in het literaire veld het doel hebben om het meeste gezag te krijgen, er zijn genoeg instanties die wel voor het economisch kapitaal gaan. Deze worden echter wel als minderwaardig gezien in de ogen van de ‘hogere’ spelers. Bourdieu onderscheidt twee cycli in zijn theorie: de korte en de lange productiecyclus.

“Hoe directer en beter de producten bij een *reeds bestaande vraag* aansluiten, of anders gezegd, met *reeds gevestigde belangen* overeenkomen en in *reeds bestaande vormen* geleverd worden, des te dichter staat de onderneming bij de ‘commerciële’ pool (en des te verder van de ‘culturele’ pool).”⁴⁵

De korte productiecyclus staat dicht bij de commerciële pool en draait om het maken van snelle winst met boeken die snel verouderen, maar aan een duidelijke vraag voldoen. De lange productiecyclus staat bij de culturele pool en hierin is het belangrijk om origineel te zijn en de wetten van het literaire veld te volgen. In de korte cyclus worden de bestsellers geproduceerd die veel verkocht worden, maar waarmee de auteur en uitgever weinig tot geen symbolisch kapitaal verwerven. In de lange cyclus wordt literatuur uitgebracht die veel symbolisch kapitaal oplevert, maar weinig economisch kapitaal. Of iets commercieel is of juist niet, ligt ten grondslag aan de meeste oordelen die geveld worden op het gebied van de verschillende kunsten, waarbij er een grens getrokken tracht te worden tussen wat kunst is en wat niet. In de praktijk komt het er op neer dat dit ook het onderscheid is tussen ‘burgerlijke’ en ‘intellectuele’ kunst.

Concluderend stelt Bourdieu dus dat er in de korte productiecyclus boeken gemaakt worden voor het massapubliek. Deze boeken worden grootschalig gepubliceerd en worden ook wel lowbrow genoemd.

In de lange productiecyclus worden boeken gemaakt voor het elite publiek. Deze worden kleinschalig geproduceerd. Dit wordt highbrow genoemd. Deze verhoudingen worden duidelijk gemaakt in het onderstaande schema dat Bourdieu opstelde van het Franse literaire veld. Aan de linkerkant staat het autonome veld, met veel symbolisch kapitaal en weinig publiek. Rechts is de heteronome markt met een groot publiek en veel economisch kapitaal. Ook geeft hij de verschillende soorten publiek aan: er zijn de intellectuelen, de bourgeoisie, het massapubliek, maar ook is er ‘geen publiek’. Verschillende soorten en genres staan hier dan ook op verschillende plaatsen. Zo staat poëzie, wat vaak als ‘moeilijk’ wordt gezien en voor een kleiner publiek is dan de meeste ‘normale’ romans, aan de linkerkant: veel symbolisch, maar weinig economisch kapitaal.

⁴⁴ Bourdieu (1992), p. 252.

⁴⁵ Bourdieu (1992), p. 264.

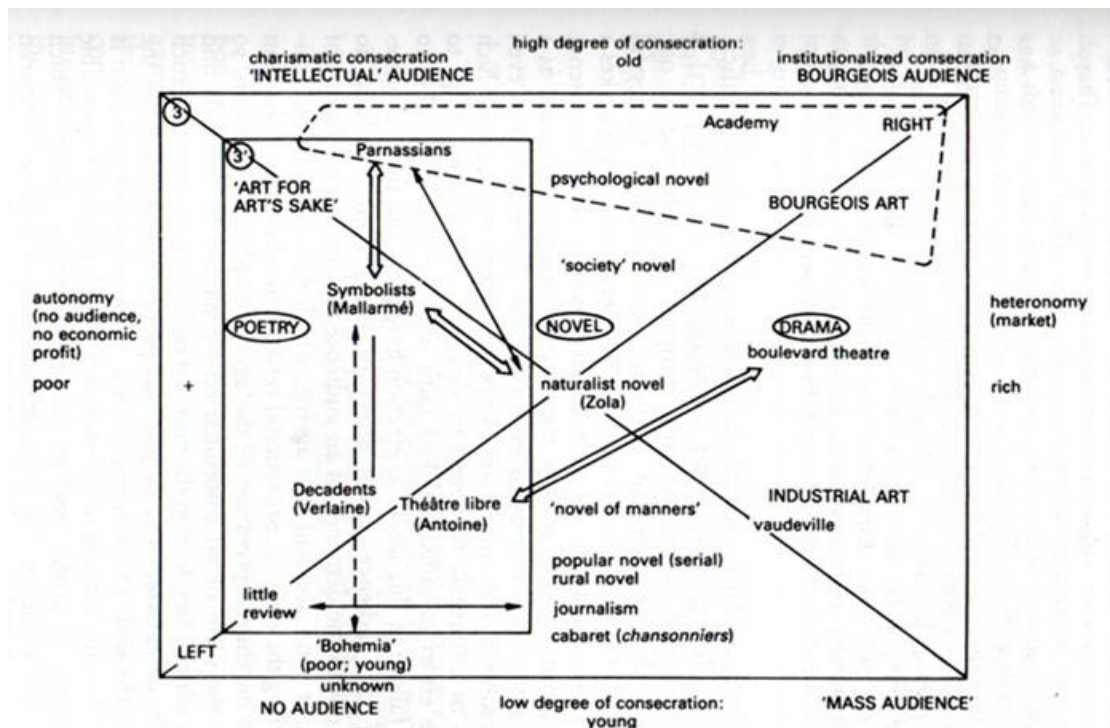

Figure 2 French literary field in the second half of the 19th century; + = positive pole, implying a dominant position, - = negative pole, implying a dominated position

Figuur 1. Schema Bourdieu⁴⁶

Bourdieu heeft zich ook specifiek over televisie uitgelaten in *Over televisie*. Hij ziet kijkcijfers als een soort economisch kapitaal dat ontkend moet worden, omdat de logica van het commerciële hier heerst. Hoge kunsten komen juist tot stand als er verzet wordt geboden tegen de kijkcijfers.

Hij geeft aan dat er tijdsdruk en concurrentie heerst op televisie en er daardoor geen ruimte is voor moeilijke onderwerpen waarover nagedacht moet worden, maar alleen ruimte voor makkelijk 'voorgekauwd, voor-gedacht cultureel voedsel'⁴⁷.

Verder stelt Bourdieu dat televisie altijd gecensureerd wordt, op verschillende niveaus. Ten eerste wordt er gecensureerd door de presentator, die de spelregels bepaalt voor het gesprek, hij bepaalt wie er praat en hoe lang diegene praat. Ten tweede noemt Bourdieu het 'panel', de uitgenodigde gasten, omdat met een verandering in de samenstelling van het panel, de inhoud van de boodschap ook verandert. Daarnaast noemt hij het van tevoren opgestelde discussieplan en 'de logica van het taalspel', waarin vastgesteld is wat gezegd kan worden en wat niet. Tot slot is er het onderbewuste van de presentatoren⁴⁸. Het journalistieke veld is volgens Bourdieu sterker afhankelijk van externe krachten dan de andere culturele velden en is direct afhankelijk van de vraag. Daarom is de tegenstelling

⁴⁶ Bourdieu (1993), p.49

⁴⁷ Bourdieu (1998), p.33

⁴⁸ Bourdieu (1998), p.43

tussen het zuivere en commerciële in het journalistieke veld nog scherper dan in de andere velden. Hoge kunsten worden onafhankelijk van de eisen van de economie tot stand gebracht, maar ze moeten ook openbaar gemaakt worden.

“De televisie voert die tegenstelling tot het uiterste op, omdat ze meer dan andere universa van culturele producties onderhevig is aan de druk van de commercie, via de omweg van de kijkcijfers.”⁴⁹

Voorals mist het journalistieke veld sancties als een partij zich niet aan de regels houdt. Ook legt Bourdieu een verband tussen de hoeveelheid symbolisch kapitaal van een auteur en een eventueel verschijnen in een televisieprogramma.

Als een schrijver voor het grote publiek schrijft, is hij ook sneller geneigd om zich in te laten met de media gericht op dit grote publiek: hij is aangetrokken tot commercieel succes. Terwijl een schrijver met veel symbolisch kapitaal zich vooral richt op een kleinere groep en sterker geneigd is om weerstand te bieden tegen de externe krachten.

De theorie van Bourdieu is ondertussen al meer dan twintig jaar oud. In de tussentijd is het literaire veld enigszins veranderd en er moet dan ook een aantal kanttekeningen gemaakt worden. De grenzen lijken te vervagen en er is een steeds groter middenveld gekomen.

Zo deed Susanne Janssen in 2004 onderzoek naar de status van de Nederlandse kunsten in de Nederlandse pers van 1965 tot 1990. Ze begint haar artikel door te zeggen dat er nog ‘zichtbare verschillen [bestaan] in het prestige en de erkenning die diverse vormen van kunst en cultuur binnen onze samenleving genieten’⁵⁰. Daarom kan er nog wel worden gesproken over ‘hoge’ en ‘lage’ cultuur, maar Janssen stelt dat deze scheidslijnen veel van hun scherpheid verloren hebben. De voornaamste factor hiervoor noemt ze de democratisering van het hoger onderwijs.

“Geleidelijk heeft dit geresulteerd in een geringere vertrouwdheid en een afnemend respect ten aanzien van traditionele, hogere cultuuruitingen binnen de Nederlandse samenleving en het heeft parallel daaraan geleid tot een afnemende reserve tegenover zaken die ‘lagere’ cultuur hetten.”⁵¹

Daarnaast is sociale mobiliteit ook een reden geweest voor de vervaging van de grenzen. Hoger onderwijs is niet meer uitsluitend voorbehouden aan de mensen die de hoge cultuur van huis uit meekrijgen, er komen steeds meer hoger opgeleiden vanuit een lager milieu. Deze mensen distantiëren zich echter niet van hun afkomst, maar houden ook interesse voor de populaire cultuur, die zij vanuit huis hebben meegekregen.

In het artikel ‘Classificatie in het culturele en literaire veld 1975-2000’ van Kees van Rees, Susanne Janssen & Marc Verboord komt een vergelijkbare conclusie naar voren. Literatuur wordt minder exclusief gevonden en dat zou onder andere komen door een grotere

⁴⁹ Bourdieu (1998), p.44-45

⁵⁰ Janssen (2006), p. 199.

⁵¹ Janssen (2006), p.215.

diversiteit aan aanbod en afname. Ook zijn bepaalde invloedrijke groepen anders gaan denken over de plaats en waarde van literatuur. Daarnaast noemen ze de vervaging van scheidslijnen, wat ze aanduiden als nivellering. '[D]eze vorm van nivellering [houdt] verband met de tendens, vooral onder hoog opgeleide gebruikersgroepen – de elite waaraan Bourdieu de legitieme smaak toeschreef – om zich meer 'omnivoor' te gedragen in hun cultuurconsumptie'⁵².

Tevens moet er rekening gehouden worden met het verschil tussen het Franse en Nederlandse literaire veld. Doordat het Nederlandse taalgebied een stuk kleiner is dan het Franse, liggen de verhoudingen tussen economisch en symbolisch kapitaal wat scherper. Een literair boek dat in Frankrijk en Nederland door relatief gezien een even klein publiek gekocht wordt, zal in Frankrijk in absolute aantallen veel vaker verkocht worden dan in Nederland. In een groot taalgebied is het daarom eerder mogelijk dat een uitgeverij zich echt alleen richt op het elitepubliek, omdat dit absoluut groter is. In Nederland is dit moeilijker, omdat het bereik een stuk kleiner is. Nederlandse uitgeverijen die zich op de hoge literatuur willen richten, hebben het succes van een bestseller nodig om hen in het nodige economisch kapitaal te kunnen voorzien.

De grenzen die Bourdieu aangeeft, moeten ondertussen dus gerelativeerd worden. Desalniettemin is de theorie van Bourdieu nog steeds goed bruikbaar, om aan de hand van zijn gebruikte termen de veranderingen in de afgelopen jaren helder aan te geven.

3.2 De status van de literatuurkritiek

Er is zoveel literatuur verschenen over (de status van de) literatuurkritiek dat er in deze scriptie geen ruimte is om deze allemaal te bespreken. Er wordt dan ook niet geprobeerd een uitputtende beschrijving van alle discussie de afgelopen jaren te geven, maar aan de hand van een aantal artikelen wordt gepoogd een summier, maar duidelijk overzicht te bieden van de discussie en veranderingen in de literatuurkritiek de laatste jaren.

Hugo Verdaasdonk geeft een helder overzicht van de veranderingen in het veld de afgelopen jaren. Hij geeft niet per se aan dat de literatuurkritiek geen invloed meer heeft, maar dat de omstandigheden veranderd zijn en de critici daar beter op in zouden moeten spelen. Zo noemt hij de veranderingen in het literatuuronderwijs. Hierin wordt geen canon meer gebruikt, maar moeten leerlingen zelf boeken kiezen. Het bepalen van de belangrijkste hedendaagse Nederlandse werken is daarmee minder belangrijk geworden. Daarnaast heeft het publiek steeds meer een omnivore smaak en leest hoge en lage literatuur door elkaar. Ook is de media-aandacht voor schrijvers en boeken uitgebreider en gedifferentieerder geworden. Het recenseren van boeken is niet langer voorbehouden aan de kranten, maar steeds meer populaire tijdschriften en internet bespreken boeken en geven er informatie over. Tot slot noemt hij het feit dat er nieuwe genres bij zijn gekomen en niet iedereen geschikt is om deze te recenseren. Deze ontwikkelingen hebben er

⁵² Rees, Janssen & Verboord (2006), p. 281.

volgens Verdaasdonk toe geleid dat recensenten geen ‘repertoire’ meer opbouwen en het minder relevant is geworden om bepaalde auteurs te volgen.⁵³

Zijn artikel is ondertussen al meer dan tien jaar oud, maar in de tussentijd lijkt er geen ‘oplossing’ gevonden te zijn. In 2007 schreef Ronan McDonald het boek *The death of the critic*. Een veelzeggende titel, al moet er wel rekening gehouden worden met het Engelse woord *critic*, dat ook vertaald kan worden naar literatuurwetenschapper en niet alleen naar criticus. De ontwikkelingen die hij beschrijft, zijn niet alleen van invloed op de wetenschappers, maar ook op de recensenten. McDonald stelt wat scherper dan Verdaasdonk dat de *critic* geen aanzien en autoriteit meer heeft. Iedereen kan tegenwoordig zijn mening kan geven en de autoriteit en hiërarchie waarin de *critic* zijn invloed kreeg, worden niet meer vertrouwd. Ook noemt hij het internet, waarop iedereen een mening kan geven. Zo worden er reviews geplaatst op sites als Amazon en zijn er veel bloggers die boeken recenseren. Het probleem van deze ‘blogosphere’, zoals McDonald het noemt, is dat mensen alleen nog recensies lezen van mensen die ze kennen en die dezelfde smaak hebben als zij. Als gevolg hiervan gaan mensen alleen boeken lezen waarvan ze weten ze te zullen waarderen, ze worden niet meer uitgedaagd om iets nieuws te proberen. Dat is de taak van de *critic*, als hij tenminste autoriteit heeft.⁵⁴

Ook Joosten wijdt een hoofdstuk in *Staande receptie* aan literatuurkritiek op internet, maar zijn conclusie hierin is dat de internetkritiek nog geen serieuze speler in het veld is, omdat het nog niet geaccepteerd is door de andere spelers, wat volgens Bourdieu een voorwaarde is om toe te treden tot het veld. Wel geeft hij aan dat zijn onderzoek uit 2010 komt en er ondertussen veel veranderd is, zeker met betrekking tot het internet. Hij citeert daarom Jeroen Dera, die in 2012 nog stelde dat het onderzoek niet achterhaald is geraakt, maar dat het internet ‘nog altijd minder hoog aangeschreven staat dan het papieren circuit’⁵⁵.

Nicholas Lezard lijkt deze conclusie een jaar later ook te onderschrijven. Hij zegt dat iedereen inderdaad een recensie kan plaatsen op het internet, maar dat dit nog lang niet iedereen een *critic* maakt. Hij noemt het recenseren van een boek een gevecht, waar taal het wapen is. Pas als je de taal goed beheerst, kan je er mee ‘vechten’. Zolang iemand dat niet kan, is hij geen *critic* en wordt hij dit ook niet door een review op het internet te plaatsen.⁵⁶

Tot slot bemoeit de criticus zich zelf ook met de discussie. Arjen Peters zegt in een recent artikel dat de kritiek wordt doodverklaard, maar hij heeft ‘nog nooit gehoord van een methode om dat vermeende ‘gezag van de literaire kritiek’ te meten, laat staan te vergelijken met vroeger’.⁵⁷ Hij noemt dat het ook moeilijk te meten zal zijn, want het gezag en de invloed van een criticus wordt niet alleen bepaald door de verkoopcijfers. Maar de mensen die de kritiek doodverklaren, zijn niet de lezers, maar de schrijvers en critici zelf.

⁵³ Verdaasdonk (2003).

⁵⁴ McDonald (2007).

⁵⁵ Joosten (2012), p.69

⁵⁶ Lezard (2013).

⁵⁷ Peters (2013), p.7.

Peters benadrukt het belang van literatuurkritiek. De kunst heeft de criticus nodig, want deze moet een ‘schipperaar’⁵⁸ zijn. Moeilijke literatuur moet namelijk worden opgemerkt en besproken door critici.

“Als (...) subsidies worden afgeschaft omdat kunst die zichzelf niet kan bedruipen geen bestaansrecht heeft, en de boeken-top 60 van CPNB uitdrukt wat kennelijk onze topboeken zijn (...), dan wordt cultuur door commercie vervangen en kwaliteit zoiets als verkoopbaarheid.”⁵⁹

Er kan dus niet eenduidig gezegd worden dat critici in de afgelopen jaren hun gezag verloren zijn. Wel is duidelijk dat er veel veranderingen zijn geweest die betrekking hadden op het vak van literatuurcriticus.

3.3 Eerder onderzoek

3.3.1 USA: Oprah’s Book Club

In de USA heeft Oprah veel invloed gehad op de boekenverkoop met het boekenprogramma *Oprah’s Book Club*. Niet alleen een vermelding van een boek in haar talkshow, maar een apart boekenprogramma. Hoe heeft juist dit boekenprogramma zo’n grote invloed gekregen?

Jim Collins beschrijft in zijn boek *Bring on the books for everybody* hoe lezen niet meer puur een individuele ervaring is, maar steeds meer iets dat samen gedaan wordt. Door de digitalisering worden boeken en alles eromheen (zoals besprekingen en dergelijke) voor iedereen makkelijk bereikbaar. Hij noemt dit de populaire literaire cultuur. Ook de ‘hoge’ literatuur kan door de massa worden gelezen. Collins geeft het voorbeeld van hoe Flauberts *Madame Bovary* wordt aangeraden om mee te nemen naar het strand. Hij geeft als verklaring hiervoor de conglomeratie in de uitgeversbranche, het steeds uitgebreider aanbod van titels, de aanwezigheid van winkels online en snelheid van boekenleveringen en tot slot het steeds gericht kunnen bereiken van klanten. Maar ook noemt hij een verschuiving van de hiërarchieën. De academici en literaire elite die konden bepalen wat goed is en niet, hebben deze macht niet meer. Dat de informatie die nodig is om te kunnen genieten van de hoge kunst niet langer voorbehouden is aan de academici, maar voor iedereen makkelijk te verkrijgen, noemt hij als belangrijkste verklaring voor het feit dat amateurlezers nu ook de boeken van de literaire elite lezen.

Collins geeft aan dat hij het niet eens is met een rapport van de National Endowment for the Arts (een agentschap van de USA dat kunstsubsidies voor kunsten verleent), waarin gesteld wordt dat er steeds minder boeken gelezen worden en dat dit te wijten is aan de digitalisering en daarnaast de komst van steeds meer elektronica. Maar, zegt Collins, nieuwe media verjagen de oude media niet, ze blijven naast elkaar bestaan, met de nodige aanpassingen van de oude media. Zo is dat ook met boeken en massamedia, die juist goed

⁵⁸ Peters (2013), p.17.

⁵⁹ Peters (2013), p.10.

met elkaar samen gaan. John Updike had zijn twijfels over de toenemende bereikbaarheid van alle boeken, want dit zou betekenen dat de persoonlijke ervaring van het lezen zou verdwijnen. Collins geeft hier als reactie dat hyperpersonalisatie juist een van de karakterisering is van de populaire literaire cultuur. Door verschuivingen in de hiërarchie en verlies van literaire autoriteit van academici, was het niet meer vanzelfsprekend dat zij konden zeggen welke boeken goed zijn, maar ook niet waarom we literatuur moeten lezen. Lezen gaat steeds meer om plezier voor de lezer en er wordt dan ook alles gedaan om dit plezier te vergroten. Er worden bijvoorbeeld op Amazon.com allerlei suggesties gedaan op basis van eerdere aankopen: het aanbod wordt dus juist steeds beter gepersonaliseerd.

Doordat de verhoudingen verschoven zijn, is de conversatie tussen de auteur, criticus en lezer ook verschoven. De lezer gaat zelf de conversatie aan met de andere lezer en kan dit gieten in de vorm van entertainment op tv of internet. Op deze manier zorgen de massamedia ervoor dat lezen geen solitaire bezigheid meer is. Doordat boeken samen gelezen worden, gaat het niet meer alleen om de esthetische waarde van een boek, maar steeds meer om mate waarin er over een boek gediscussieerd kan worden.

Daarnaast is er met deze verandering van verhoudingen ook een verschuiving opgetreden in het literaire veld. Het toekennen van waarde hangt volgens Bourdieu af van de objectieve relaties tussen alle personen en instanties in het veld. Deze relaties veranderen als er minder waarde wordt gehecht aan het oordeel van een criticus en meer aan het oordeel van de andere lezer. De 'productie van geloof' verandert. Als er namelijk niet meer wordt geloofd in de waarde van de criticus, kan deze zelf ook geen waarde meer toekennen.

Deze vorm van populaire literaire cultuur heeft volgens Collins voor een extra veld gezorgd. Het valt namelijk tussen de velden van de groot- en kleinschalige productie die Bourdieu noemt. De boeken van de kleinschalige productie zijn makkelijk bereikbaar gemaakt voor het publiek van de grootschalige productie. De tegenstellingen die in het schema van Bourdieu te zien zijn, vervagen hiermee. Het massapubliek dat normaal alleen de boeken uit hun 'hoek' leest, gaat ook de boeken uit de andere 'hoek' lezen, dat van de intellectuelen. Eerder werd al gesteld dat dit andersom ook gebeurt: de intellectuelen worden steeds meer omnivore lezers.

Dit is het kader dat Collins schetst, waarin *Oprah's Book Club* zo'n groot succes is. *Oprah's Book Club* is het toonbeeld van hoe deze populaire literaire cultuur werkt. Het voorbeeld dat in de status questionis al werd gegeven is hoe Oprah ervoor zorgde dat Tolstoi's *Anna Karenina*, een typisch boek voor de elitelezer, in 2004 in de bestsellerlijsten verscheen en er bijna een miljoen extra exemplaren van gedrukt moesten worden.

Verder in *Bring on the books for everybody*, richt Collins zich specifiek op beroemdheden die de taak van 'nationale bibliothecaris'⁶⁰ op zich hebben genomen. Dat zij het vertrouwen van de lezers krijgen om deze taak op zich te krijgen, heeft met een aantal factoren te maken, zegt Collins. Zo moeten ze een bepaalde kennis hebben van boeken die

⁶⁰ Collins (2010), p.83.

verder reikt dan die van de amateurlezer, hun passie kunnen overbrengen zonder dat hier eigenbelang aan hangt, de mogelijkheid hebben om hun mening naar het nationale publiek over te brengen en, Collins noemt dit het belangrijkste, ze moeten zorgen dat duizenden lezers overtuigd zijn dat de aanbevolen boeken ook uitingen kunnen zijn van hun eigen persoonlijke smaak. Twee mensen die dat gelukt is in Amerika, zijn Nancy Pearl, die leesadvies geeft voor National Public Radio en een aantal succesvolle boekgidsen schreef en Oprah Winfrey, met haar boekenclub. Maar hoe populair Pearl ook is geworden, haar invloed op de boekenmarkt valt snel weg als ze vergeleken wordt met Oprah. Oprah wordt vertrouwd door het massapubliek, omdat ze de boeken aanraadt die haar persoonlijke keuzes zijn. Ze praat over boeken op een zelfverzekerde, maar niet academische manier, zodat de lezers niet bang zijn om mee te praten. Er is sprake van ‘communal interchange’⁶¹, een gemeenschappelijke uitwisseling van leeservaringen, waarbij Oprah optreedt als publieke explicateur. Ze kiest de boeken en zorgt voor een leeservaring waarbij lezers samen moeilijke literatuur kunnen begrijpen en er vertrouwd mee raken.

Collins gaat ook in op de controverse die ontstond toen Jonathan Franzen zijn ongenoegen uitte over het feit dat Oprah zijn *Corrections* voor *The Book Club* had uitgekozen, zoals te lezen is in de status questionis. Collins beschrijft dat de discussie op het meest fundamentele niveau ging over de vraag aan wie de literatuur toebehoort. Franzen zegt te behoren tot de hoge literaire traditie en ook al heeft Oprah een aantal goede boeken uitgekozen, het waren vooral veel slechte en daar wil hij niet bijhoren. De weigering van Franzen heeft een flinke discussie doen opwaaien. Collins noemt een artikel van Francine Fialkoff een van de meest verhelderende opiniestukken over de kwestie. In het stuk betoogt Fialkoff dat het niet zoveel uitmaakt wat mensen lezen, als ze maar lezen. Als ze het lezen eenmaal tot een gewoonte hebben gemaakt, kunnen ze vanuit daar ook steeds betere lezers worden. Ze stelt dat Franzen wel in gesprek had moeten gaan, juist om ook hoge literatuur te bespreken in *The Book Club*. Op die manier wordt er de lezers van middlebrow een manier aangereikt om comfortabel te worden met highbrow literatuur. Dan pas kan hun persoonlijke smaak zich verheffen.

Voor Franzen gaat het niet alleen om de gewoonte van lezen. Hij haalt in de discussie een categorisatie aan van Shirley Brice Heath, die stelt dat er twee soorten lezers zijn: de ene krijgt het leesgedrag aangeleerd vanuit huis of school, de tweede is de sociaal geïsoleerde lezer, die anders is dan de rest en eigenlijk vlucht in de literatuur. Collins trekt deze categorisatie door naar Oprah en Franzen. Voor Oprah is lezen een sociale daad, maar Franzen hoort bij de tweede groep. Interactie met lezers is voor hem overbodig. Hij wil juist niet tot die groep lezers behoren, want hij is niet een van hen. Hier lijkt de theorie van Bourdieu op te gaan dat schrijvers met veel symbolisch kapitaal minder snel geneigd zijn om aan de televisie ‘toe te geven’.

⁶¹ Collins (2010), p.89.

Laura Miller schreef over de discussie dat er nog steeds twee kampen van lezers zijn. De ene groep voelt zich geminacht door de 'snotty self-styled elite'⁶² en de andere ziet zich als behouders van de literatuur, 'neglected by a vulgarian mainstream that would rather wallow in mediocracy and dreck'⁶³. Collins geeft aan dat de literaire traditie veranderd is. Zo schreef Franzen in een essay dat hij zijn tv wegdeed, want als hij tv keek, kon hij geen boeken lezen. Maar, zegt Collins, de vorm waarin we lezen is veranderd en kan tegenwoordig juist heel goed met visuele media samengaan. Dit hoeft niet per se *Oprah's Book Club* te zijn, maar visuele media hoeft niet meer een tegenstelling van de geprinte media te zijn.

Kathleen Rooney is het hier niet mee eens. Zij stelt in *In Reading with Oprah, The book club that changed America* dat het feit dat *Oprah's Book Club* uitgezonden werd op televisie, absoluut een nadeel was. Ze stelt dat de selecties van Winfrey aantoonde dat de bestaande hiërarchieën van laag en hoog niet nodig zijn, dat de grenzen vloeiend zijn. Het programma werd van begin af aan met argusogen bekeken door de literaire elite, omdat het een nieuwe, invloedrijke speler in het literaire veld was. *The Book Club* deed niemand kwaad, zegt Rooney: er gingen meer mensen lezen en het was een uitstekend voorbeeld van hoe televisie gebruikt kan worden om literatuur te promoten. Het wantrouwen zou er dan ook op gericht zijn dat de boeken in *The Book Club* direct bestsellers werden en kunst met veel economisch kapitaal, zou niet veel symbolisch kapitaal kunnen hebben. Toch heeft Winfrey niet de kans benut om een echt verschil te maken in de klassieke hoog-laag hiërarchie. Rooney geeft daar twee redenen voor. Ten eerste is Oprah nooit de discussie aangegaan met de mensen die twijfels en kritiek hadden over het programma. Hierbij noemt Rooney ook de discussie over Franzen. Winfrey had het gesprek aan moeten gaan, om dezelfde reden die ook Fialkoff noemde: juist die hoge literatuur kon zo besproken worden. Oprah had in dit geval de positie van *Oprah's Book Club* in het literaire veld kunnen vaststellen. Ten tweede werden de boeken slechts oppervlakkig besproken. De nadruk in de besprekingen lag te veel op persoonlijke ervaringen en overeenkomsten tussen de lezers en hoofdpersonen in de boeken. Er was helemaal geen ruimte voor scherpe discussies of kritiek in het programma, het had meer weg van een therapeutisch programma waarin de boeken slechts bejubeld werden. Dit heeft alles te maken met het feit dat het een tv-programma is. Ook al bereikt televisie een grote groep, de gedrukte literatuurbesprekingen worden volgens Rooney nog steeds op hogere waarde geschat. Televisie heeft een heel andere natuur dan boeken en is 'unavoidably glib and superficial in a way that the best books are not'⁶⁴. Door middel van televisie heeft Oprah wel een groot publiek aan het lezen gebracht en hen geleerd dat je niet om literatuur heen hoeft te lopen. Maar alleen als Oprah het programma anders ingericht had, haar publiek niet onderschat zou hebben en ruimte had gemaakt voor echte literaire discussie, had het programma invloed kunnen hebben op het bestaande idee van de literaire hiërarchieën.

⁶² Collins (2010), p.109.

⁶³ Collins(2010), p.109.

⁶⁴ Rooney (2005), p.31.

Rooney wijdt in haar boek een hoofdstuk aan de effecten van televisie op de boeken die besproken worden. Hier gaat ze gericht in op het format van *The Book Club*, maar ook op televisie in het algemeen.

Oprah had al eerder fictie in haar show willen bespreken, maar de angst om de kijkers kwijt te raken was hiervoor te groot: "As soon as you use fiction the whole gets up as one person and changes the channel,"⁶⁵ zei Winfrey in een gesprek met Jacquelyn Mitchard, wier boek de eerste keuze van *The Book Club* was. Het probleem zou zijn dat de meeste mensen de boeken niet gelezen hebben en het programma niet meer kunnen volgen. Het opzetten van *The Book Club* betekende boeken bespreken met mensen die ze daadwerkelijk gelezen hadden.

Tv heeft echter, beschrijft Rooney, een begrenzend en afvlakkend effect op boeken. Romans worden in makkelijke, verkoopbare pakketjes gestopt. Daarbij, en hier citeert ze David Wallace, is bekeken worden het enige doel van televisie en moet daarom aantrekkelijk zijn voor en de aandacht krijgen van grote aantallen mensen. Daarom kan *Oprah's Book Club* nooit geheel en alleen om de boeken gaan. Het is televisie en zal daarom altijd, naast de boeken, zichzelf moeten promoten. Oprah heeft hierbij kansen laten liggen door het karakter van tv niet te accepteren en altijd het idee uit te dragen dat haar programma's geheel puur, echt en oprecht zijn. Hierdoor heeft ze de show extra intelligentie en diepte ontkend.

Het karakter van televisie heeft namelijk veel invloed gehad op de inhoud van *The Book Club*, stelt Rooney. Zoals al eerder genoemd, werden de besproken boeken alleen bejubeld en was er geen noot van kritiek te vinden. Dit omdat de show zichzelf moet verkopen en het publiek verwacht dat tv haar heel goed, of heel slecht laat voelen, maar haar niet verward, beschouwend of ambivalent zal achterlaten, terwijl dit juist de effecten zijn die boeken teweeg kunnen brengen. Dat er geen kritiek te vinden is, zorgde er ook voor dat alle boeken werden gesimplificeerd. In het programma was alleen ruimte voor de gevoelsreactie van Oprah en haar publiek op de boeken.

Tot slot noemt Rooney dat de vorm waarin Oprah de boeken besprak ook problematisch was voor het uiten van de kwaliteitsverschillen tussen de boeken. Ze koos boeken van verschillende kwaliteit, maar in het format dat Oprah hanteerde, werden alle boeken slechts op één manier besproken, namelijk door alleen in te gaan op de gevoelsreactie. Rooney noemt het zelfs schadelijk om aan te nemen dat alle boeken op dezelfde manier gecreëerd zijn en dus op dezelfde manier te lezen.

De conclusie van Rooney kan geïllustreerd worden aan de hand van het schema van Bourdieu. In plaats van dat Oprah het massapubliek een breed aanbod geeft in boeken van verschillende kwaliteit en hierdoor het massapubliek in het veld laat 'schuiven', laat ze juist de boeken 'schuiven', door de boeken van het intellectuele publiek aan te passen naar de interesses van het massapubliek.

Televisie zou dus geen goed medium zijn om boeken te bespreken, omdat het zo'n andere natuur heeft dan boeken, maar Oprah heeft dan ook op geen enkele manier ingespeeld op

⁶⁵ Rooney (2005), p. 117.

de beperkingen die tv als medium heeft, waardoor haar boekenclub, volgens Rooney, niet meer is geworden dan een oppervlakkig programma.

3.3.2. Boekenprogramma's in Duitsland

De moeizame relatie tussen literatuur en tv komt niet alleen voort uit het specifieke format van Oprah, ook in Duitsland is er onderzoek gedaan naar boekenprogramma's op tv, waaruit blijkt dat tv en boeken moeilijk samen gaan.

Wendy Kerstan legt in *Der Einfluss von Literaturkritik* de verschillende soorten van literatuurkritiek naast elkaar. De verschillende vormen waarin literatuurkritiek gegoten kan worden, passen niet allemaal in elk medium, maar elke vorm is meer of minder geschikt voor een bepaald medium.

Zo zijn recensies, artikelen, essays, interviews en reportages het meest geschikt voor de gedrukte media. Maar ook advertenties zouden een soort van literatuurkritiek genoemd kunnen worden, omdat deze het 'voorwerk' doen voor een recensie: ze laten het boek vast opvallen.

De radio, noemt Kerstan, heeft geen eigen specifieke vorm van literatuurkritiek, al kan een interview met een auteur als een aan de radio aangepaste variant van het gedrukte interview gezien worden. Ook het internet houdt vast aan de vormen die zich vooral voordoen in de gedrukte media, al is er hier meer ruimte om te reageren op de stukken. Over hoe literatuurkritiek in het medium tv past is enige discussie.

“Werner Mück verwendet den Begriff des Interviews auch für das Fernsehen, Neuhaus spricht lieber von Talkshow und Feature (s.o.). Albrecht sieht vor allen Dingen die Beiträge in den Literaturmagazinen als medienspezifische neue Kritikform, neben Talkshow und Kurzbesprechungen. Für Hubert Winkels ist die Literaturkritik in Fernsehen nur eine Form von Literaturdarstellung.”⁶⁶

Met de talkshow zoals deze in de Duitse literatuur genoemd wordt, wordt niet de talkshow bedoeld zoals het bij ons bekend is, maar het gaat hier om de literaire talkshows:

“Interviews mit Schriftstellern in ihren ‘reinen’ Dialogform (...) zwei oder mehr Literaturkenner setzen sich zusammen und reden über Neuerscheinungen, Trends oder andere verwandte Themen.”⁶⁷

Literatuur op tv zou bij veel betrokkenen onpopulair zijn, behalve bij de boekhandelaren en uitgevers. Het vermaken van het publiek is te belangrijk voor tv om goede boeken te bespreken. Maar ook wordt door Gert Scobel, de presentator van *Kulturzeit*, hier het tegenargument gegeven dat ook Fialkoff noemde: het is alleen maar goed als mensen aan het lezen gebracht worden, misschien stappen deze mensen later ook over naar de wat moeilijkere literatuur. Wel geeft hij aan dat er op tv vooral veel beschrijving van de boeken is en er vaak een duidelijk oordeel mist.⁶⁸

Kerstan bespreekt onder andere het boekenprogramma *Lesen!*, dat veel invloed op de Duitse boekenverkoop had. In het programma dat zo'n 2,45 miljoen kijkers trok, werden

⁶⁶ Kerstan (2006), p.36.

⁶⁷ Neuhaus (2004), p.140.

⁶⁸ Kerstan (2006), p.40-41.

zes tot acht boeken per uitzending besproken. Na drie uitzendingen waren er al acht boeken in de bestsellerlijsten terecht gekomen. Zelf gaf Elke Heidenreich, de presentatrice van het programma, al aan dat het haar niet zozeer om literatuurkritiek gaat, maar om het aanbevelen van literatuur. Haar adviezen komen dan ook vooral voort uit emotie, niet uit stilistische of esthetische overwegingen. Kerstan geeft ook aan dat tv van zichzelf een emotioneel medium is en de vorm van het medium bepaalt de inhoud. Er lijkt een aparte vorm van literatuurkritiek voor televisie te zijn, waar de criteria voor goede boeken veranderd zijn. Van de boeken die op tv besproken worden, wordt vooral geëist dat ze gemakkelijk zijn en dat men zich kan identificeren met het boek. Dit komt overeen met de conclusie van Rooney, waarin ze stelt dat het bij *Oprah's Book Club* alleen om de gevoelsreactie gaat.

Naast onderzoek over Duitse boekenprogramma's in het algemeen, zijn er ook enkele onderzoeken die ingaan op de specifieke programma's. Zo deed Emily Mülfeld onderzoek naar literatuurkritiek op tv en beschreef dit in *Literaturkritik im Fernsehen*. Ze onderzocht de receptie van drie boeken in kranten en op tv. In het onderzoek beschreef ze de recensies en de uitzendingen aan de hand van de *Wertungstheorie* van Heydebrand en Winko. Zij onderscheiden vier mogelijk waarderende personen: bemiddelaar, verwerker, lezer en auteur. Omdat het bij recensies alleen om de waardering van de verwerker (namelijk de recensent) en de lezer gaat, beschrijft Mülfeld alleen de waardetoekenning van de recensent en de lezer. Voor de laatste is de belangrijkste vorm van waardetoekenning de selectie. Critici houden rekening met de normen van de instantie waar ze werkzaam zijn, de regels van de literatuurkritiek en hun eigen maatstaven.⁶⁹ Waardering kan op zes verschillende manieren geuit worden.

“Wertung durch Ironie: Es wird scheinbar ein Sachverhalt beschrieben, Inhalt der Aussage ist jedoch die Bewertung dieses Sachverhalts (...).

Wertung durch Herantragen: Eigenschaften aus einem Bedeutungsbereich werden auf ein Objekt übertragen (...).

Wertung durch Parallelisierung: Ein eindeutig positiv oder negativ bewertetes Objekt wird mit einem neutralen Objekt parallelisiert (...).

Wertung durch Kontrast: Ein neutraler Gegenstand wird einem eindeutig positiv oder negativ bewertetem Gegenstand gegenübergestellt (...).

Wertende Verwendung an sich beschreibender Ausdrücke: Eine Aussage beschreibt einen Sachverhalt scheinbar wertneutral. Je nach Kontext der Äußerung kann dadurch auch Wertung erfolgen (...).

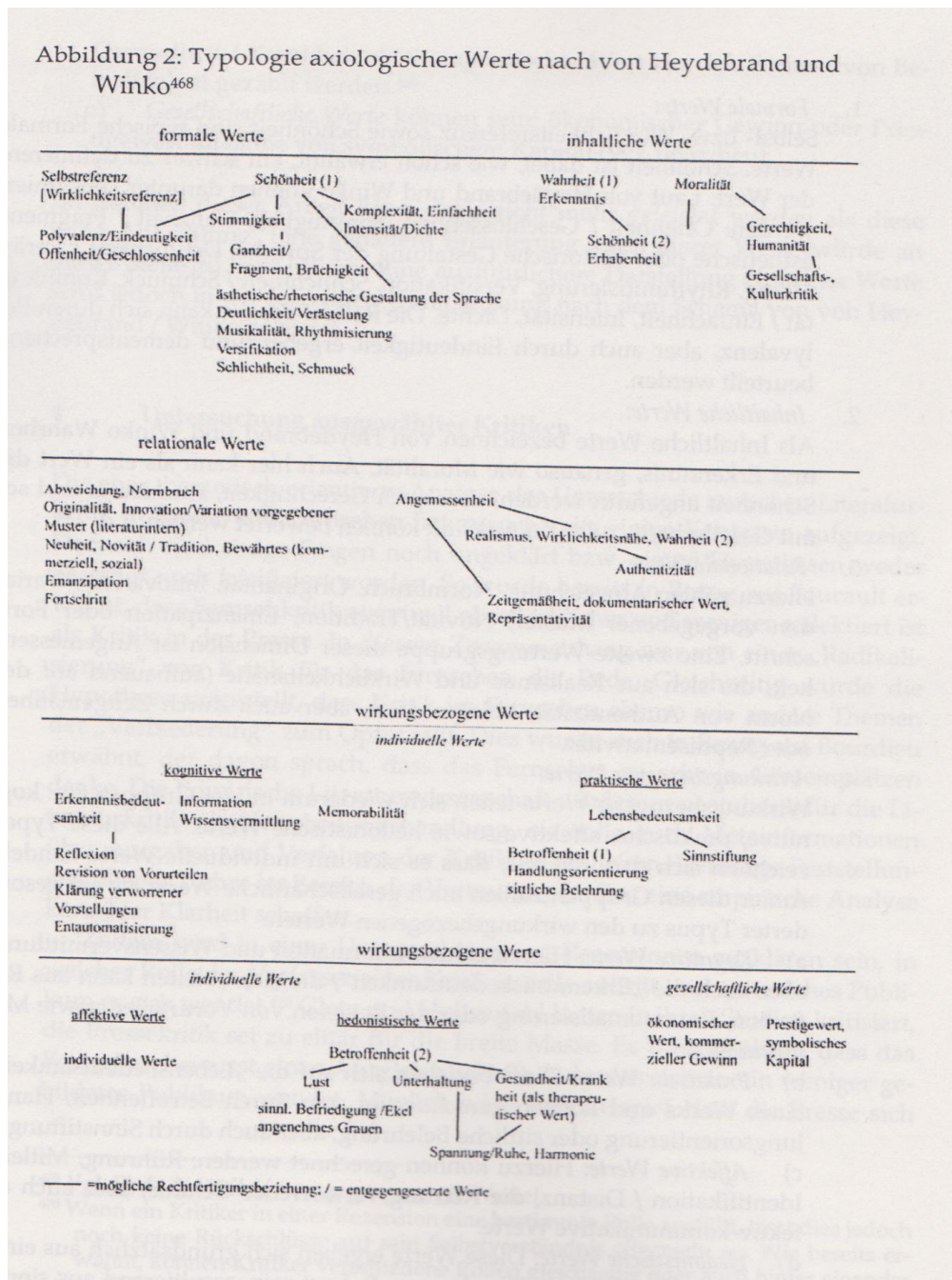
Wertung durch Topoi, Redensarten, und Springwörter: Wertbesetzung on Wendungen ist konventionalisiert, das Urteil ergibt sich daraus (...).”⁷⁰

Daarnaast zijn er ook vier soorten axiologische waarden, die Mülfeld in de onderzochte recensies en tv-uitzendingen onderscheidt. Axiologische waarden, de term wordt gebruikt door Heydebrand en Winko, worden uitgelegd als “een individuele zaak van het

⁶⁹ Mülfeld (2006), p.177.

⁷⁰ Mülfeld (2006), p.118-119.

waardetoevallende subject – de beschouwer of de criticus. Het subject is bij voorbeeld op de hoogte van bepaalde kenmerken van een genre (...) en zal op basis van die kennis kwaliteiten toekennen aan facetten van het object dat aan die kenmerken appelleert.”⁷¹ De vier soorten zijn stilistische, inhoudelijke, relationele en effectgerelateerde waarden. Deze laatste groep laat zich onderverdelen in vijf subtypes: cognitieve, praktische, affectieve, hedonistische en sociale waarden. De verschillende waarden en onderverdeling hiervan zijn te zien in figuur 2.

Figuur 2. Wertungsmodel Heydebrand & Winko⁷²

⁷¹ Joosten (2011), p.167.

⁷² Mühlfeld (2006), p. 121.

Mülfeld analyseert de recensies en uitzendingen (uit de *Zeit*, *FAZ*, *Süddeutschen Zeitung*, *Druckfisch*, *Lesen!*, *Schümer & Dorn*, *Bücher*, *Bücher* en *LeseZeichen*) op basis van deze laatste verdeling van waarden, maar geeft daarnaast vooral een beschrijving van hetgeen dat gezegd (en gedaan) wordt. Ze beschrijft bijvoorbeeld voor welk publiek het geschreven en gemaakt is, hoe lang het duurt en waar de meeste aandacht naar uit gaat.

Concluderend stelt ze dat tv en gedrukte media beide bemiddelend zijn, maar dat bij tv de focus vooral ligt op het adverterende aspect. Het aanbevelen van boeken lijkt hier het doel te zijn. Het publiek dat aangesproken wordt, verschilt niet erg veel. Er wordt in de kranten en op tv bijna geen jargon gebruikt, of voorkennis verondersteld. Ze richten zich vooral op een heterogene, grote groep.

De voordelen die tv biedt, worden slechts weinig gebruikt in de onderzochte programma's. Het blijft vaak bij een interview en slechts in enkele gevallen wordt er ook extra beeldmateriaal getoond. In de programma's ging het vooral om de interviews, maar in *Druckfisch* en *Bücher, Bücher* was er ook ruimte voor literatuurkritiek.

Tot slot bekijkt ze de waardeoordelen die uitgesproken zijn. In de geschreven recensies worden er allereerst meer uitgesproken, er wordt altijd een algemeen oordeel gegeven en de meeste uitspraken over taal en inhoud gaan over de vorm en prestaties van de auteur. Soms wordt er nog informatie gegeven over de auteur als persoon en er worden veel verschillende aspecten van het boek besproken. Meestal worden alle vier typen waarden beoordeeld, maar de relationele en stilistische het meest.

Op tv vormt de auteur meestal het middelpunt van de uitzending. Er worden niet veel aspecten van het boek besproken, maar voornamelijk algemene uitspraken gedaan. Op de stilistische kenmerken van een boek wordt bijna niet ingegaan, maar vooral de effectgerelateerde kenmerken worden besproken. Daarnaast noemt Mühlfeld het opvallend dat er op tv bijna geen argumenten voor de uitspraken worden gegeven. Tot slot geeft ze nog aan dat er nergens metakritische uitspraken worden gedaan.⁷³

Ook Franz Loquai deed onderzoek naar boekenprogramma's. Hij geeft aan dat er een negatieve houding bestaat jegens de relatie tussen tv en literatuur. Tv zou in beginsel 'literatuuronvriendelijk' zijn en in deze vijandelijke relatie is de literatuur het slachtoffer. Dit lijkt de heersende opvatting te zijn, maar, stelt Loquai, "eine grundsätzliche Feindschaft zwischen Literatur, Kritik und Fernsehen muß nämlich nicht axiomatisch gegeben sein."⁷⁴

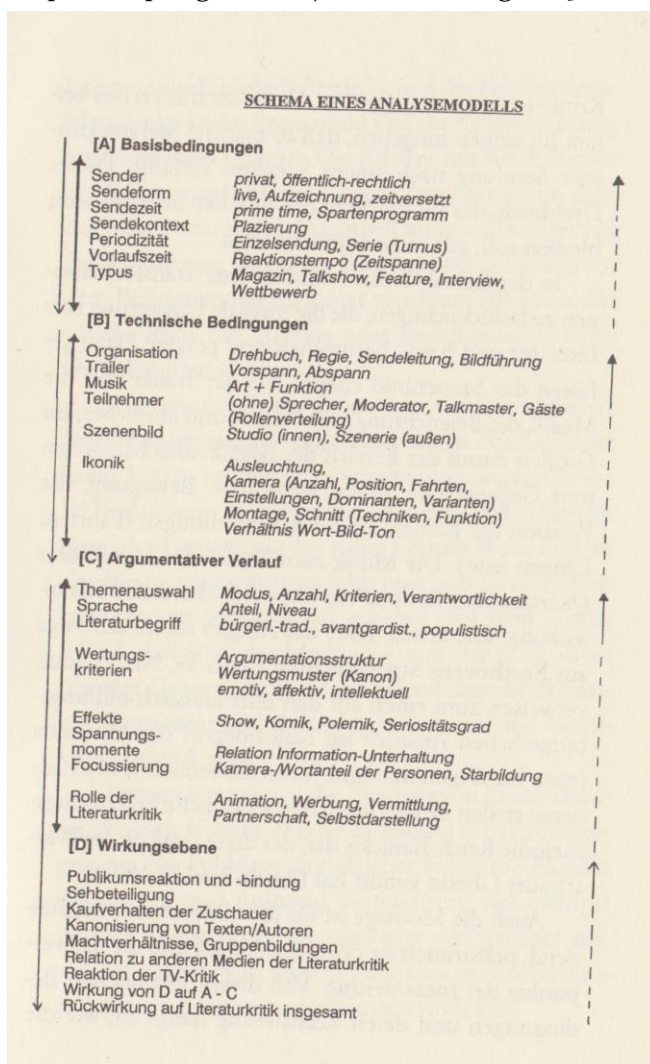
Hij onderscheidt drie vormen waarin literatuurkritiek op tv kan verschijnen: in wedstrijden, waarin literatuur wel in het middelpunt staat, maar het tempo hoog ligt. De kritiek is er streng en meer intellectueel dan populistisch. Daarnaast in actualiteitenprogramma's, waarin literatuur wel wordt getoond, maar waar oordelen buiten worden gehouden en de presentator vooral het publiek wil vermaken. Tot slot in de talkshow, waarbij Loquai *Das Literarische Quartett* als voorbeeld neemt. Dit programma zorgt voor stijgende verkoopcijfers, maar ook al presenteert het programma zich als elitair

⁷³ Mühlfeld (2006), p.172-174.

⁷⁴ Loquai (1995), p.9.

en conservatief, de beoordelingen en doelen van het programma lijken toch meer populistisch. Zo mogen er geen saaie boeken besproken worden, maar gaat het om spanning en vermaak.⁷⁵

Omdat er verschillende vormen van literatuurkritiek op tv zijn, heeft Loquai een analysemodel opgesteld om uitzendingen te kunnen analyseren. Hierin zijn vier onderzoeksgebieden: de standaard omstandigheden, de technische omstandigheden, de vorm van argumentatie en de effecten van de uitzending. Bij het eerste gebied worden algemeenheden geanalyseerd als de zender, lengte en type van de uitzending. Vooral de lengte wordt hier belangrijk geacht. Tot de technische omstandigheden behoort alles dat met de uitvoering te maken heeft: muziek, belichting, camerapositie, de omgeving en montage. Om de argumentatie te analyseren, moet dit gebeuren per individuele uitzending, aan de hand van een argumentatieanalyse. Wordt er bijvoorbeeld emotionele affectieve of intellectuele argumentatie aangedragen? Maar daarnaast kan er ook een algemener beeld gegeven worden over de taak van de criticus in het programma. Tot slot de effecten van de uitzendingen. Hierbij kijkt Loquai o.a. naar de effecten op het publiek, kijkcijfers, canonisering van boeken en de relatie tot andere media. Alle verschillende aspecten per gebied zijn te zien in figuur 3.

Figuur 3. Analysemodel Loquai⁷⁶

⁷⁵ Loquai (1995), p.21.

⁷⁶ Loquai (1995), p.31.

Tot slot wordt het onderzoek van Anja Balzer en Nina Brunster besproken. Zij richten zich met name op het programma *Das Literarische Quartett*, dat ook door Loquai als voorbeeld genomen werd. Ze noemen echter ook de voor- en nadelen van het bespreken van literatuur in een actualiteitenprogramma, terwijl in de andere literatuur vooral naar de talkshows wordt gekeken. Bij actualiteitenprogramma's geldt volgens Balzer en Brunster namelijk dat er meer gebruik wordt gemaakt van de visuele mogelijkheden, waardoor er verschillende aspecten van de literatuur belicht kunnen worden. Daarnaast biedt een actualiteitenprogramma een veelvoud aan onderwerpen, waardoor het een groot publiek kan trekken. Dit is meteen ook een nadeel, want omdat er ook zoveel andere zaken worden besproken, die los van literatuur staan, komt het besproken boek niet tot zijn recht.⁷⁷ Een talkshow biedt hier juist wel de ruimte voor. Hiervan wordt verwacht dat er inhoudelijk wordt ingegaan op de boeken en dan ook vooral op de boeken; minder op de auteur. Dit vormt ook een nadeel, want doordat er weinig afwisseling is, gecombineerd met vaak statische beelden, is het moeilijk concurreren op televisie.

Balzer en Brunster noemen het verrassend dat *Das Literarische Quartett* zich kon handhaven ondanks dalende kijkcijfers. In het programma gaat het echt om de literatuurkritiek en het heeft grote invloed op de boekenverkoop (zoals ook Loquai aangaf). Je zou verwachten dat een literair programma dat weinig doet met het audiovisuele, niet goed genoeg bekeken zou worden.

Een jaar na het stuk van Balzer en Brunster is het programma toch gestopt.

Het medium televisie lijkt van zichzelf grote nadelen te hebben voor het bespreken van boeken. Rooney, Kerstan, Mühlfeld, Loquai, Balzer en Brunster gaven allemaal aan dat er verschillende aspecten van tv een negatieve invloed hebben op het presenteren van boeken, maar Balzer en Brunster komen met een nieuw punt. Het programma *Das Literarische Quartett* op zich is namelijk kwalitatief en echt gericht op boeken, maar zodra klank en beeld samen komen, 'wint' het visuele aspect en gaat de aandacht naar de handelende personen, in dit geval de criticus in het programma. Hierdoor komen de boeken alsnog op een tweede plek. En is hij als persoon overtuigend op tv, dan maakt het ook niet meer uit of zijn oordeel goed beargumenteerd wordt.⁷⁸

3.3.3 Boekenprogramma's in Nederland

Naar Nederlandse boekenprogramma's is weinig onderzoek gedaan, maar Nel van Dijk geeft in 'Boekenprogramma's op de Nederlandse televisie' een overzicht. Ze stelt hierin dat de Nederlandse boekenprogramma's vooral in de jaren '80 in opkomst zijn gekomen, waarschijnlijk door een groter geïnteresseerd lezerspubliek en meer financiële ondersteuning.⁷⁹

De boekenprogramma's die op tv waren in de periode 1980-2000 (dit waren er 22) bleken geen succes te zijn. Slechts twee programma's (namelijk die van Van Dis en van Michaël Zeeman) hadden een levensduur langer dan één of twee seizoenen. Van Dijk noemt dat Van Dis een 'aansprekende presentator [was] met kennis van zaken, interessante gasten

⁷⁷ Balzer (2000), p.15.

⁷⁸ Balzer (2000), p.17.

⁷⁹ Van Dijk (2003), p.70-71.

die iets te vertellen hadden'⁸⁰, wat heeft bijgedragen aan het succes van het programma. *Hier is... Adriaan van Dis* was echter niet uitsluitend een boekenprogramma, ook andere kunstenaars en politici schoven aan.

Het gebrek aan succes bij alle andere programma's zou onder andere te wijten zijn geweest aan de niet goed toegeruste presentatoren, maar ook zouden schrijvers het niet goed genoeg doen op tv. Daarnaast zouden boeken zich 'slecht lenen voor een televisieprogramma omdat er nauwelijks een audiovisueel aspect aan een literair werk zit'.⁸¹ Tot slot noemt Van Dijk het ongunstige tijdstip waarop de boekenprogramma's worden uitgezonden als laatste mogelijke oorzaak voor het mislukken van de meeste programma's. Haar conclusie is dan ook: 'met kunst- en boekenprogramma's kun je geen groot publiek bereiken. (...) Dergelijke programma's hebben daarom geen hoge prioriteit voor omroepen die veel belang aan kijkcijfers hechten. En als ze al worden uitgezonden, krijgen ze weinig tot geen ruimte om zich ook op de langere termijn te bewijzen.'⁸²

Het audiovisuele aspect van de televisie en het gebrek daaraan bij boeken, en het karakter van tv om vooral zo vermakelijk mogelijk te zijn, lijken de grootste obstakels voor een echt goede relatie tussen literatuur en televisie. Het is voor boeken moeilijk concurreren op tv, terwijl juist televisie, volgens Bourdieu, sterk afhankelijk is van externe krachten en direct afhankelijk is van de vraag. Wordt er aan die vraag voldaan, door boeken in makkelijke, verkoopbare pakketjes te stoppen, zoals Rooney dat formuleerde, dan kunnen boeken niet tot hun recht komen. Literatuurkritiek zoals in de geprinte media lijkt daarom niet mogelijk te zijn voor televisie, maar een vorm van literatuurkritiek waarin emotie en identificatie de belangrijkste rol spelen, is wel geschikt voor tv. Inhoudelijke gesprekken over de kwaliteit van boeken zullen hier niet snel uitrollen, maar het is wel een mogelijkheid om een groot publiek aan te spreken en aan het lezen te krijgen.

⁸⁰ Van Dijk (2003), p.73-74.

⁸¹ Van Dijk (2003), p.75.

⁸² Van Dijk (2003), p. 78.

4. Methode

Om antwoorden op de deelvragen te geven, wordt er gekeken naar alle uitzendingen waarin boeken werden besproken in 2013. Deze keuze is gemaakt, omdat het boekenitem in 2012 is gestart en 2013 het eerste (en tot nu enige) complete kalenderjaar is, waarin het item uitgezonden is. Het format van *DWDD* is niet veranderd sindsdien en ook het boekenpanel is hetzelfde gebleven, waardoor het niet aannemelijk is dat de inhoud van het programma sterk is veranderd. Daardoor is de keuze voor een heel kalenderjaar het meest overzichtelijk.

De deelvragen zoals benoemd in hoofdstuk 2, luiden als volgt:

1. Wat is de invloed van *De Wereld Draait Door* op het economisch kapitaal van de besproken boeken?
2. Wat is de invloed van *De Wereld Draait Door* op het symbolisch kapitaal van de besproken boeken?
3. Zijn er elementen van literatuurkritiek te herkennen in het gesprek met een auteur of in het boekenitem?

Om antwoord op deelvraag 1 te geven, wordt er gekeken naar de bestsellerlijst. Van alle boeken wordt gekeken of ze na een uitzending in de bestsellerlijst terecht zijn gekomen en hoe lang dit eventueel heeft geduurd. Hiernaast wordt bekeken of de boeken in andere media besproken zijn: *De Volkskrant*, *Trouw*, *NRC Handelsblad*, *De Groene Amsterdammer* en *Vrij Nederland*. Dit zijn dag- en weekbladen die relatief veel ruimte overlaten voor boekbesprekingen. Als de boeken ook in deze bladen besproken zijn, kan dit betekenen dat er sowieso veel media-aandacht voor het boek is en is een bestsellerlijstnotering misschien niet specifiek aan *DWDD* te danken.

Symbolisch kapitaal is erg moeilijk te meten. Er is hier dan ook geen specifieke methode voor. In deze thesis wordt aan de hand van artikelen en social media een overzicht gemaakt van reacties van dagbladen, het publiek en literaire instanties op een vermelding of optreden in *DWDD* om antwoord op deelvraag 2 te geven.

Voor deelvraag 3 wordt er allereerst een analyse gemaakt van het programma *DWDD* in het algemeen, aan de hand van het model van Loquai dat in het theoretisch kader geïntroduceerd is. Hiermee wordt een overzicht gegeven van *DWDD* als (literair-kritisch) programma. Daarnaast wordt de inhoud van een item geanalyseerd aan de hand van de methode die Mülhfeld gebruikt, zoals uitgelegd in het theoretisch kader. Deze methode wordt namelijk door haar ook specifiek gebruikt om de inhoud van tv-programma's te analyseren en te vergelijken. Zo wordt er een algemeen beeld geschetst van de manier waarop er over boeken wordt gesproken in *DWDD*, maar wordt er ook op een van de uitzendingen 'ingezoomd'.

5. Analyse

5.1 Invloed op economisch kapitaal

In 2013 werd er in totaal 71 keer over boeken gesproken in *De Wereld Draait Door*. Twee boeken werden genoemd in het Boek van de maand-item én in het gesprek met de auteur, dus uiteindelijk gaat het om 69 verschillende boeken. 34 boeken waren fictie, 35 non-fictie. Er is in het programma een grote voorkeur voor proza; slecht twee keer werd er poëzie besproken. 29 verschillende uitgeverijen zagen hun boeken verschijnen in *DWDD*. De drie meest voorkomende uitgeverijen zijn Atlas-Contact (tien boeken), De Bezige Bij (acht boeken) en Ambo Anthos (zes boeken).

In bijlage 1A is de lijst te vinden met alle boeken die besproken zijn in *DWDD*. Er is een onderscheid gemaakt tussen het gesprek met de auteur en het boekenitem. Het verschil hiertussen is in de status questionis besproken. In het gesprek met de auteur kan het zijn dat er anderen over het boek hebben gesproken en de auteur niet zelf aanwezig was. Ook al is dit in sommige gevallen vanzelfsprekend, het staat toch in elk geval aangegeven.

Om de invloed op het economisch kapitaal te meten, wordt er gekeken op welke plek de boeken na een uitzending staan in de bestseller top 60 van de stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek. De Stichting CPNB stelt De Bestseller 60 samen op basis van door de KVB-smb (Koninklijke vereniging van het boekenvak – Stichting marktonderzoek boekenvak) / GfK Marketing Services (een groot marktonderzoeksbureau) verzamelde verkoopgegevens van meer dan 900 Nederlandse boekwinkels.⁸³ Daarnaast wordt er gekeken naar de top 100 lijst van 2013, ook van de stichting CPNB. Tot slot worden deze resultaten vergeleken met de aandacht die de boeken in de dagbladen kregen.

Er is niet gekeken naar het aantal drukken van de boeken. Verschillende drukken kunnen nogal van grootte verschillen en één druk van een boek als *Het Puttertje* van Donna Tartt, zal niet te vergelijken zijn met een druk van *De Vergelding* van Jan Brokken. Daarnaast is het niet altijd duidelijk hoeveel drukken er precies van een boek zijn, omdat de telling van een druk opnieuw begint zodra er een heruitgave is. Boeken van dezelfde auteur vergelijken levert ook onzorgvuldige resultaten op, omdat er bijvoorbeeld niet altijd even veel tijd zit tussen twee boeken van één auteur, een auteur in zijn oeuvre verschillende genres kan behandelen of het niet eenduidig is of een auteur bekender is geworden in de tijd tussen de twee (of meerdere) vergeleken boeken.

Om een effect op economisch kapitaal te meten met het aantal drukken van een boek, zou een zeer uitgebreide analyse nodig zijn, waar in deze scriptie geen ruimte voor is.

Er zijn twee groepen boeken die buiten de analyse worden gehouden. Allereerst zijn dit de klassiekers die langs zijn gekomen in *DWDD*. Het is een actualiteitenprogramma en de meeste boeken die besproken worden, zijn net uit, maar ook zijn er boeken besproken die al jaren geleden verschenen zijn. *DWDD* kan in deze gevallen niet hebben bijgedragen aan

⁸³ <http://www.cpnb.nl/bs/>

het succes ervan. Juist omdat ze al succesvol zijn, worden ze besproken. De aandacht ligt dus op de actuele boeken, waarbij *DWDD* daadwerkelijk een rol gespeeld kan hebben bij het eventuele succes ervan.

Ook zijn er zes boeken besproken in verband met de NS publieksprijs. De meeste hiervan staan op het moment van bespreken sowieso al in de Bestseller 60, maar *De Vergelding* van Jan Brokken komt na een aantal weken afwezigheid na de uitzending weer terug in de lijst. Omdat er met een nominatie voor de NS publieksprijs al behoorlijke reclame wordt gemaakt voor een boek, worden deze boeken buiten beschouwing gelaten in de analyses over de invloed op het economisch kapitaal. Vijf van de zes boeken stonden al in de lijst en van de laatste is het zeer onwaarschijnlijk dat het de lijst (opnieuw) in komt door alleen de uitzending. Ze staan al meer dan anders in de aandacht op het moment van de *DWDD* uitzending. Deze uitzonderingen vallen overigens allen onder de boeken die in een gesprek met de (of een) auteur zijn genoemd.

5.1.1 Bestsellerlijst

Boek van de maand

In 2013 zijn er 32 boeken besproken in het boek van de maand item. Negentien hiervan zijn terug te vinden in de bestseller 60, maar vijf van deze boeken stonden al in de lijst toen ze besproken werden bij *DWDD*. Een voorbeeld hiervan is *Het nieuwe land* van Eva Vriend. Dit werd op 29 januari 2013 besproken in *DWDD*, maar stond in week 4 (23 januari) al voor de eerste keer in de lijst.

Er blijven dan veertien boeken over die na een uitzending in de Bestseller 60 verschenen. De meeste hiervan verschenen direct de week erna in de lijst, zoals *Het raadsel van alles dat leeft* van Jan Paul Schutten. Dit werd besproken in week 18, op 2 mei 2013, en stond in de lijst van week 19, die op 6 mei 2013 werd uitgebracht.

Alleen *Het been in de IJssel* van Joris van Casteren verscheen niet direct de week erop in de lijst. Hierbij duurde het drie weken. Het werd besproken op 2 mei (week 18) en stond in de lijst van 20 mei (week 21).

In elk item wordt één ‘ultiem’ Boek van de maand uitgekozen. Omdat er ook een zomerstop is voor het programma, zijn er in totaal acht boeken verkozen tot Boek van de maand. Zeven hiervan verschenen direct in de bestsellerlijst.

Er zijn 24 boeken in het item besproken die niet Boek van de maand werden.. Hier vallen ook de vijf boeken onder die al in de lijst stonden voor de uitzending. Zeven boeken zijn in de lijst terecht gekomen na de uitzending, waarvan zes direct de week erna.

Gesprek met de auteur

Er werden 39 verschillende boeken genoemd in een gesprek met de (of een) auteur. Hieronder vallen alle boeken die buiten beschouwing gelaten worden. Er blijven dan dertig boeken over. Veertien hiervan verschenen in de bestsellerlijst, waarvan elf direct de week erna. Bij drie andere boeken duurde het twee weken. Een van de dertig stond al in de lijst toen het in *DWDD* genoemd werd.

Tabel 1. Bestsellerlijst

Soort		Bestsellerlijst (week erna)	Bestsellerlijst (langer dan een week)	Bestsellerlijst (voor uitzending)	Niet in bestsellerlijst
Totaal (60)		24 (40%)	4 (6,7%)	5 (8,3%)	27 (45%)
BVDM item	Totaal (32)	13 (40,6%)	1 (3,2%)	5 (15,6%)	13 (40,6%)
	BVDM (8)	7 (87,5%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (12,5%)
	Niet- BVDM (24)	6 (25%)	1 (4,2%)	5 (20,8%)	12 (50%)
Gesprek auteur	Totaal (30)	11 (36,7%)	3 (10%)	1 (3,3%)	15 (50%)

(Het totaal van alle boeken is minder dan de twee aparte rubrieken bij elkaar opgeteld, omdat er twee boeken zijn die in beide rubrieken zijn genoemd.)

In 2013 zijn er in totaal 475 boeken in de top 60 verschenen. 5,1% van die 475 boeken is de week daarvoor dus besproken in *DWDD*.

5.1.2 CPNB Top 100

De stichting CPNB publiceert elk jaar een top 100 met de best verkochte boeken van het afgelopen jaar. Twaalf boeken uit deze top 100 zijn ook besproken in *DWDD*. Anders gezegd, 17,4% van alle boeken die in *DWDD* besproken zijn, verschenen in de top 100. In onderstaande tabel staan de boeken uit de top 100 die ook bij *DWDD* besproken zijn. In het geel staat in welke categorie de boeken vallen en voor de titel staat op welke plek het boek in de top 100 stond.

nr.	376.775 exemplaren
1	<i>Inferno</i>
	100.000-125.000 exemplaren
4	<i>De voedselzandloper (NS)</i>
6	<i>Dit zijn de namen (NS)</i>
	75.000 - 100.000 exemplaren
9	<i>Ventoux</i>
	60.000 - 75.000 exemplaren
20	<i>Gijp (NS)</i>
	50.000 - 60.000 exemplaren
21	<i>Het puttertje</i>
22	<i>De vergelding (NS)</i>

40.000 - 50.000 exemplaren	
30	<i>Aan niemand vertellen</i> (NS)
33	<i>Reizen zonder John</i> (NS)
Minder dan 30.000 exemplaren	
66	<i>Het menselijk lichaam</i>
67	<i>De Wertheims</i>
87	<i>Antiglamour</i>

Zes van deze twaalf boeken vallen onder de boeken die in de bovenstaande analyse buiten beschouwing zijn gehouden. Alle boeken die genomineerd waren voor de NS publieksprijs zijn in de top 100 verschenen. Deze weggelaten, is 8,7% van de boeken die besproken werden in *DWDD* in de top 100 gekomen. Van de overgebleven boeken wordt bekeken of zij na een uitzending in de bestseller 60 kwamen:

1. *Inferno* (direct in top 60)
2. *Ventoux* (direct in top 60)
3. *Het puttertje* (stond al in top 60)
4. *Het menselijk lichaam* (stond al in top 60)
5. *De Wertheims* (direct in top 60)
6. *Antiglamour* (direct in top 60)

Twee van de zes stonden al in de bestsellerlijst. Het verkoopsucces kan dan ook niet (geheel) aan *DWDD* te danken zijn. *Inferno* is geschreven door de succesvolle bestseller auteur Dan Brown en een effect van *DWDD* op de verkoop moet dan niet overschat worden. Er blijven dan drie boeken (4,3%) over waarvan het aannemelijk is dat *DWDD* een effect op de boekverkoop gehad kan hebben.

5.1.3 Recensies

De boeken die besproken worden in *DWDD* zijn vaak actueel en het is dan ook interessant om te kijken of er in de gedrukte media gesproken wordt over dezelfde boeken. Zo kan gekeken worden of een verschijning in de bestsellerlijst voornamelijk te danken is aan *DWDD*, of dat de boeken ook volop in de aandacht hebben gestaan in de bladen. In de krantenbank is er van alle boeken gekeken of ze ook genoemd werden in de *Trouw*, het *NRC Handelsblad*, *De Volkskrant*, *De Groene Amsterdammer* en *Vrij Nederland* en op welke manier. Ook hierbij worden bovengenoemde boeken buiten beschouwing gehouden. Over de boeken die genomineerd waren voor de NS publieksprijs zijn heel veel artikelen verschenen, zoals te verwachten. De klassiekers komen nog af en toe voor in de krantenbank, als deze genoemd worden in een interview bijvoorbeeld. Het overzicht van de boeken en artikelen is te vinden in bijlage 1B.

Er wordt dus weer gekeken naar de overgebleven 60 boeken. Daarvan werden er slechts acht helemaal niet genoemd in de gedrukte media. Ongeveer de helft van de boeken werd door minstens drie van de vijf dag- en weekbladen genoemd. Tien boeken werden door slechts één van de bladen genoemd.

Van de 52 boeken die ook in de dagbladen besproken werden, waren de dagbladen in 26 gevallen eerder met een vermelding. Dit verschilt tussen een paar dagen eerder, of soms zelfs een paar maanden, in het geval dat een krant de Engelse versie al besproken had voordat de Nederlandse vertaling uit was. Het zijn niet alleen korte aankondigingen, maar ook lange en kortere recensies waren al verschenen.

Van die 26 zijn zestien boeken in de bestsellerlijst verschenen. Twaalf daarvan verschenen echter de week na de uitzending in de lijst en niet de week na een recensie. Een voorbeeld hiervan is het boek *Zoon* van Karl Ove Knausgaard. Dit werd besproken in de dagbladen op 01-03, 02-03 en 16-03. Op 26-03 werd het besproken in *DWDD* en het verscheen de week daarop, op 01-04 in de bestsellerlijst.

In 26 gevallen was *DWDD* eerder met het noemen van een boek. Ook van deze 26 verschenen twaalf boeken direct na de uitzending in de bestsellerlijst. Een voorbeeld hiervan is het boek *Schroder* van Amity Gaige. Op 08-03 en 23-03 verschenen van dit boek recensies in de *Trouw* en het *NRC Handelsblad*. *DWDD* besprak het op 26-02 en op 04-03 stond het in de bestsellerlijst, eerder dan dat het boek werd besproken in de dagbladen.

Vijf keer gebeurde het dat een boek door de dagbladen en *DWDD* besproken werd en al voor de uitzending in de bestsellerlijst stond. Slechts in drie gevallen stond het boek in de bestsellerlijst ná een recensie en voor de uitzending van *DWDD*. Het eerder aangehaalde voorbeeld *Het nieuwe land* van Eva Vriend is één van de drie. Het kreeg al op 15-01 een recensie in *Trouw* en verscheen op 29-01 in *DWDD*. Het boek stond al op 21-01 in de top 60.

Tot slot valt op dat *DWDD* een aantal keer genoemd wordt in de recensies. Bijvoorbeeld in de recensie van Het onzichtbare geluk van andere mensen, op 08-02-13 in *De Volkskrant*:

“Het boek is als een toverbal. Zo vatte Matthijs van Nieuwkerk vorige week het ' *DWDD*-Boek van de Maand' samen. Enthousiast vertelden vier boekhandelaars over Het onzichtbare geluk van andere mensen (Podium, EUR 22,50) van de Indiase schrijver Manu Joseph.”⁸⁴

In hoofdstuk 5.3 wordt hier verder op ingegaan.

5.1.4 Opvallend

In de analyse van de bestsellerlijsten is alleen gekeken naar de boeken die besproken werden, niet naar andere boeken van dezelfde auteur. In de bestsellerlijsten viel nog iets op: op 2 september 2013 werd de biografie van J.D. Salinger besproken, op dat moment nog niet verschenen in Nederlandse vertaling. Deze biografie had dus ook niet in de bestsellerlijst kunnen verschijnen. In de bestseller 60 van week 37 (9 september), verscheen een boek van Salinger zelf; *De vanger in het graan*, uit 1951. Ook in enkele kranten (o.a. *De Volkskrant*, 04-09 en *NRC Handelsblad*, 06-09), werd er aandacht besteed aan de biografie, maar in totaal zijn er in september 2013 slechts zes artikelen over de

⁸⁴ Jaeger (2013-2)

biografie verschenen in verschillende kranten. Het kan zijn dat klassiekers wel vaker voorkomen in de bestsellerlijst, maar omdat dit zo vlak na de uitzending gebeurde, lijkt het aannemelijk dat *DWDD* (al dan niet in combinatie met andere media) ervoor heeft gezorgd dat een boek van meer dan zestig jaar oud, weer in de bestsellerlijst verschijnt.

5.1.5 Conclusie

Als er gekeken wordt naar alle besproken boeken lijkt *DWDD* wel degelijk effect te hebben op de verkoop. Minder dan de helft van de besproken boeken is helemaal niet in de bestsellerlijst verschenen. 40% van alle besproken boeken verschijnt direct de week erna in de lijst. Hier moet wel rekening gehouden worden met het feit dat *DWDD* voornamelijk actuele boeken bespreekt en het niet duidelijk aan te wijzen is of de uitzending de voornaamste reden is geweest voor het verschijnen in de bestsellerlijst. Het is bijvoorbeeld aannemelijk dat *Inferno* van de succesvolle schrijver Dan Brown sowieso in de lijst terecht zou komen, ongeacht het besproken wordt in *DWDD*. Daarbij is het ook mogelijk dat er een wisselwerking optreedt: omdat de redactie merkt dat een boek goed verkoopt, wordt het in de uitzending besproken. Het verkoopsucces zou er dan al zijn voordat het boek in *DWDD* besproken wordt.

Tussen het Boek van de maand-item en het gesprek met de auteur is weinig verschil te vinden. 40,6% van de Boek van de maand boeken komt direct in de top 60, tegenover 36,7% van de boeken in een gesprek. Het lijkt wel uit te maken of een boek ook tot hét Boek van de maand wordt uitgekozen, of alleen genoemd wordt in het item. 87,5% van deze eerste groep komt namelijk de week erop direct in de bestsellerlijst, tegenover 25% van de tweede groep.

DWDD heeft dus niet altijd een even sterk effect op het economische kapitaal. In het boek van de maand item staat het boek centraal in plaats van de auteur en er wordt ook meer tijd aan het boek besteed. Dit lijkt wel degelijk van belang te zijn. Een boek dat gekozen is tot boek van de maand wordt beter verkocht dan de andere besproken boeken.

Ook is er gekeken naar de top 100 over het hele jaar. Hieruit blijkt dat van 4,3% van alle boeken die in *DWDD* besproken zijn, het aannemelijk is dat *DWDD* een aandeel in het verkoopsucces heeft gehad. Als dit vergeleken wordt met de 40% die direct in de wekelijkse bestsellerlijst terecht komt, is het directe, kortdurende effect groter dan het langdurige effect. Hieruit blijkt dat *DWDD* wel invloed heeft op de boekverkoop, maar dat deze waarschijnlijk slechts van korte duur is.

Tot slot de aandacht die door de gedrukte media gegeven wordt aan de boeken. Het overgrote deel wordt niet alleen door *DWDD* opgemerkt, maar ook besproken door de bladen. *DWDD* bespreekt dus vaak boeken die sowieso al in de spotlights (komen te) staan. Dit vergemakkelijkt waarschijnlijk het effect op de boekenverkoop dat *DWDD* heeft, maar doet het niet teniet. De dagbladen en *DWDD* waren namelijk even vaak als eerst met het benoemen van het boek (26 om 26 keer). Toch lijken de recensies in dagbladen maar in drie gevallen meer invloed te hebben gehad dan *DWDD*. 24 van de 60 boeken verschenen direct na een uitzending van *DWDD* in de bestsellerlijst. Dit geeft aan dat

DWDD wel degelijk effect heeft (en meer ook dan de dagbladen) op de boekenverkoop. Het effect treedt vooral op bij het Boek van de maand.

5.2 Invloed symbolisch kapitaal

Zoals besproken in het theoretisch kader, stelt Bourdieu dat er een ingewikkelde verhouding bestaat tussen economisch en symbolisch kapitaal. In het literaire veld gaat het niet om verwerven van zoveel mogelijk economisch kapitaal, maar juist om symbolisch kapitaal. Het verwerven van economisch kapitaal wekt daarentegen vaak juist wantrouwen op in het literaire veld. In het vorige hoofdstuk is de invloed van *DWDD* op het economische kapitaal gemeten. Het symbolisch kapitaal is veel moeilijker vast te stellen dan het economisch kapitaal. In het laatste geval gaat het om geld, dat duidelijk in cijfers uit te drukken is, maar in het eerste geval is er geen duidelijke eenheid om het symbolisch kapitaal te meten. Het gaat namelijk om het gezag, de naam die iemand, of een instantie heeft verworven. Zoals besproken staan alle actoren in het literaire veld in relatie tot elkaar, alle spelers zijn, hoe dominant ook, afhankelijk van elkaar. Het is dit geheel van spelers dat waarde geeft aan andere spelers of literaire werken.

Daarom wordt er om een indicatie te geven van het symbolisch kapitaal van *DWDD* gekeken hoe *DWDD* in relatie staat met literaire instanties.

Hierbij wordt gekeken naar literaire prijzen die de boeken uit *DWDD* hebben gewonnen. Deze prijzen hebben aanzien in het literaire veld en dragen dus symbolisch kapitaal. Als er veel prijswinnende boeken zijn verschenen bij *DWDD*, zou dit kunnen betekenen dat *DWDD* heeft meegeholpen om deze boeken in de aandacht te brengen, maar geeft vooral aan of de keuzes van de redactie en het boekenpanel als goede, literaire werken worden gezien. Hierbij wordt gekeken of ze de prijzen voor of na een uitzending hebben gewonnen, want een prijs kan ook een aanleiding voor een gesprek zijn geweest.

Daarnaast wordt er in Lexis Nexis binnen alle Nederlandse kranten gezocht naar artikelen die over de auteur of het boek zijn geschreven, waarin ook *DWDD* aan bod komt. Van deze artikelen wordt gekeken of er positief of negatief over *DWDD* wordt gesproken. Zoals in het theoretisch kader is besproken, lijken gedrukte media nog altijd meer aanzien in het literaire veld te hebben dan tv (zie Rooney 2005). Dit maakt deze bladen actoren in het literaire veld die symbolisch kapitaal over kunnen dragen. Als *DWDD* door de kranten veel symbolisch kapitaal toegekend wordt, staat het programma dus hoog in aanzien en kunnen auteurs hierop mee liften door te verschijnen in het programma. Als er negatief wordt gesproken over boeken en auteurs in *DWDD*, duidt dit op een afname van symbolisch kapitaal.

5.2.1 Literaire prijzen

In onderstaand overzicht staan de boeken die genomineerd of getipt zijn voor Nederlandse literaire prijzen, of er een hebben gewonnen. Sommige auteurs hebben prijzen gewonnen, maar met andere boeken dan degene die bij *DWDD* zijn besproken; deze worden niet meegenomen in het overzicht.

Omdat alle genomineerden van de NS publieksprijs 2013 aan tafel hebben gezeten, en deze nominaties dus ook de aanleiding zijn geweest voor het gesprek, zijn deze uit onderstaande lijst gehouden.

De datum van de uitzending staat achter het boek.

1. **Jan Brokken *De vergelding* 29-01**
Shortlist van de Libris Geschiedenisprijs 2013 (6 juli 2013 eerste nominatie)
Shortlist van de AKO Literatuurprijs 2013 (9 september 2013)
2. **Eva Vriend *Het nieuwe land* 29-01**
Shortlist MJ Brusse prijs 2013 (maart 2013)
Longlist Libris Geschiedenis Prijs (6 juli 2013)
3. **Nele Neuhaus *Diepe Wonden* 29-01**
Genomineerd voor Crimezone thriller award (sep-13)
4. **Micha Hamel *Bewegend doel* 26-02**
Genomineerd VSB poëzieprijs (18 november 2013)
Jan Campert Prijs 2013 (oktober 2013)
5. **Paolo Giordano *Het menselijk lichaam* 26-02**
Longlist Europese Literatuurprijs 2014 (januari 14)
6. **Charles de Tex *Erfgenaam* 26-03**
Genomineerd De Gouden Strop 2013 (2 mei 2013)
7. **Jan Paul Schutten *Het raadsel van alles dat leeft* 02-05**
Gouden Tulp 2014 (1 april 2014)
Nienke van Hichtum-prijs 2013 (oktober 2013) (kinderboek)
8. **Joris van Casteren *Het been in de IJssel* 02-05**
Genomineerd voor Bob den Uyl prijs 2014 (mrt-14)
9. **Mart Smeets *Gepakt* 08-05**
Genomineerd voor beste sportboek 2013 (april 2014)
10. **Dan Brown *Inferno* 13-05**
Genomineerd Crimezone Thriller Awards (22 okt 13)
11. **Bert Wagendorp *Ventoux* 28-05**
Shortlist Bronzen Uil 2013 (06-09-2013) (teruggetrokken)
12. **Geert Mak *Reizen zonder John* 15-10**
Longlist Libris geschiedenisprijs 2013 (6 juli 2013)
13. **Tommy Wieringa *Dit zijn de namen* 15-10**
Tijplijst Ako literatuurprijs 2013 (9 september 2013)
Libris Literatuurprijs 2013 (Longlist januari 2013)
14. **Graeme Simsion *Het Rosie Project* 29-10**
Tijplijst Dioraphte Jongeren Literatuurprijs 2014 (28 mrt-14)
15. **Vincent de Vries *Vechtlust* 30-10**
Genomineerd voor beste sportboek 2013 (april 2014)
16. **Carice van Houten & Halina Reijn *Antiglamour* 08-11**
Genomineerd voor Gouden Tulp 2014 (maart 2014)
17. **Dave Eggers *De Cirkel* 26-11**
Genomineerd Dioraphte Jongerenprijs 2014 (24 mrt 14)
18. **Alex Boogers *Wanneer de mieren schreeuwen* 26-11**
Genomineerd Halewijnprijs 2014 (25-4-14)

Achttien van de 69 boeken zijn getipt of genomineerd voor prijzen of hebben er een gewonnen. Zestien van de in totaal 23 nominaties, voor dertien boeken, waren ná een optreden bij *DWDD*. Het grootste deel van deze nominaties valt echter niet onder de noemer 'literair'. Zo zijn er verschillende boeken genomineerd voor het beste sportboek 2013, of bijvoorbeeld voor een Crimezone thriller award. Als er alleen naar de echt literaire prijzen gekeken wordt, non-fictie hier ook buiten gelaten, blijven er zeven nominaties over, voor zes boeken. Er is dus slechts een klein aantal boeken dat in de aandacht kwam bij de literaire jury's nadat het besproken was bij *DWDD*. Het is daarom niet aannemelijk dat *DWDD* heeft bijgedragen aan het symbolisch kapitaal van deze boeken.

Het overzicht van de verschillende nominaties en prijzen geeft wel aan hoe divers het aanbod van boeken in *DWDD* is. Ze richten zich duidelijk niet (alleen) op goede literatuur, maar van veel andere genres zijn ook nominaties te vinden: thrillers, non-fictie, kinderboeken en sportboeken. Bijna twintig procent van de in *DWDD* besproken boeken, is na zo'n bespreking genomineerd voor een prijs in het eigen genre. Omdat het aandeel literatuur slechts beperkt is, kan er niet worden gesteld dat er daadwerkelijk wordt bijgedragen aan het symbolisch kapitaal in het gehele literaire veld, wel geven deze gegevens aan dat *DWDD* per genre vaak de beste boeken uitkiest.

5.2.2 *DWDD* in de media

36 boekbesprekingen van *DWDD* zijn genoemd in de dagbladen. Het totale overzicht van alle artikelen per boek is te vinden in bijlage 2.

In sommige gevallen was de aanleiding voor een gesprek in *DWDD* ook de aanleiding voor een artikel in een dagblad. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het stoppen van Ramsey Nasr als Dichter des Vaderlands. Ook de boeken die genomineerd waren voor de NS Publieksprijs werden vaak genoemd in de dagbladen. In het overzicht zijn alle artikelen over de NS Publieksprijs in een apart kader gezet, zodat er bij de boeken zelf de artikelen konden staan die alleen over dat boek of die auteur gingen. Dit is ook gedaan bij de interviews van Adriaan van Dis, omdat de artikelen waarin alle geïnterviewden in voorkomen anders meerdere keren meegeteld zouden worden.

In totaal zijn er 98 artikelen verschenen, in 27 verschillende kranten, waarin *DWDD* genoemd is in verband met een boekbespreking. Hiervan zijn er 32 positief, 15 negatief en 51 neutraal.

De positieve stukken blijken vaak positief te zijn over de invloed die *DWDD* op de verkoopcijfers lijkt te hebben. Omdat economisch kapitaal volgens Bourdieu moeilijk samen gaat met symbolisch kapitaal, zijn deze artikelen eigenlijk niet positief voor het symbolisch kapitaal. In een tweede telling zijn deze berichten onder 'neutraal' geschaald. Hierna zijn er nog 22 positieve, 15 negatieve en 61 neutrale artikelen.

In het grootste deel van de artikelen zit dus geen waardeoordeel. Het gaat hierbij om

zinnen als 'Het huis met de schaduw was 'boek van de maand' bij De Wereld Draait Door.'⁸⁵

De overgebleven positieve artikelen (die overigens op persoonlijke titel geplaatst worden - het gaat vooral om opinieartikelen) noemen onder andere het enthousiasme van het boekenpanel en de kwaliteit van de gesprekken. Het valt op dat zeven van de positieve artikelen gaan over de optredens van Kees van Kooten en de interviews van Adriaan van Dis. Dit waren geen reguliere uitzendingen (Van Kooten las minutenlang voor, Van Dis had de hele uitzending tot zijn beschikking), maar juist deze worden zeer positief besproken in de dagbladen.

Veel negatieve artikelen gaan echter ook over het optreden van Kees van Kooten. Het contrast tussen het bijzondere optreden en de normale gang van zaken bij *DWDD* wordt namelijk in deze artikelen duidelijk. Het volgende citaat komt bijvoorbeeld uit het opiniekatern van *De Volkskrant*:

“Kees van Kooten en Adriaan van Dis bewezen deze week nota bene in De Wereld Draait Door, Tempel der Voorspelbaarheid, hoeveel waarde een beetje oorspronkelijkheid heeft.”⁸⁶

De andere negatieve reacties gaan vaak over het boekenpanel zelf, of de aparte items. Zo lijkt Toef Jaeger, recensent voor het *NRC*, niet erg enthousiast te zijn over de manier waarop het panel de boeken aanprijst:

“De meeste aandacht gaat natuurlijk uit naar het De Wereld Draait Door Boek van de Maand: Het huis met de schaduw van Aminatta Forna. Haar boek raakte de *DWDD*-boekhandelaren het meest de afgelopen maand. En wanneer het *DWDD*-panel geraakt is, leest heel Nederland mee. Het boek is zo goed dat de boekhandelaren elkaar gingen napraten om de toehoorder te overtuigen, en riepen allemaal: 'Forna zuigt je mee in het verhaal'.”⁸⁷

Ook al is het grootste deel van de artikelen neutraal, er zijn meer positieve dan negatieve artikelen verschenen. Dit zou in eerste instantie kunnen duiden op een toename van het symbolisch kapitaal van *DWDD*. Zoals hierboven besproken gaan veel van de positieve reacties over een speciale uitzending. Het enthousiasme van de auteurs waarmee deze uitzonderlijke situaties ontvangen worden, geeft juist een negatieve houding jegens de normale uitzending aan. Dit is duidelijk terug te zien in het volgende stuk:

“Op hetzelfde tijdstip waarop Matthijs van Nieuwkerk op alle werkdagen zijn gasten in rap tempo erdoorheen jaagt, zat deze keer een heer van stand op leeftijd - naar eigen zeggen in een 30 jaar oud, maar keurig gestreken overhemd - die zijn

⁸⁵ Bossema (2014)

⁸⁶ Onbekend (12) (2013).

⁸⁷ Jaeger (2013 - 1).

gasten liet uitspreken, liet filosoferen over hun werk en niet bang was de diepte in te gaan. Waar zie je dat nog bij de publieke omroep?”⁸⁸

De schrijver van het artikel, Ab Zagt, is positief over de uitzending, maar juist omdat het zo anders is dan een normale uitzending. Uit deze artikelen en columns blijkt dat er vooral positief wordt gereageerd, omdat de bijzondere uitzendingen op zichzelf geen groot publiek zullen trekken (zie ook paragraaf 3.3.3), maar doordat *DWDD* eens in de zoveel tijd het podium biedt aan dit soort uitzendingen, kan kwaliteitstelevisie toch mee liften op het grote publiek van *DWDD*. Hieruit wordt een tegenstelling zeer duidelijk: een normale uitzending van *DWDD* wordt door de schrijvers van de artikelen niet als kwaliteitstelevisie gezien.

In paragraaf 5.1 is er gekeken naar het verband tussen het verschijnen in de bestsellerlijsten en het noemen van de boeken in andere media. Hieruit bleek dat verreweg de meeste boeken die in *DWDD* verschenen, ook door één of meerdere bladen besproken werden. Ook de boeken die genomineerd waren voor een prijs zijn allemaal door minstens een van de bladen besproken. Het programma lijkt dus minder boeken te ontdekken en onbekende werken naar het grote publiek te brengen, dan dat het de al bestaande trends lijkt te volgen.

Het aantal van en het verschil tussen de negatieve en positieve artikelen is klein, de positieve reacties zijn vooral positief over het uitzonderlijke en er lijkt ook geen verband te zijn tussen de boeken die in *DWDD* zijn verschenen en de literaire prijzen. Daarnaast zijn veel van de in *DWDD* besproken boeken ook al genoemd in de grote dag- en weekbladen. Omdat het, zoals gezegd, moeilijk is om symbolisch kapitaal te bepalen en te meten, moet er voorzichtig omgegaan worden met harde conclusies trekken. Er wordt dan ook niet met grote stelligheid geconcludeerd dat *DWDD* een negatieve invloed op het symbolisch kapitaal heeft, maar op basis van bovenstaande analyses kan er wel met enige zekerheid gesteld worden dat *DWDD* in ieder geval geen positieve invloed op het symbolisch kapitaal heeft.

5.3. Reactie van publiek

5.3.1 Twitter

In paragraaf 3.2 werd al genoemd dat door de opkomst van het internet het voor iedereen mogelijk is om zijn of haar mening te geven. Dit werd gesteld in het verband met het eventuele verlies aan gezag van recensenten, maar in dit hoofdstuk wordt er op een andere manier naar gekeken. Want het is een feit dat iedereen zijn mening kan geven op het internet en hier kan ook gebruik van gemaakt worden. Door de reacties op social media te onderzoeken kan er een beeld geschetst worden van de mening van het publiek over *DWDD* en het boekenitem.

Social media en het onderzoeken ervan is nog erg jong. Het is een actor in het literaire veld die ten tijde van Bourdieu nog geheel onbekend was. In de theorie van Bourdieu die voor

⁸⁸ Zagt (2013).

deze scriptie gebruikt wordt, is hier dan ook nog geen enkele sprake van. Social media is ook moeilijk te vatten in een van Bourdieu's kapitalen. In eerste instantie lijkt het aannemelijk om het onder symbolisch kapitaal te schalen, maar de meeste gebruikers van social media zijn geen dragers van symbolisch kapitaal.

Symbolisch kapitaal kan pas overgedragen worden op het moment dat een persoon of instantie zelf symbolisch kapitaal heeft verworven, iets wat (meestal) niet het geval is voor het publiek dat kijkt en reageert.

Het feit dat iedereen tweets en berichten op social media kan plaatsen, betekent niet dat alle tweets van even groot belang zijn. De hiërarchie die in het echt bestaat, bestaat hier namelijk ook. Aan een tweet van een bekend persoon wordt meer waarde gehecht dan een tweet van zomaar iemand. Daarnaast hebben zij over het algemeen ook veel meer volgers en bereiken ze dus meer mensen.

Omdat dit zo'n nieuwe instantie is en de reactie van het grote publiek ermee goed te meten is, wordt gekeken hoe er op social media omgegaan wordt met het boekenitem en boeken apart in *DWDD*. Er zijn nog geen duidelijke methoden opgesteld om berichten op social media te onderzoeken. In dit hoofdstuk wordt een verkenning gedaan van de berichtgeving op social media over *DWDD*.

Allereerst wordt er gezocht binnen Twitter. Omdat Twitter goed doorzoekbaar is worden tweets als belangrijkste bron gebruikt om de publieksreactie te meten. Wanneer er gezocht wordt op een woord, komen alle tweets met dat woord erin naar boven. Voor de analyse zijn alleen tweets vanaf 2013 nodig, maar de gevonden tweets gaan tot zeker 2011 terug. Tweets waarin het woord verkeerd gespeld is zullen niet gevonden worden, maar verder is er geen beperking tot het vinden van de berichten.

Niet over alle boektitels worden de berichten gezocht. Het doel van dit hoofdstuk is om een verkenning te doen van de reacties op social media, niet om alle reacties uitgebreid te analyseren. Er wordt ook niet per reactie bekeken of het positief of negatief is, zoals met de berichtgeving in de kranten, omdat hier in principe geen sprake is van het overdragen van symbolisch kapitaal.

Daarom wordt de reactie op een klein aantal boeken onderzocht. Op deze manier kan gekeken worden wat de tendensen zijn in de reacties. De boeken worden verdeeld over de verschillende vormen waarin ze besproken kunnen worden. Er worden dus boeken onderzocht die in het BVDM-item zaten, maar niet Boek van de maand zijn geworden en boeken die wel Boek van de maand zijn geworden. Daarnaast wordt er een onderscheid gemaakt tussen boeken die besproken zijn in een gesprek met de auteur van het besproken boek en boeken die besproken zijn in een gesprek met iemand anders dan de auteur zelf.

De boeken die onderzocht worden zijn de volgende:

Boek	Reden	Aantal tweets
<i>De Vergelding</i> van Jan Brokken	Twee keer genoemd in <i>DWDD</i> , in BVDM-item (niet BVDM) en in gesprek met auteur	24
<i>Triggerhappy</i> van Bart Chabot	In BVDM-item, niet het beste boek van de maand	4
<i>Schroder</i> van Amity Gaige	BVDM-item, verkozen tot het boek van de maand februari	33
<i>Mogelijke Memoires</i> van Herman Brusselmans	Gesprek met de auteur: Brusselmans zelf	22
<i>Het Puttertje</i> van Donna Tartt	Gesprek met iemand anders dan de auteur	23
<i>De lessen van mevrouw Lohmark</i> van Judith Schalansky	Gesprek met de auteur (Adriaan van Dis)	25

Tabel 2. Aantal tweets

Hiermee is een aantal verschillende boeken ondervangen zodat alle manieren van reactie geregistreerd kunnen worden. De lijsten met alle tweets over de boeken is te vinden in bijlage 3.

Het eerste dat opvalt is dat bij alle boeken het aantal tweets tussen de 20 en 30 ligt, behalve het boek *Triggerhappy* van Bart Chabot, dat een stuk lager uitvalt, en *Schroder* van Amity Gaige, dat iets hoger uitvalt. Om te controleren of dit aan de specifieke boeken ligt, of aan het soort boek (Boek van de maand of niet), worden van twee andere boeken in dezelfde categorie ook de tweets bekeken, namelijk van *Het Rosie Project*, door Graeme Simsion en *De Wertheims* door Sylvia Tennenbaum.

<i>Het Rosie Project</i> van Graeme Simsion	In BVDM-item, niet het beste boek van de maand	11
<i>De Wertheims</i> van Sylvia Tennenbaum	BVDM-item, verkozen tot het boek van de maand april	42

Tabel 3. Extra tweets

Hieruit blijkt dat het lage aantal tweets over een boek dat niet boek van de maand is geworden, niet aan het specifieke boek ligt. Ook het hoge aantal voor het verkozen boek van de maand was geen uitzondering. Het aantal tweets voor een gesprek met een auteur lijkt ongeveer hetzelfde, ook al is er aan andere auteur aan het woord.

Ter vergelijking, er worden per dag honderden tweets geplaatst over *DWDD* (op 15-5-2014 werden er bijvoorbeeld ongeveer 650 geplaatst). Boeken lijken dus niet het populairste onderwerp te zijn.

Wie plaatst de tweets?

Er is gekeken naar de afzender van de tweets. Het is mogelijk dat er door boekhandelaars ook op persoonlijke titel een tweet geplaatst wordt, maar er is in het overzicht in tabel 3 alleen gelet op de naam van de afzender. Zodra er geen boekhandel, inkoper, bibliotheek of uitgeverij in de naam staat, is het gerekend tot personen.

In de meeste gevallen worden er meer tweets geplaatst door literaire instanties zoals uitgeverijen, bibliotheken en boekhandels dan door personen. Alleen bij *Mogelijke Memoires* en *De lessen van mevrouw Lohmark* worden er meer tweets door personen geplaatst. Dit zijn de boeken die in een gesprek met de auteur zijn genoemd. De tweets die geplaatst worden gaan dan vaak ook over de persoon die er zit, en minder over de inhoud van het boek. Bijvoorbeeld:

9. **Bart Luppés @bartlup 12 mrt.**
Herman Brusselmans. Zijn hamster heeft een knie gebroken. # DWDD
10. **Devon de Koning @koningdevon 12 mrt.**
Ik wist helemaal niet dat Herman Brusselmans oud was # DWDD

En:

22. **Annette Jongen @AnnetteJongen 14 mrt. 2013**
Genóóóóten van Hier is... van Dis. Mooie uitspraak van Judith Schalansky: Boeken niet alleen dragers van informatie maar ook van beeld. # DWDD
23. **Els Steenhagen @elssteenhagen 14 mrt. 2013**
Fan van Judith #Schalansky en dat zonder een boek van haar gelezen te hebben. Kan Adriaan van Dis vaker langskomen? # DWDD

Dat er in het gespreksitem meer aandacht is voor de persoon is niet opvallend. In het BVDM-item zijn het elke maand dezelfde vier mensen die over de boeken spreken en vaak worden auteurs uitgenodigd die het al leuk doen op tv, zoals uitgebreid besproken is in hoofdstuk 1.3.

De tweets van de literaire instanties lijken voornamelijk het nieuws te brengen en hiermee aandacht voor zichzelf, maar ook voor DWDD te krijgen:

22. **The Read Shop @thereadshop 27 feb. 2013**
Het boek v/d maand : Schroder van Amity Gaige. Bekijk hier 't fragment van De Wereld Draait Door : <http://ow.ly/i5v5A>

Of er wordt reclame gemaakt voor het boek, waarmee er gelift en ingespeeld wordt op het succes van boeken die bij DWDD zijn verschenen:

11. **Boekhandel Jaspers @JaspersBoeken 15 mrt. 2013**
De door Adriaan van Dis besproken boeken van Judith Schalansky en Clive Stafford Smith zijn bij Jaspers op voorraad! # DWDD #badhoevedorp

In de periode waar de tweets in geplaatst zijn is weinig verrassends te zien: de meeste tweets worden geplaatst op de dag van de uitzending of net de dagen daarna.

Boek	Aantal tweets	Waarvan personen	Waarvan literaire instanties	Periode
<i>De Vergelding</i> van Jan Brokken	24	7 (29%)	17 (71%)	29-01 t/m 06-12 (9 na januari)
<i>Triggerhappy</i> van Bart Chabot	4	1 (25%)	3 (75%)	26 november
<i>Schroder</i> van Amity Gaige	33	10 (30%)	23 (70%)	26-02 t/m 26-03 (13 na februari)
<i>Mogelijke Memoires</i> van Herman Brusselmans	22	13 (59%)	9 (41%)	12-03 t/m 14-03
<i>Het Puttertje</i> van Donna Tartt	23	11 (48%)	12 (52%)	23-09 t/m 25-09
<i>De lessen van mevrouw Lohmark</i> van Judith Schalansky	25	18 (72%)	7 (28%)	14-03 t/m 30-09 (2 na maart)
<i>Het Rosie Project</i> van Graeme Simsion	11	4 (36%)	7 (64%)	29-10 t/m 04-11
<i>De Wertheims</i> van Sylvia Tennenbaum	42	10 (24%)	32 (76%)	02-05 t/m 10-12 (7 na mei)

Tabel 3. Details tweets

Het aantal reacties op boeken valt erg mee, zeker als het vergeleken wordt met het aantal tweets dat er per dag over *DWDD* wordt geplaatst. Ook is het grootste deel geplaatst door literaire instanties, die vooral reclame lijken te willen maken.

5.3.2 Facebook

Tot slot worden ook de reacties op Facebook bekeken. Facebook is minder goed te doorzoeken en minder openbaar dan Twitter. Er wordt daarom alleen gekeken naar de reacties die op de Facebookpagina van *DWDD* zelf zijn geplaatst bij berichtgeving over boeken. Deze reacties zijn te vinden in bijlage 4.

Ook hierbij is een selectie gemaakt van het aantal berichten dat wordt bekeken, omdat er geen ruimte is om een uitgebreide analyse te doen van alle reacties.

Er worden verschillende soorten berichten door *DWDD* op de Facebookpagina gezet met betrekking tot boeken. Het gaat hier voornamelijk om algemene berichten over het programma. ‘Losse’ berichten over boeken zijn er bijna niet. Uit correspondentie met de webredactie blijkt dat dit bewust wordt gedaan. De boeken die tot boek van de maand verkozen worden, worden weggegeven via de website. Hier komen al zo’n 1000-1500 reacties per maand op en verdere verspreiding via Facebook is daarom niet nodig. Omdat *DWDD* hoort bij de publieke omroep mag er ook geen expliciete reclame voor de boeken

gemaakt worden. Een aparte vermelding van het boek op de Facebookpagina zou daarmee te ver gaan. Dit is overigens ook terug te zien in een van de uitzendingen, als Monique Burger de prijs van het boek noemt. Van Nieuwkerk geeft dan aan dat dat niet mag (uitzending 02-05-13).

Het meest voorkomend is de aankondiging van het programma die avond, waar het boekenpanel, als dat aanwezig is, ook wordt genoemd. De reacties op de aankondigingen van het boekenpanel op 29-10, 28-05 en 02-05 worden bekeken.

Regelmatig verschijnen er auteurs aan tafel. Ook hiervan worden enkele aankondigingen bekeken, namelijk die van Maxim Februari (*De maakbare man*), Herman Brusselmans (*Mogelijke Memoires*) en de zes genomineerden van de NS publieksprijs.

Een van de weinige losse berichten over boeken, gaat zelfs over poëzie, een optreden van Ramsey Nasr. Omdat deze losse berichten niet veel voorkomen en deze over poëzie gaat, wordt ook hiervan de reactie bekeken. Tot slot worden de reacties op het optreden van Adriaan van Dis bekeken. Deze staan niet in onderstaand overzicht, omdat dit in beide gevallen het enige onderwerp is dat in het facebookbericht van DWDD besproken werd.

In het overzicht staat hoeveel reacties er in totaal op de berichten zijn gekomen en hoeveel daarvan over het boekenitem gaan, of over het geheel. Een opmerking als “Niks van me gading vanavond..morgen beter” (reactie 4 bij aankondiging 29-10) geeft namelijk wel aan dat deze persoon ook het boekenitem niks vindt.

Bericht	Aantal reacties	Aantal reacties op boek of auteur	Reacties op geheel
1. Aankondiging 29-10 Boekenpanel	21	1 (4,8%)	1
2. Aankondiging 28-05 Boekenpanel	26	2 (7,7%)	6
3. Aankondiging 02-05 Boekenpanel	23	8 (34,8%)	1
4. Aankondiging Maxim Februari	36	0 (0%)	0
5. Aankondiging Herman Brusselmans	35	5 (14,3%)	1
6. Aankondiging genomineerden NS Publieksprijs	105	6 (5,7%)	1

In alle gevallen is er maar een klein deel van het aantal reacties dat daadwerkelijk over het boekenitem gaat. De meeste aandacht van het publiek gaat naar de andere items in het programma. Het soort reacties is erg verschillend. Er zijn enkele reacties op het boekenitem in het algemeen, waarover de meningen erg uiteen lopen:

Ton C. Kroon Puntje van orde: graag de boeken als laatste. Gebabbel over iets dat je nog lezen moet of gebabbel over iets dat je nog proeven moet werkt bij mij nooit zo lekker. Ga ik even wat anders doen, ok?

28 mei 2013 om 17:04 (over aankondiging 28-05 Boekenpanel)

Kees Koetsier prachtig dat boekenpanel!

29 oktober 2013 om 18:18 (over aankondiging 29-10 Boekenpanel)

Ook wordt er bijvoorbeeld in de reacties om de namen van de besproken titels gevraagd. Net zoals bij Twitter gaan de berichten over Herman Brusselmans voornamelijk over zijn persoon en niet zijn boeken. Inhoudelijk wordt er vrij weinig over de boeken gezegd en ook het aantal reacties op de boeken komt in vier van de zes gevallen niet boven de 10% van het totaal aantal reacties uit. De keer dat 34,8% van de reacties over de boeken gaat, blijkt dit slechts een discussie over de goede titel te zijn.

De reacties op de Van Dis en Nasr berichten zijn dan ook opvallend. Als Van Dis de uitzending overneemt, levert dit 124 reacties op, waarvan 119 daadwerkelijk over de uitzending. Bijna alle reacties zijn zeer positief.

De voordracht van Ramsey Nasr, die apart op Facebook werd gezet, levert ook opvallend positieve reacties op. Het bericht krijgt 24 reacties over het gedicht en Nasr zelf, waarvan slechts twee negatief.

Op de standaard aankondigingen wordt op Facebook en Twitter weinig aandacht besteed door het publiek. Over het algemeen zijn er niet overduidelijk meer positieve of negatieve reacties. Op het moment dat er iets bijzonders qua literatuur gebeurt in *DWDD*, blijkt hier veel meer reactie op te komen en zijn deze reacties ook nog eens zeer positief.

Opvallend is dat hetzelfde gebeurt bij de dagbladen. Blijkbaar wordt *DWDD* vooral gezien als impuls voor de boekenverkoop, zonder verder echt literatuur te bespreken. Het boekenitem krijgt vrij weinig aandacht van de publiek en de dagbladen. Het programma wordt wel geschikt geacht om eens iets anders te doen en daarmee een echt literair podium te bieden aan een groot publiek.

5.4 Inhoud van het programma

In dit hoofdstuk ligt de aandacht op de inhoud van het programma: er wordt bekeken hoe boeken precies worden besproken in *DWDD*. De inhoud van het programma wordt op twee niveaus bekeken. Allereerst een algemenere kijk aan de hand van het model van Loquai. Hierbij wordt het programma, maar ook het boekenitem in het algemeen geanalyseerd. Daarnaast wordt één uitzending nauwkeurig geanalyseerd aan de hand van het model van Heydebrand en Winko, zodat er ook een gedetailleerd beeld ontstaat van het soort argumenten dat gebruikt wordt.

5.4.1 Analyse model Loquai

Het model van Loquai is specifiek ontworpen voor boekenprogramma's op tv en is daarom uiterst geschikt om te gebruiken in dit verband. In het theoretisch kader is het model al genoemd. Hieronder het model vertaald naar het Nederlands. Loquai heeft het model opgesteld om een uitzending te kunnen analyseren. Om hier een algemeen beeld te krijgen van het boekenitem binnen *DWDD*, is ervoor gekozen om met het model niet één uitzending te analyseren, maar het hele programma. Voor deel C wordt er wel alleen naar de items met boeken gekeken. De delen worden apart van elkaar behandeld. In de meeste gevallen worden de punten nader toegelicht in de tekst, soms is de informatie in het kader genoeg.

A. Basisvoorwaarden

Zender	Publiek of commercieel
Vorm	Live, opgenomen of vertraagd
Tijd	Primetime
Context	Plaatsing
Periodiek	Eenmalig of serie
Doorlooptijd	Tijdsperiode
Type	Serie, talkshow, interview, etc.

B. Technische voorwaarden

Organisatie	Draaiboek, regie, beeldbeheer
Trailer	Intro en aftiteling
Muziek	Kunst, functie
Deelnemers	Spreker, presentator, talkshowhost, gasten (rolverdeling)
Ontwerp	Studio (binnen), landschap (buiten)
Beeld	Verlichting, camera (aantal, beweging, positie, overheersende), montage (techniek, functie), verhouding woord-beeld-geluid

C. Argumentatie

Selectie onderwerpen	Vorm, aantal, criteria, verantwoordelijkheid
Spraak	Aandeel, niveau
Periode (literatuur)	Klassiek, avant-garde, populair

Evaluatiecriteria	Argumentatiestructuur, evaluatiepatroon (canon), emotioneel, affectief, intellectueel
Effecten	Show, humor, polemiekt, serieus
Spanningsmomenten	Verhouding informatie-vermaak
Focus	Camera, spraak, 'vormen van sterren'
Rol van literatuurkritiek	Animatie, reclame, bemiddelen, partnerbanden, zelfpresentatie
D. Effect	Publieksreactie en -binding Kijkdichtheid Koopgedrag toeschouwers Canonisering Machtsstructuur Relatie met andere literatuurkritische media Reactie TV criticus Effect van D op A en B Effect op literatuurkritiek in het algemeen

Basisvoorwaarden

Zender	Publieke omroep
Vorm	Live
Tijd	Primetime
Context	Direct voor NOS-journaal
Periodiek	Elke werkdag september - mei
Doorlooptijd	1 uur
Type	Actualiteitenprogramma

DWDD wordt sinds 6 januari 2014 op Nederland 1 uitgezonden in plaats van op Nederland 3 (beide publieke omroep). Het kreeg toen ook een nieuwe uitzendtijd. Het werd verplaatst van 19.30-20.30, naar 19.00-20.00. De verhuizing bleek goed te zijn voor de kijkcijfers, maar legde ook een extra tijdsbeperking op. Omdat het direct voor het NOS-journaal van acht uur zit, mag het absoluut niet uitlopen. Het programma duurt in totaal een uur en de aparte items duren ongeveer tien tot twintig minuten. Ook zijn er kortere items, zo mogen muzikanten bijvoorbeeld meestal maar één minuut optreden. Het boek van de maand item duurt niet langer dan 15 minuten.

Technische voorwaarden

Organisatie	Draaiboek
Trailer	
Muziek	Voornamelijk kunst

Deelnemers	Presentator en gasten
Ontwerp	Studio (binnen)
Beeld	

Trailer: omdat het een actualiteitenprogramma is, kan de inhoud van het programma tot kort voor de uitzending veranderen. De volgorde en inhoud staat bij aanvang van de uitzending wel vast. Aan het begin van de uitzending vertelt Matthijs van Nieuwkerk kort en snel welke gasten er zijn en welke onderwerpen worden besproken. Dit wordt gevolgd door een kort filmpje met het logo van *DWDD*, waarin Van Nieuwkerk de tijd krijgt om naast zijn eerste gast te gaan zitten. De uitzending wordt meestal beëindigd met een kort filmpje: Lucky TV, waarbij opvallende tv-momenten bewerkt worden.

Muziek: muziek wordt bijna niet functioneel gebruikt. Een enkele keer wordt er een bepaald *DWDD*-deuntje gebruikt om items te overbruggen, verder is er apart ruimte voor muziek als kunst, zo treden er bands op en is er het item ‘guilty pleasure’, waarin bekende artiesten hun favoriete foute nummer gaan coveren.

Deelnemers: de deelnemers van het programma variëren van dag tot dag, maar er is wel een aantal gasten dat vaak aanwezig is; de zogenoemde tafelgasten. Thomas Boeschoten heeft een analyse en datavisualisatie gemaakt van de gasten in talkshows, hieruit blijkt dat bijvoorbeeld Prem Radhakishun, Giel Beelen en Marc-Marie Huijbregts zeer regelmatig aan tafel schoven bij *DWDD*.⁸⁹ Matthijs van Nieuwkerk is de presentator van het programma en is er dus elke dag bij. Hij houdt ook de leiding over de gesprekken, door bijvoorbeeld aan te geven wanneer het tijd is voor een nieuw item. Ook het boekenpanel bestaat uit een vaste groep van vier boekhandelaren. In de status questionis werd al het huidige boekenpanel genoemd. Ten tijde van het schrijven van dit hoofdstuk is net bekend gemaakt dat dit boekenpanel ermee stopt en er vanaf september 2014 een nieuw panel komt.

Beeld: er is een aantal vaste camera’s die zelf niet veel bewegen, maar waar wel regelmatig tussen gewisseld wordt. Ook bij het boekenitem is dit het geval. De camera wordt gericht op de persoon die spreekt. In het programma in het algemeen is de verhouding beeld-geluid-spraak iets meer gelijk dan bij het boekenitem. Er worden bijvoorbeeld grappige filmpjes getoond (de tv draait door), een muzikant treedt op of er is een gesprek. Het boekenitem is al een gesprek binnen het programma. Een heel enkele keer wordt dit ook afgewisseld met beeld (zoals de uitzending op 29 januari 2013). Wel worden er tijdens het gesprek foto’s van de auteur getoond op de schermen in de studio. Voor elk boek van de maand wordt een korte animatiefilm gemaakt, die aan het eind van het item getoond wordt. Hierdoor wordt er ook in het boekenitem afgewisseld met beeld en geluid. In het boekenitem van februari vertelt de animator dat ze een week aan het filmpje heeft gewerkt. Dit betekent dus dat het Boek van de maand dus al wel een week van tevoren bekend is.

⁸⁹ Boeschoten (datum onbekend)

Argumentatie

Selectie onderwerpen

Spraak

Periode (literatuur) Populair

Evaluatiecriteria Affectief

Effecten Show

Spanningsmomenten

Focus Spraak

Rol van Reclame en bemiddelen

literatuurkritiek

Het panel kiest zelf de boeken die ze bespreken. Het item is op de laatste dinsdag van de maand; ze kiezen dan de beste boeken die de afgelopen maand verschenen zijn. Dit kunnen Nederlandse en buitenlandse boeken zijn, mits deze in vertaling beschikbaar zijn. Er worden elke maand vier boeken besproken, in 2013 waren alle boeken, op een na, allemaal proza. Er zijn geen beperkingen wat betreft genre. Zo werden er in februari 2013 bijvoorbeeld een historisch non-fictie werk, poëzie en twee romans besproken.

Spraak en periode: in het BVDM-item gaat het om het gesprek en er wordt alleen gepraat, zonder tussenkomst van beeldfragmenten of muziek, op het animatiefilmpje aan het eind na. Het is duidelijk dat de panelleden het gesprek redelijk simpel (moeten) houden, het is voor een groot publiek en er wordt rekening gehouden met mensen die normaal niet, of niet veel lezen. In het gesprek over het boek van de maand november, zegt Wim Krings bijvoorbeeld: “Je kunt het bijna zien als de dictatuur van de openheid”, waarop Matthijs van Nieuwkerk na een korte stilte reageert met: “sorry, ik schrok even”. Hiermee lijkt hij aan te geven dat Krings even een niveau omlaag moet gaan en het moet uitleggen zodat iedereen het begrijpt.

Het niveau van de boeken zelf ligt soms ver uiteen. Er worden veel populaire boeken besproken die voor een groot publiek zijn, zoals thrillers, maar in mei is er bijvoorbeeld ook een nieuwe vertaling van de verhalen van de Russische Isaak Babel besproken.

Evaluatiecriteria: om de evaluatiecriteria van het panel te onderscheiden, wordt hier een verkenning gedaan van het soort argumenten dat gebruikt wordt en hoe er op de boeken gereageerd wordt. De boeken worden allemaal positief beoordeeld in het programma. Dit is vaker terug te zien op tv: Oprah koos bijvoorbeeld ook alleen boeken die ze zelf goed vond. De verklaring die Rooney hiervoor geeft (zoals te lezen in het theoretisch kader), is dat het publiek zich goed wil voelen door tv, niet verward.

Een boek wordt meestal besproken door eerst een samenvatting te geven en daarna legt het panel uit waarom dit een goed boek is. Soms blijft het bij de samenvatting en worden er eigenlijk geen uitspraken gedaan over de kwaliteit van een boek. Het is dan vooral het feit dat het überhaupt besproken wordt dat duidelijk maakt dat ze de boeken goed vinden.

Aan de hand van citaten wordt duidelijk gemaakt hoe er over de boeken gesproken wordt. De citaten zijn allemaal afkomstig van het boekenpanel. Omdat er geen grote verschillen zitten in de manier waarop ze over boeken praten, wordt niet specifiek aangegeven van welk panellid het citaat is.

De panelleden hechten vooral belang aan het effect van een boek. De argumenten die ze geven voor hun keuzes zijn dan ook vooral gericht op de gevoelsreactie. Ze blijven echter vooral heel erg algemeen, zonder specifieke elementen uit het boek te belichten. Over de stijl worden weinig uitspraken gedaan en deze blijven vaak oppervlakkig: ‘ze schrijft gewoon heel erg goed, het blijft boeien.’ (Over *Het nieuwe land* – Eva Vriend)

In enkele gevallen wordt er wel specifiek op in gegaan, zoals:

“Ze schrijft heel observerend, niet pathetisch ofzo, de gebeurtenissen die gebeuren die worden eigenlijk een beetje afstandelijk genoteerd, waardoor het juist dichterbij je komt. Het is echt heel erg goed.” (Over *Het huis met de schaduw* – Aminatta Forna)

“Het staat vol prachtige beeldspraak, humor, ik heb echt zo gelachen, en het is een prachtig boek, alle bladzijdes zijn mooi, ik heb bijna het halve boek zitten onderstrepen.” (Over *Ventoux* – Bert Wagendorp)

Echte argumentatie mist. Ze vertellen wat een schrijver doet en zeggen dat dit fantastisch is, zonder uit te leggen waarom.

Op het moment dat het panel echte argumenten wil gaan geven voor hun keuze, gaan deze vaak over de inhoud van het boek, het verhaal zelf:

“Het mooie is, en daarom vind ik dat iedereen het zou moeten lezen, is dat zij op een prachtige en heel bijzondere manier laat zien dat we moeten proberen elkaar niet te willen hebben, maar elkaar een beetje ruimte moeten laten, een beetje vrij moeten laten. En dan is het ware liefde.” (Over *De onvoltooide* – Yasmine Allas)

“Het is een ongelooflijk leuk boek en wat dit boek nou zo anders maakt dan een muziekbiografie, is dat het gaat over zijn jeugd en het houdt op, op het moment dat er een platenbaas binnenkomt en die hem een contract aanbiedt. Dus waar het gaat beginnen, eindigt dit boek. En dat maakt het anders.” (Over *Een overwinning op de zwaartekracht* – Joe Jackson)

Veel uitspraken gaan over de gevoelsreactie en het effect dat het boek op de panelleden heeft:

“Je zit er meteen in, het is geweldig goed.” (Over *Zoon* – Knausgard)

“Het boek is reuzeboeiend” (Over *Het menselijk lichaam* – Paolo Giordano)

“Ik wou niet dat het uit was, ik heb er dagen in gezworven en ik ging steeds langzamer lezen, want ik wilde gewoon niet dat het uit was.” (Over *De Wertheims* – Sylvia Tennenbaum)

“Langzamerhand word je in het verhaal gezogen” (Over *Het huis met de schaduw* – Aminatta Forna)

“En wat maakt dit boek ook zo ontzettend goed? Het lijkt een toekomstroman, maar als je het leest, dan denk je, ik zit er midden in.” (Over *De cirkel* – Dave Eggers)

Er wordt geen jargon gebruikt en de waardeoordelen gaan vaak over het boek in het algemeen, wat erop duidt dat het boekenitem gericht wordt op een publiek dat niet literair onderlegd is. Het is daarom erg opvallend dat de boeken wel regelmatig worden vergeleken met andere werken, soms ook met klassiekers:

“Het is geworteld in Jan Hanlo en Lucebert” (Over *Bewegend Doel* – Micha Hamel)

“Dat doet ie door een soort mix van Tsjechov en Peter R. de Vries. Tsjechov omdat hij in drie afgemeten zinnnetjes een persoon of situatie prachtig neer kan zetten, Peter R. de Vries omdat ie zich meedogenloos in een onderwerp vast kan bijten.” (Over *Het been in de IJssel* – Joris van Casteren)

“Het is een soort *Buddonbrooks*-achtige Thomas Mann-sfeer, Louis Couperus, *De boeken der kleine zielen*.” (Over *De Wertheims* – Sylvia Tennenbaum)

“Het vriendschap beschrijven zoals Nescio dat heeft gedaan, dat herken ik hierin.” (Over *Ventoux* – Bert Wagendorp)

“Je moet een beetje aan Murakami denken. Binnen de kaften van het boek is het verhaal volstrekt logisch. Zodra je het gaat vertellen, dan denk je waar gaat het eigenlijk over, maar als je het leest is het gewoon perfect.” (Over *Het onzichtbare geluk van andere mensen* – Manu Joseph)

Ook hier worden er niet altijd argumenten gegeven voor de vergelijking, waardoor het soms meer lijkt op een soort *name-throwing* om hun expertise te tonen dan dat het gegronde vergelijkingen zijn. Zo zal niet iedereen het eens zijn met de vergelijking tussen Wagendorp en Nescio.

In de gesprekken met auteurs worden de boeken vaak wel genoemd, maar draait het item niet om het boek, maar om actuele zaken. Er worden dan ook bijna geen evaluatieve uitspraken gedaan. Er wordt meestal alleen een korte samenvatting gegeven, zoals te zien in het eerste voorbeeld. Een enkele keer wordt er een algemene uitspraak over de kwaliteit van het boek gedaan, zoals in het tweede voorbeeld. Hier worden verder geen argumenten voor gegeven en er worden ook geen specifieke elementen van het boek belicht.

“Het boek [*In memoriam*] heeft nu een vervolg gekregen. In dat boek staat geen één verhaal, verhalen zijn niet aanwezig. In dit boek, *De kinderkroniek*, staan alleen maar verhalen. Honderden kinderen vertellen de verhalen over wat er gebeurd is tussen de inval van de Duitsers in mei '40 en de bevrijding in mei '45. Een eindeloze, verschrikkelijke, vernederende opsomming van afschuwelijke gebeurtenissen die eigenlijk in bijna alle gevallen slecht aflopen. Een heel enkele keer is er een lichtpunt en dat heeft merkwaardig genoeg te maken met de foto van dit onbekende meisje voor op het boek.” (Over *Kinderkroniek 1940-1945* - Guus Luijters)

“Zij schreef het boek *Beatrix, dwars door alle weerstand heen*, dat volgende week zal verschijnen. Aan de hand van gesprekken met zeventig mensen uit de omgeving van koningin Beatrix schetst zij een portret van de koningin die, nadat haar ouders het voortbestaan van de monarchie op het spel hadden gezet met gebedsgenezers, smeergeld en buitenechtelijke verhoudingen en kinderen, de dynastieke opdracht voelde het koningshuis weer stormbestendig te maken. Een strijd die ze onberispelijk en met precisie voerde en dit voorbeeldige en spannende journalistieke werk is geschreven door Jutta Chorus.” (Over *Beatrix* – Jutta Chorus)

Effecten: in het boekenitem wordt wel beoogd serieus over boeken te praten, doordat de boeken centraal worden gesteld en de panelleden (in de meeste gevallen) een uitleg geven voor hun keuze, maar het showelement is niet te negeren. Het is terug te zien in de uitsluitend positieve en enthousiaste reacties en ook in de snelheid waarmee de boeken besproken worden. Er wordt slechts ongeveer 2,5 minuut vrijgemaakt per boek. Dit past natuurlijk wel in het karakter van *DWDD*. Het wordt niet humoristisch gebracht en er zijn ook geen polemische elementen terug te vinden, omdat de panelleden het op voorhand al met elkaar eens zijn geraakt over de boeken.

Spanningsmomenten: er wordt wel informatie gegeven over de boeken in de vorm van samenvattingen en soms ook informatie over de schrijvers. Het is er wel voornamelijk op gericht om de kijkers te vermaken, wat terug te zien is in het oppervlakkige en non-kritische karakter van het item.

Focus: de focus ligt op het gesprek dat plaatsvindt. De boeken staan centraal, niet de boekhandelaren. Er is dus geen sprake van ‘vormen van sterren’. Dit wordt ook duidelijk aangegeven door het feit dat het panel vervangen wordt in het nieuwe seizoen.

Rol van literatuurkritiek: het panel wordt aangekondigd als ‘de gidsen in boekenland’, wat erop duidt dat er bemiddeld wordt. Ze helpen het publiek met het kiezen van boeken. Volgens het programma kiezen ze ook echt de boeken die zij goed vinden, niet de boeken die aangegeven worden door de uitgeverijen. Een belangrijk aspect van het panel in hun rol als gids is de ‘Orientierungsfunktion’⁹⁰. Met deze functie wordt bedoeld dat een literatuurcriticus al voor hij enige informatie aan het publiek geeft, literatuurkritiek

⁹⁰ Neuhaus (2004), p.167.

bedrijft door een keuze te maken uit de grote stapel (nieuw) uitgegeven boeken. Pas nadat hij een keuze heeft gemaakt gaat hij pas inhoudelijke informatie geven over het boek. Alle werken die niet door de criticus gekozen worden, blijven op deze manier wel aan het oog van het publiek onttrokken. Omdat *DWDD* bekeken wordt door een miljoenenpubliek speelt juist deze oriënteringsfunctie een grote rol in de literatuurkritiek van het panel.

Effect

Effect van D op A en B

Effect op literatuurkritiek in het algemeen

De meeste punten van het laatste deel van het model zijn in eerdere hoofdstukken uitgebreid besproken. Het effect van D (effect) op A (basisvoorwaarden) en B (technische voorwaarden) echter nog niet. *DWDD* is een zeer goed bekeken programma, waarvan het boekenitem ook slechts een onderdeel is. Er is nu pas een eerste verandering aangebracht in het item, namelijk dat het panel verandert. De reactie en het koopgedrag van het publiek heeft er dan ook niet voor gezorgd dat er verder grote veranderingen zijn gekomen. Verder lijkt het boekenitem geeft effect te hebben gehad op literatuurkritiek in het algemeen; er zijn sinds het item geen grote veranderingen geweest die eventueel herleid zouden kunnen worden naar het boekenitem van *DWDD*. Wel gaan er meerdere talkshows zich bezig houden met boeken. Zo heeft RTL Boulevard sinds kort ook een boekenrubriek. Of dit mede door het boekenitem van *DWDD* komt, is niet te zeggen. Wel heeft RTL een andere insteek en is er een samenwerking met bol.com, wat duidt op een insteek van reclame maken en niet zozeer boeken bespreken.

5.4.2 Analyse uitzending Heydebrand en Winko

Een van de uitzendingen wordt geanalyseerd aan de hand van het model van Heydebrand en Winko, besproken in het theoretisch kader. De uitzending die hiervoor gekozen is, is het boekenitem van februari, omdat hierin de meest diverse boeken worden besproken: poëzie, non-fictie en fictie. Wat betreft het soort boeken is deze uitzending niet geheel representatief, omdat er poëzie in besproken wordt, iets dat normaal niet voorkomt. Omdat er in de analyse naar het soort argumenten wordt gekeken, de boeken elke keer in hetzelfde format besproken worden en het soort argumenten niet erg verschilt per aflevering (in de voorgaande analyse is te lezen wat de algemene tendensen zijn – er zijn geen grote verschillen) wordt deze uitzending wel representatief geacht om te gebruiken voor deze analyse.

Het geeft een gedetailleerd beeld van wat er gezegd wordt en welke argumenten er gebruikt worden door het boekenpanel. Hierbij moet wel genoemd worden dat de codering door één persoon is gedaan, zonder controleur.

Het hele transcript van het boekenitem is te vinden in bijlage 5.

In het item dat 12 minuten duurde, zijn de volgende 16 uitspraken gevonden waarin waarde aan het boek wordt gegeven:

1. Een heel ander onderwerp, maar hij heeft het perfect verteld. Een moeilijk verhaal op een mooie wijze verteld.
Stilistisch – schoonheid (algemeen)
2. Het gaat ook weer over mensen, over menselijke lichamen. Je moet niet bang worden door het oorlogsonderwerp, maar het is gewoon weer prachtig.
Inhoudelijk - algemeen
3. Het is een heel mooi verhaal, van die vijf jongens die daar doorheen moeten komen en allemaal op hun eigen manier en het is prachtig.
Inhoudelijk- algemeen
4. Het boek is reuze boeiend.
Inhoudelijk - algemeen
5. Een geweldig geschiedenisboek
Algemeen
6. En zo kom je op elk feestje met een leuke, cultureel verantwoorde opmerking aan de dag. Als je dit boek leest
Inhoudelijk – kennis - verhevenheid
7. En dit is een rijke bundel met 33 prachtige, verrassende, allemaal verschillende gedichten.
Algemeen
8. Hij brengt ook heel veel muziek in zijn gedichten
Stilistisch – schoonheid - muzikaliteit
9. Qua typografie is het ook heel erg mooi.
Stilistisch – schoonheid (algemeen)
10. Prachtig vormgegeven
Algemeen
11. Prachtige prozagedichten en hij heeft ook heel grappige humor in zijn boek
Effect gerelateerd – hedonistisch - onderhoudend
12. Het is geworteld in Jan Hanlo en Lucebert.
Relationeel - traditie
13. Je gaat het lezen en je bent helemaal verslaafd.
Effect gerelateerd – hedonistisch - onderhoudend
14. Hij trekt je een bepaalde gedachtegang in en dan op een gegeven moment ga je daar in mee, maar dan denk je van, oh hier wringt wel iets.
Effect gerelateerd - hedonistisch - onderhoudend
15. Ik vergelijk het schrijven ook een beetje met Edward Hopper, die schilderijen. Edward Hopper isoleert dingen en dan krijgt het een heel andere context. Dat doet zij ook.
Relationeel – specifieke variatie
16. Maar het is een hypnotiserend boek over vaderschap en het laat je niet los.
Effect gerelateerd - hedonistisch - onderhoudend

Deze zestien uitspraken gaan over vier boeken, wat gemiddeld vier waarderende uitspraken per boek betekent. In het transcript is ook duidelijk te zien dat er veel aandacht wordt besteed aan samenvatting.

Het bleek eenvoudig om de uitspraken in te delen aan de hand van de eerste onderverdeling van Heydebrand en Winko; stilistisch, inhoudelijk, relationeel of effect gerelateerd. In enkele gevallen gaan de uitspraken over het gehele boek, zonder ook maar een aspect te noemen. Hierbij is alleen 'algemeen' gezet. Heydebrand en Winko hebben de vier soorten waarden ook weer onderverdeeld, maar om de uitspraken in deze onderverdeling te passen, bleek al moeilijker. Het panel doet dus vooral uitspraken die in de 'bovenste laag' van Heydebrand en Winko zijn te passen. Ze bespreken verschillende aspecten, maar doen weinig uitspraken die binnen de meest gedetailleerde 'laag' van het model vallen.

Alle vier de vormen worden benoemd in het item, relationele uitspraken het minst, inhoudelijke en effect gerelateerde uitspraken het meest. De verschillen hiertussen zijn echter klein.

De effect gerelateerde uitspraken konden allemaal hetzelfde ingeschaald worden: hedonistisch - onderhoudend. Het boek vermaakt en sleept de lezer mee. In verschillende vormen lijkt dit de meest gedane uitspraak te zijn. Drie van de vier inhoudelijke uitspraken konden niet onderverdeeld worden. Deze uitspraken gaan wel over de inhoud, het verhaal, maar komen er vaak op neer dat het panel het verhaal in het geheel interessant en boeiend vindt, zonder in details te treden. Slechts vier van de zestien uitspraken kunnen in het laagste niveau ondergebracht worden van het model van Heydebrand en Winko. Dit was ook terug te zien in de analyse aan de hand van het model van Loquai: er worden wel verschillende aspecten besproken, maar deze worden niet uitgediept. Dit past wel binnen het genre. De panelleden krijgen maar weinig tijd voor de boeken en willen vooral het publiek enthousiast maken voor de boeken. In dit kader is dan weinig tijd en ruimte om uitvoerige analyses te geven waarmee ze misschien ook de interesse van de kijkers verliezen.

In het theoretisch kader is te lezen dat er al kritiek werd gegeven op de manier waarop er op tv met boeken wordt omgegaan. Een belangrijk kritiekpunt van Kathleen Rooney was dat *Oprah's Book Club* de boeken slechts oppervlakkig besprak. De nadruk lag op persoonlijke ervaringen en overeenkomsten tussen de lezers en hoofdpersonen in de boeken. Vooral de nadruk op persoonlijke ervaringen is terug te zien in de besprekingen in *DWDD*. Zoals hierboven te lezen was, hebben de panelleden het vaak over hoe meeslepend ze het boek vonden.

Ook stelde Rooney dat het op televisie nooit alleen over de boeken kan gaan, omdat het medium televisie altijd een show moet zijn, wil het bekeken worden. Ook bij *DWDD* komt het genre televisie met zijn beperkingen altijd voor de boeken. Een ander kritiekpunt dat naar voren kwam uit het Duitse onderzoek naar boekenprogramma's is de moeizame relatie tussen het audiovisuele aspect van televisie en het gebrek daarvan bij boeken. Hier

geeft *DWDD* een originele invulling aan, door een animatie te laten maken voor het winnende werk. Hiermee wordt het audiovisuele op een bijzondere manier gekoppeld aan het boek.

6. Conclusie

Al sinds 2005 is *De Wereld Draait Door* op televisie en in 2012 werd er een boekenitem aan toegevoegd. Sindsdien zijn er veel positieve geluiden te horen over het effect van dit boekenitem op de boekverkoop. Zo stelde Toef Jager: ‘wanneer het *DWDD*-panel geraakt is, leest heel Nederland mee.’ Het lijkt de heersende opvatting te zijn: zodra er een boek besproken wordt in *DWDD*, vliegt het de winkels uit. In dit onderzoek is (onder andere) bekeken of dit wel echt zo is. Het blijkt mee te vallen.

Voor de boeken die tot Boek van de maand verkozen zijn, geldt het zogenoemde *DWDD*-effect wel. Zeven van de acht boeken kwamen direct de week na de uitzending in de bestsellerlijst. Maar alle andere boeken die besproken worden, zijn minder succesvol. Zo kwam slechts 25% van de boeken die niet Boek van de maand werden, in de week na de uitzending in de bestsellerlijst. Bij de boeken die de aanleiding waren voor een gesprek met de (of een) auteur was dit 36,7%. Deze getallen lijken nog aanzienlijk, maar het overgrote deel van de boeken (52 uit 60) werd ook door andere media besproken.

Daarnaast worden er voornamelijk boeken genoemd die pas uitgebracht zijn en dus nieuws waarde hebben. Ze hebben als het ware geen kans gekregen om zonder *DWDD* in de bestsellerlijst te komen, waardoor het moeilijk te bepalen is of *DWDD* de enige en doorslaggevende factor is geweest in het succes van deze boeken.

Het programma heeft dus wel enige invloed op het economische kapitaal, maar deze invloed is wel afhankelijk van de omstandigheden waarin het boek besproken wordt. Een verschijning in *DWDD* is geen garantie voor een bestseller. Hiermee is het antwoord op de eerste deelvraag gegeven: **welke invloed heeft het tv-programma *DWDD* op het economisch kapitaal?**

Het symbolisch kapitaal is, zoals al gemeld, moeilijk te meten en daarom wordt er een voorzichtig antwoord gegeven op de tweede deelvraag: **welke invloed heeft het tv-programma *DWDD* op het symbolisch kapitaal?**

Uit het onderzoek bleek dat er weinig positief over *DWDD* werd gesproken in de media. Er is vooral veel neutrale berichtgeving en op het moment dat auteurs van columns in vooraanstaande tijdschriften positief spraken over *DWDD*, was dit voornamelijk over een bijzondere uitzending, waarmee ze de oppervlakkigheid van een normale uitzending wilden benadrukken.

Naast de reacties in de media is er ook gekeken naar reacties op Facebook en Twitter, een vorm van onderzoek die, doordat deze media nog jong zijn, nog niet eerder is uitgevoerd in dit onderzoeksgebied.

Hieruit bleek dat de kijkers die actief zijn op deze social media weinig aandacht hebben voor het verschijnen van boeken in het programma. De meeste aandacht en reacties van dit publiek gaan naar de personen die in het programma verschijnen. Als er al tweets over het boekenitem worden geplaatst, zijn deze meestal afkomstig van andere literaire instanties, voornamelijk boekhandels en bibliotheken.

Ook al is het grote publiek geen drager van symbolisch kapitaal, toch kan dit niet ongenoemd blijven. Duidelijke positieve respons is uitgebleven, maar omdat de negatieve reacties uit de media niet specifiek over het boekenitem gaan, maar veelal over de

vermeende oppervlakkigheid van het gehele programma, wordt hier niet geconcludeerd dat het programma een echt negatieve invloed op het symbolisch kapitaal heeft. Het antwoord op de deelvraag luidt daarentegen dat *DWDD* in ieder geval geen positieve invloed op het symbolisch kapitaal heeft.

Opvallend is dat de invloed op het economisch en het symbolisch kapitaal mee valt, maar boekhandelaren en bibliotheken toch adverteren voor de boeken die in het programma besproken zijn. Dit is te zien in de tweets, maar ook in de fysieke winkels: vaak worden de besproken boeken prominent in de winkel gelegd, met een sticker waarop staat dat dit het verkozen Boek van de maand is. Er wordt hier een interessante mix van symbolisch en economisch kapitaal getoond. Door zo'n sticker op een boek te plakken, lijkt het alsof *DWDD* wel een drager is van symbolisch kapitaal (want een aanbeveling van *DWDD* is positief), wat een positieve invloed zou moeten hebben op het economisch kapitaal (want de boeken worden centraal in de winkel geplaatst). Het zou kunnen dat hier ook een wisselwerking optreedt. Het feit dat de boekhandels aandacht schenken aan de boeken die Boek van de maand zijn geworden, kan een extra zetje zijn voor de verkoop.

De laatste deelvraag luidt: **zijn er elementen van literatuurkritiek terug te vinden in *DWDD*?** Het programma en één specifieke uitzending zijn geanalyseerd aan de hand van respectievelijk het model van Loquai en het model van Heydebrand en Winko. Hieruit bleek dat er niet altijd argumenten worden gegeven en dat de argumenten die gegeven worden vaak over het boek in het algemeen, of het panel bespreekt slechts één aspect van een boek. Ze 'wisselen' wel tussen de aspecten. Zo kon de eerste verdeling van Heydebrand en Winko in het geheel teruggevonden worden in de uitzending. Het was vaak duidelijk of een uitspraak bijvoorbeeld over de stilistische waarde ging ('ze schrijft gewoon heel erg goed'), maar op basis van zo'n uitspraak kon niet bepaald worden of het panel de stijl goed vond om de eenvoud, complexiteit, het ritme of de eenduidigheid ervan (om maar wat voorbeelden uit het model te noemen). Dit duidt erop dat de gegeven argumenten vooral algemeen en wat oppervlakkig blijven.

Er moeten vier boeken in ongeveer tien minuten besproken worden, dus elk boek krijgt ongeveer even kort de tijd. Over het boek *Het menselijke lichaam* van Paulo Giordano werden bijvoorbeeld binnen die tijd vier waarderende uitspraken gegeven (zoals te zien in het transcript en hoofdstuk 5.4.2), terwijl *Trouw* en *De Volkskrant* beide bijna 1000 woorden voor het boek vrijmaakten, wat voor deze kranten een substantiële ruimte om één boek te bespreken.

Uit de theorie over onderzoek naar boekenprogramma's blijkt dat dit wel typerend is voor boekenprogramma's op tv. Er is geen ruimte voor diepgaande analyses omdat de specifieke vereisten van het medium tv altijd voorop staan en het in eerste instantie een groot, breed publiek moet entertainen om zichzelf te kunnen bedruipen.

Vergeleken met de traditionele literatuurkritiek zoals die te vinden is in gedrukte media, zijn er dus weinig elementen terug te vinden in *DWDD*. De uitspraken blijven daarvoor te veel aan de oppervlakte. *DWDD* past wel geheel in de lijn van boekenprogramma's op televisie: vooral gericht op persoonlijke ervaringen, geen diepgravende overwegingen en uitsluitend positieve besprekingen.

Los van het inhoudelijke aspect is *DWDD* wel vindingrijk en origineel in het combineren van beeld en geluid met zoiets statisch als een boek. Door een animatie te laten maken van een boek worden deze aspecten op een bijzondere manier bij elkaar gebracht. Het nadeel is dat de animatie na de besprekingen getoond wordt. Het komt los te staan van de bespreking, die hierdoor op zichzelf statisch blijft.

Met de antwoorden op de deelvragen is het mogelijk om ook een antwoord op de hoofdvraag te geven: **wat is de positie van *DWDD* in het literaire veld?**

Het programma *DWDD* wordt allereerst zeker opgemerkt in het literaire veld. In veel artikelen en boekbesprekingen wordt *DWDD* genoemd, vaak in het kader van invloed op de boekverkoop. Deze aandacht is dus vooral gericht is op het economisch kapitaal. Omdat volgens Bourdieu het economisch kapitaal in principe wantrouwend bekeken wordt door het literaire veld en dit niet 'goedgemaakt' wordt door het symbolisch kapitaal, betekent dit dat het literaire veld, met de gedrukte media voorop, *DWDD* niet per se als een serieuze speler in het veld ziet, maar vooral als een instantie die er (in bepaalde mate) voor kan zorgen dat er meer boeken verkocht worden.

In de theorie werd gesteld dat Oprah niet op zo'n manier omgaat met de beperkingen van de tv dat ze *Oprah's Book Club* kon verheffen naar iets meer dan een oppervlakkig programma. Het boekenpanel en Matthijs van Nieuwkerk lijken dit met *DWDD* ook niet te doen. Boeken worden op vergelijkbare manier besproken en ook in *DWDD* wordt er niet anders omgegaan met de beperkingen van het medium tv. De animatie is origineel, maar is niet genoeg om echt een verschil te maken. De manier waarop *DWDD* wel een verschil lijkt te maken is door een enkele keer de ruimte te geven aan bijzondere uitzendingen en op die manier ervoor te zorgen dat honderdduizenden mensen weer een uur lang naar Adriaan van Dis. Dit is echter een 'geleend' format.

DWDD heeft dus geen manier gevonden om in het eigen boekenitem de tendens te doorbreken en op een nieuwe, originele manier boeken te bespreken op televisie. Nog steeds lijkt er geen nieuwe verhouding van vermaak en diepgang gevonden te zijn in de boekbesprekingen.

Een veelgehoord tegengeluid op de kritiek over boekenprogramma's is dat het niet per se uitmaakt dat boeken slechts oppervlakkig besproken worden, omdat het al een positief gegeven is dat de boekenprogramma's toch mensen aan het lezen krijgen. In het geval van Oprah, waarbij dit veel genoemd werd (zie theoretisch kader), is dit een stuk relevanter omdat het Oprah-effect zeer duidelijk aantoonbaar was. Het *DWDD*-effect daarentegen lijkt mee te vallen. Door de geringe invloed op de verkoop kan er bijvoorbeeld niet gesteld worden dat door het boekenitem van *DWDD* de niet-lezers van Nederland eindelijk weer een boek oppakken. Ook dit (ene) positieve punt dat genoemd wordt over boekenprogramma's weet *DWDD* niet te bereiken.

DWDD biedt dus geen vernieuwing en wordt ook niet als serieuze speler in het veld gezien. Je kan je afvragen waarom *DWDD* kiest om boeken te bespreken terwijl het geen populair onderwerp blijkt te zijn onder de kijkers van het programma.

Het kan een aanduiding zijn van de verandering in de media. Internet en social media, waarin het gaat om het snelle nieuws, nemen een steeds grotere rol in, terwijl televisie al een tijdje op zijn terugloop is. Het kan zijn dat er daarom door televisie wordt teruggегреpen op de 'minder snelle' items, zoals boeken. Maar wat hierbij niet vergeten kan worden, is dat *DWDD* nog steeds bekeken wordt door meer dan een miljoen mensen per dag en dit aantal nog steeds eerder stijgt dan daalt. Voor een van de meest populaire programma's op de Nederlandse televisie lijkt het dus niet nodig om grote veranderingen in de items te brengen. Een andere, iets aannemelijkere, verklaring kan zijn dat *DWDD* niet enkel de boeken bespreekt om economisch of symbolisch kapitaal over te dragen, maar juist om mee te liften op het symbolisch kapitaal van de boeken. Door het bespreken van boeken kan het programma een meer culturele inslag krijgen. Het gaat er dus misschien minder om wat *DWDD* betekent voor de boeken, dan wat de boeken betekenen voor *DWDD*.

7. Discussie

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar Nederlandse boekenprogramma's en hiermee wordt gepoogd daar een klein verschil in te brengen.

Het nadeel van de gekozen brede vorm van onderzoek is dat de verschillende aspecten niet volledig uitgediept kunnen worden. Om het onderzoek in te kaderen zijn alleen de uitzendingen van 2013 bekeken, maar zeker om de invloed op het economisch kapitaal te bepalen, is het nog mogelijk om alle uitzendingen tot nu toe te bekijken. In deze scriptie was daar geen ruimte voor.

Ook bij het deel over het symbolisch kapitaal kan het gebrek aan ruimte een nadeel geweest zijn. Het is moeilijk te meten en er is hier vooral een poging gedaan tot concretiseren. Er is daarom in deze scriptie voorzichtig omgegaan met het formuleren van een stellig antwoord op de tweede deelvraag. Het zou de moeite kunnen lonen om hier dieper op in te gaan, er zou dan misschien een duidelijker antwoord geformuleerd kunnen worden. Voor verder onderzoek zou het zeer vruchtbaar zijn om een model te ontwerpen met indicatoren waarmee het symbolisch kapitaal te meten is. In de conclusie werd al geopperd dat het misschien meer gaat om het symbolisch kapitaal dat *DWDD* ontleent aan de boeken, dan andersom. Dit zou met nader onderzoek daadwerkelijk vastgesteld moeten worden.

Om de inhoud van het programma te analyseren bleken de gebruikte modellen zeer goed geschikt. Het model van Loquai kon als de basis van de analyse dienen en het model van Heydebrand en Winko voor een gedetailleerde illustratie. Dit bleek een goede werkwijze, omdat het model van Loquai zich ook richt op andere aspecten dan slechts de gebruikte argumentatie, iets dat vaak niet duidelijk aanwezig is in boekbesprekingen op tv. Er is in dit model veel aandacht voor de omstandigheden waarin de boekbespreking wordt gedaan, wat bij televisie natuurlijk een grote rol speelt. Een controleur bij de coderingen van een transcript kan ervoor zorgen dat de objectiviteit nog sterker gewaarborgd blijft.

Voor verder onderzoek zou het interessant zijn om ook andere programma's te bekijken. Er is nu één Nederlands boekenitem onderzocht, dat vooral in vergelijking met de theorie over de Duitse en Engelse boekenprogramma's qua inhoud zeker in de lijn der verwachtingen lag. Om ook iets over Nederlandse boekenitems in het algemeen uitspraken te kunnen doen, zouden er meer programma's bekeken moeten worden.

De aandacht die boekhandels en bibliotheken aan de besproken boeken geven, kan ook nader onderzocht worden. Als *DWDD* geen (over)drager is van symbolisch kapitaal, zoals uit de conclusie blijkt, zou een aanbeveling van *DWDD* weinig waarde hebben. Verder onderzoek kan aantonen waarom boekhandels met de stickers werken en vooral of deze toch effect hebben.

Tot slot komt er een nieuw boekenpanel aan, wat ook weer extra onderzoeksmogelijkheden biedt. Zo kan er bekeken worden of het uitmaakt wie het boekenpanel vormt.

Bronvermelding

- Akker, A. van den.** (2013) 'Helpt RTL 'Gijp' aan Publieksprijs?', in: *BN De Stem*, 15-10-2013.
- Arensman, D.** (2012) 'Een strip als verklaring voor zelfdoding', in: *Het Parool*, 27-2-2012.
- Balzer, A.** (2000) *Hilft Das Fernsehen Der Literatur? Die Wirkung Von Literaturkritik Im Fernsehen - Am Beispiel Der Sendung 'Das Literarische Quartett'*. Munich: Grin Verlag.
- Bax, S.** (2011) 'De schrijver leeft in zijn boeken', in: Trouw.nl, <http://m.trouw.nl/tr/m/nl/5116/Filosofie/article/detail/1877140/2011/04/18/De-schrijver-leeft-in-zijn-boeken.dhtml?originatingNavigationItemId=4512> (laatst geraadpleegd op 5-3-2014).
- Beerekamp, H.** (2013) 'De weg terug omhoog; Zap', in: *NRC Handelsblad*, 23-3-2013.
- Beerekamp, H.** (2013) 'Schromelijk overschat; Zap', in: *NRC Handelsblad*, 1-3-2013.
- Berkeljon, S.** (2013) 'Iemand moet het doen', in: *De Volkskrant*, 8-6-2013
- Bert, J.** (2012) 'Zin én onzin van Oprah's Book Club', in: Knack.be, <http://www.knack.be/nieuws/boeken/zin-en-onzin-van-oprah-8217-s-book-club/article-normal-52193.html> (laatst geraadpleegd op 4-4-2014).
- Blais, J.** (2004) 'Oprah tackles hefty 'Anna Karenina'', in: USAtoday.com, http://usatoday30.usatoday.com/life/books/news/2004-06-09-oprah-anna_x.htm (laatst geraadpleegd op 3-4-2014).
- Boer, J. de.** (2013) 'Koningin', in: *Leeuwarder Courant*, 2-2-2013.
- Boer, N. de.** (2013) 'Herkenning als grootste troef', in: *De Stentor*, 4-5-2013.
- Boermans, A.** (2013) 'Van Nieuwkerk tegen Koch: o-1', in: *Het Parool*, 2-3-2013.
- Boevink, W.** (2006) 'Beelden, geen woorden.', in: *Trouw*, 15-03-2006.
- Boogaard, A. van den.** (2013) 'De effecten van een uitlaatklep', in: *Het Parool*, 12-11-2013
- Boonstra, M.** (2013) 'Een boekje open over seks, drugs en rock-'n-roll', in: *De Stentor*, 23-11-2013.
- Borst, H.** (2013) 'Lieve Hugo,' in: *AD*, 6-2-2013.
- Bossema, W.** (2014) 'Out of Africa', in: *De Volkskrant*, 30-1-2014.
- Bourdieu, P.** (1992) *De produktie van geloof. Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip*. Amsterdam: Van Gennep, pp. 246-283.
- Bourdieu, P.** (1993) *The field of cultural production, or: the economic world reversed. The field of cultural production*. Cambridge: Polity Press, pp. 29-73.
- Bourdieu, P.** (1998) *Over televisie*. Amsterdam: uitgeverij Boom.
- Breukers, C.** (2013) 'De poëziewereld is net de echte wereld', in: *De Volkskrant*, 31-1-2013.
- Buwalda, P.** (2013) 'Hoe werd mijn boek een bestseller? De koper bepaalt en hij eist een good read.', in: *NRC Handelsblad*, 09-09-2013.
- Campbell, J.** (2002) 'When Popular Culture Meets Grand Literary Ambition. Boston review 4'. <http://new.bostonreview.net/BR27.2/campbell.html>. (31-03-2014)
- Collins, J.** (2010) *Bring on the books for everybody*. Durham & London: Duke university press.
- Dekker, M.** (2013) 'Voetballerstrammelant', in: *NRC Next*, 26-11-2013.
- Dessing, M.** (3-4-2013) 'DWDD-boekverkoperspanel breekt record: Boek van de Maand op 3', in: Boekblad.nl, <http://www.boekblad.nl/DWDD%20-boekverkoperspanel-breekt-record-boek-van-de.205579.lynkx> (laatst geraadpleegd op 30-3-2014).

- Dijk, N. van.** (2003) 'Kunst en kijkcijfers Boekenprogramma's op de Nederlandse televisie', in: *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis*. Jaargang 10.
- Dijkgraaf, M.** (2013) 'De ware roman is waargebeurd', in: *NRC Handelsblad*, 31-5-2013.
- Dijkshoorn, N.** (2013) 'Column', in: *De Volkskrant*, 6-3-2013.
- Donahue, D.** (2012) 'Oprah Winfrey revives her book club this Monday with Wild', in: USAtoday.com, <http://usatoday30.usatoday.com/life/books/news/story/2012-06-01/oprah-book-club-20/55335544/1> (laatst geraadpleegd op 3-4-2014).
- Drehmans, P.** (2012) 'Schrijvers die niet gaan voor DWDD-roem worden liever geloosd', in: Volkskrant.nl
<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3184/opinie/article/detail/3357085/2012/12/03/Schrijvers-die-niet-gaan-voor-DWDD-roem-worden-liever-geloosd.dhtml> (laatst geraadpleegd op 3-4-2014)
- Exter, K. den.** (2013) 'Een mix van literatuur en muziek', in: *BN De Stem*, 10-4-2013.
- Fortuin, A.** (2013) 'O ja, het is ook haar brood; column', in: *NRC Handelsblad*, 1-3-2013
- Franzen, J.** (2002). 'Mr. Difficult: William Gaddis and the Problem of Hard-to-Read Books' in: *The New Yorker*, 30-09-2002.
- Geelen, J.** (2003), 'Het ultieme boekenprogramma', in: *De Volkskrant*, 6-9-2003.
- Geelen, J.** (2013) 'Elitair', in: *De Volkskrant*, 1-3-2013.
- Goedegebuure, J.** (1993) '16 maart 1983: Eerste uitzending van het televisieprogramma 'Hier is Adriaan van Dis'. De invloed van de media op het literaire bedrijf', in: Schenkeveld-Van der Dussen, M. (ed.) *Nederlandse literatuur, een geschiedenis*. Groningen, Nijhoff, pp 846-852.
- Goedegebuure, J.** (2013) 'De Ventoux beklimmen en dan sterven', in: *Het Financieele dagblad*, 29-6-2013.
- Groep, S. van de.** (2014) 'Wie leest, leeft vele levens', in: *Algemeen Dagblad*, 2-1-2014.
- Hakker, T.** (2013) 'Mannen zijn onder elkaar heel loyaal', in: *De Twentse Courant Tubantia*, 6-7-2013.
- Hakkert, R.** (2013) 'Camerageniek', in: *Twentsche Courant Tubantia*, 26-3-2013.
- Hakkert, R.** (2013) 'Stilte is kern van Schroders leven - Mannen hebben nu meer interesse voor opvoeding', in: *Twentsche Courant Tubantia*, 16-3-2013.
- Hartskamp, W. van.** (2013) 'Dan Brown stort zich op Dante', in: *Nederlands Dagblad*, 7-6-2013.
- Heinen, F.** (2013) 'De auteur leeft, op tv- maar het boek is dood', in: Mediablog NCRV.nl, <http://mediablog.ncrv.nl/nieuwsblogs/auteur-leeft-op-tv-maar-boek-is-dood> (laatst geraadpleegd op 01-04-2014).
- Hollak, R.** (2013) 'Kijker wil ook slow television; Adriaan van Dis over zijn eenmalige terugkeer als presentator', in: *NRC Handelsblad*, 16-3-2013.
- Hollak, R.** (2014) 'Ik houd me onbewust een beetje stil; De wereld van Carice van Houten', in: *NRC Handelsblad*, 5-4-2014.
- Hollak, R.** (2014) 'Informatief DWDD: Hier is.. Adriaan van Dis; Uitgelicht', in: *NRC Handelsblad*, 6-3-2014.
- Hornbuckle, M.** (2009) 'The Oprah Effect', in: Inc.com, <http://www.inc.com/articles/2009/08/oprah.html>, laatste geraadpleegd op 3-4-2014.

- Horst, J. van der.** (2013) 'Ik erger me minder als ik luister', in: *Het Parool*, 22-11-2013.
- Jacobson, M.** (2011), 'The Oprah Effect, by the Numbers', in: PBS Newshour.org, <http://www.pbs.org/newshour/rundown/the-oprah-phenomenon-by-the-numbers/> (laatst geraadpleegd op 3-4-2014).
- Jaeger, T.** (2013 -1) 'Boeken in de schaduw', in: *NRC Next*, 15-10-2013.
- Jaeger, T.** (2013 -2) 'Manu Josephs 'Het onzichtbare geluk...'; Iedereen leest Manu Joseph', in: *NRC Handelsblad*, 8-2-2013.
- Jagt, M. van der.** (2013) 'Ondiepe wonden; Thriller / Nele Neuhaus' prequel', in: *Vrij Nederland*, 16-2-2013.
- Janssen, S.** (2006) 'De status van de kunsten in de Nederlandse pers, 1965-1990', in: G. Dorleijn & K. van Rees (eds), *De productie van literatuur. Het literaire veld in Nederland 1800-2000*, Nijmegen: Vantilt, pp. 199-216.
- Jensen, S.** (2013) 'Transman Maxim onbeschroomder; Column', in: *NRC Handelsblad*, 5-3-2013.
- Jong, A. de.** (2013) 'Donna Tartt blikvanger bij Den Boer', in: *De Gooi- en Eemlander*, 25-9-2013.
- Jong, O. de.** (2013) 'De roman zal overleven; Literatuur in tijden van film en internet.', in: *Trouw*, 12-10-2013.
- Joosten, J.** (2011) 'Engagement in de Nederlandse literatuurkritiek. Analyse', in: L. Bernaerts, C. de Strycker en B. Vervaeck, *Breuken en bruggen: moderne Nederlandse literatuur : hedendaagse perspectieven*. Gent: Academica Press.
- Joosten, J.** (2012) *Staande receptie*. Nijmegen: Van Tilt.
- Kaan, M.** (2013) 'Ik ben niet bang voor melodrama', in: *NRC Handelsblad*, 8-3-2013.
- Kampen, A. van.** (2012) 'Boekverkopers blij met DWDD.', in: *NRC Handelsblad*, 11-10-2012.
- Kellogg, C.** (2010) 'Oprah's book club christens Franzen's 'Freedom'', in: *LAtimes.com*, <http://articles.latimes.com/2010/sep/18/entertainment/la-et-0918-franzen-oprah-20100918> (laatst geraadpleegd op 4-4-2014)/
- Kerstan, W.** (2006) *Der Einfluss von Literaturkritik auf den Absatz von Publikumsbüchern*. Marburg: Verlag LiteraturWissenschaft.de.
- Kirkpatrick, D.** (2001) 'Oprah' Gaffe By Franzen Draws Ire And Sales', in: *NYtimes.com*, <http://www.nytimes.com/2001/10/29/books/oprah-gaffe-by-franzen-draws-ire-and-sales.html> (laatst geraadpleegd op 4-4-2014).
- Kraak, H.** (2013) 'Hoe kijk je een boek in één adem uit?', in: *De Volkskrant*, 31-8-2013.
- Kraak, H. en Heesakkers, G.** (2013) 'The Undateables & innige vriendschap', in: *De Volkskrant*, 15-11-2013.
- Krikken, A.** (2013) 'De Wereld Draait Door als verkoper van boeken', in: www.uu.nl, <http://hln.wp.hum.uu.nl/de-wereld-draait-door-als-verkoper-van-boeken/> (laatst geraadpleegd op 30-3-2014).
- Kunstredactie.** (2013) 'Gijp wint Publieks-prijs NS', in: *Het Parool*, 16-10-2013.
- Lange, P. de.** (2013) 'Zwart, tranen, dubbelspel', in: *Het Parool*, 16-3-2013.
- Lezard, N.** (2013) 'Putting the case for professional critics', in: *The Guardian*, 19-07-13.
- Lieshout, F.** (2013) 'Wat moet een schrijver die dolgraag bij P&W aanschuift, maar niet sexy is?', in: *Volkskrant.nl*,

- [http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3184/opinie/article/detail/3381710/2013/01/24/Wat-moet-
een-schrijver-die-dolgraag-bij-P-W-aanschuift-maar-niet-sexy-is.dhtml](http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3184/opinie/article/detail/3381710/2013/01/24/Wat-moet-
een-schrijver-die-dolgraag-bij-P-W-aanschuift-maar-niet-sexy-is.dhtml) (laatst
geraadpleegd op 3-4-2014).
- Lips, L.** (2013) 'Monoloog', in: *Het Parool*, 3-9-2013.
- Lips, P.** (2013) 'Succes 'Ventoux' overvalt Wagendorp', in: *Haarlems Dagblad*, 26-8-2013.
- Lo Galbo, C.** (2013) 'Ik ben geen George Clooney, maar ik kan ermee door'; Maximiliaan Februari', in: *Vrij Nederland*, 14-12-2013.
- Loquai, F.** (1995). *Das literarische Schafot*. Eggingen: Edition Isele.
- McDonald, R.** (2007) *The death of the critic*. Londen: Continuum.
- Meijer, G.** (2013) 'Fernando Ricksen is nooit saai', in: *De Gelderlander*, 12-9-2013.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.** 'Mediagebruik Nederlandse bevolking', in: Monitor trends in beeld, http://www.trendsinebeeld.minocw.nl/grafieken/4_2_6.php (laatst geraadpleegd op 01-04-2014).
- Moll M.** (2013) 'Wat is er mis met feel good?', in: *Het Parool*, 1-6-2013.
- Mülfeld, E.** (2006) *Literaturkritik im Fernsehen*. Münster: Lit Verlag.
- Mutsaers, C.** (2013) 'Een hartelijk 'hoi'; SPECIAL BOEKENWEEK; Non-fictie / De maakbare man', in: *Vrij Nederland*, 16-12-2013.
- Neuhaus, S.** (2004) *Literaturkritik, Eine Einführung*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2004.
- Nieuwenhuis, R.** (2013) 'Boekenprogramma 'Benali Boekt' stopt', in: nrc.nl, <http://www.nrc.nl/boeken/2013/06/21/cultuur-is-niet-afhankelijk-van-kijkcijfers/> (laatst geraadpleegd op 28-3-14).
- Onbekend (1).** (1994) 'De schrijver als koopwaar,' in: *Algemeen Dagblad*, 19-3-1994.
- Onbekend (2).** (2007) 'Het Van Dis-effect', in: Literair Nederland.nl, <http://www.literairnederland.nl/2007/11/19/1726/> (laatst geraadpleegd op 30-3-2013).
- Onbekend (3).** (2011) 'BNN-avontuur Dieuwke Wynia gaat niet door, ze blijft bij DWDD', in: *Het Parool*, [http://www.parool.nl/parool/nl/4/AMSTERDAM/article/detail/3084742/2011/12/20/BNN-
avontuur-Dieuwke-Wynia-gaat-niet-door-ze-blijft-bij-DWDD.dhtml](http://www.parool.nl/parool/nl/4/AMSTERDAM/article/detail/3084742/2011/12/20/BNN-
avontuur-Dieuwke-Wynia-gaat-niet-door-ze-blijft-bij-DWDD.dhtml) (laatst geraadpleegd op 16-6-2014).
- Onbekend (4).** (2013) 'Alsof ik 40 jaar voor niets werkte', in: *Algemeen Dagblad*, 11-5-2013.
- Onbekend (5).** (2013) 'BARCHEM - Lezing Wagendorp in Spiegeltent', in: *De Stentor*, 16-8-2013.
- Onbekend (6).** (2013) 'Bieb nog altijd populair', in: *Noordhollands Dagblad*, 8-8-2013.
- Onbekend (7).** (2013) 'Boek', in: *NRC Handelsblad*, 11-5-2013.
- Onbekend (8).** (2013) 'Boeken van schrijvers op Crossing Border', in: *Twentsche Courant Tubantia*, 9-11-2013
- Onbekend (9).** (2013) 'Boek Gijp maakt kans op NS Publieksprijs', in: *Algemeen Dagblad*, 16-9-2013.
- Onbekend (10).** (2013) 'Boekenweek', in: *Algemeen Dagblad*, 16-3-2013.
- Onbekend (11).** (2013) 'Boekenweek is vooral feest van oudere heren', in: *Trouw*, 25-3-2013.

- Onbekend (12).** (2013) 'Fernando Ricksen lijdt aan de spierziekte ALS', in: *Trouw*, 30-10-2013.
- Onbekend (13).** (2013) 'Gijp in race NS Publieksprijs', in: *De Telegraaf*, 16-9-2013.
- Onbekend (14).** (2013) 'Herman Brusselmans snakt naar anonimiteit', in: *Eindhovens dagblad*, 13-3-2013.
- Onbekend (15).** (2013) 'Invuloefening', in: *De Volkskrant*, 16-3-2013.
- Onbekend (16).** (2013) 'Munro speecht niet', in: *De Volkskrant*, 30-11-2013.
- Onbekend (17).** (2013) 'Nieuws', in: *De Volkskrant*, 7-12-2013.
- Onbekend (18).** (2013) 'Nijver', in: *De Volkskrant*, 31-1-2013.
- Onbekend (19).** (2013) 'Operette, jonge bands en stinksokken; Cultuur op komst', in: *NRC Handelsblad*, 25-5-2013.
- Onbekend (20).** (2013) 'Pauw en Van Nieuwkerk in race award', in: *Haarlems Dagblad*, 12-9-2013.
- Onbekend (21).** (2013) 'Smeets' omgang', in: *Dagblad van het Noorden*, 10-5-2013.
- Onbekend (22).** (2013) 'Titels van het DWDD boekenpanel vliegen de bestsellers lijsten binnen!', in: Boekenbijlage.nl, <http://www.boekenbijlage.nl/titels-van-het-DWDD-boekenpanel-vliegen-de-bestsellers-lijsten-binnen/> (laatst geraadpleegd op 30-3-2014).
- Onbekend (23).** (2013) 'Vandaag', in: *Trouw*, 16-9-2013.
- Onbekend (24).** (2013) 'Watersnood aan basis Nederlandse gulheid', in: *Metro*, 13-12-2013.
- Onbekend (25).** (2013) 'Wieringa kanshebber NS Publieksprijs', in: *Dagblad van het Noorden*, 17-9-2013.
- Onbekend (26).** (2013) 'Zelfs de VARA is niet meer republikeins', in: *Trouw*, 30-1-2013.
- Onbekend (27).** (2014) 'Boeken', in: *Eindhovens dagblad*, 26-3-2014.
- Onbekend (28).** (2014) 'Dave Eggers te gast bij H. de Vries Boeken', in: *Haarlems Dagblad*, 22-2-2014.
- Onbekend (29).** (2014) 'De Wereld Draait Door en Utopia blijven hoge kijkcijfers halen', in: RadioNL.nl, <http://radio.nl/786629/de-wereld-draait-door-en-utopia-blijven-hoge-kijkcijfers-halen> (laatst geraadpleegd op 30-03-2014).
- Onbekend (30).** (2014) 'Geweldig graan; Havermout', in: *De Telegraaf*, 15-2-2014.
- Onbekend (31).** 'Onderscheidingen Matthijs van Nieuwkerk', in: Juliawolffmanagement.nl, <http://juliawolffmanagement.nl/presentatoren/matthijs-van-nieuwkerk#onderscheidingen> (laatst geraadpleegd op 30-3-2014).
- Onkenhout, P.** (2010) 'De eeuwige schaduw van Adriaan van Dis', in: *Volkskrant.nl*, <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/archief/article/detail/997765/2010/04/28/De-eeuwige-schaduw-van-Adriaan-van-Dis.dhtml> (laatst geraadpleegd op 30-3-2014).
- Onkenhout, P.** (2013) 'Een felicitatie voor Ronald Koeman', in: *De Volkskrant*, 23-3-2013.
- Onkenhout, P.** (2013) 'Seks, gokken en drugs: scoren met voetballers', in: *De Volkskrant*, 9-11-2013.
- Peppelenbos, C.** (2013) 'Illegaal', in: *Leeuwarder Courant*, 18-5-2013.
- Peppelenbos, C.** (2013) 'Nieuws: Judith Schalansky profiteert van het Van Dis-effect', in: Tzum.info, <http://www.tzum.info/2013/03/nieuws-judith-schalansky-profiteert-van-het-van-dis-effect/> (laatst geraadpleegd op 30-3-2014).
- Peppelenbos, C.** (2013) 'Sputtertje', in: *Leeuwarder Courant*, 28-9-2013.

- Peppelenbos, C.** (2013) 'Succes', in: *Leeuwarder Courant*, 16-3-2013.
- Peters, A.** (2013) *Kreten uit een urn: de criticus in deze tijd*. Nijmegen: Van Tilt.
- Pruis, M.** (2013) 'Chasse patate', in: *De Groene Amsterdammer*, 5-6-2013.
- Raatgever, S.** (2013) 'Ik kan met recht de wijze opa uithangen', in: *Algemeen Dagblad*, 16-3-2013.
- Raatgever, S.** (2014) 'Personages zijn oefenmateriaal', in: *Dagblad van het Noorden*, 8-3-2014.
- Rees, K. van, Janssen, S. en Verboord, M.** (2006) 'Classificatie in het culturele en literaire veld 1975-2000.', in: G.J. Dorleijn en C. van Rees. *De productie van literatuur. Het literaire veld in Nederland 1800-2000*. Nijmegen: Vantilt, pp. 239-283.
- Reijmer, L.** (2013) 'Mikpunt Mart', in: *De Volkskrant*, 29-6-2013.
- Rek, W. de.** (2013) 'Vroeger, toen had de recensent nog gezag!', in: *De Volkskrant*, 31-8-2013.
- Remie, M.** (2013) 'Enthousiasme over compacte Boekenweek', in: *Het Parool*, 23-3-2013.
- Rhee, A. van.** (2013) 'Ik leef vooral in mijn hoofd', in: *Het Parool*, 29-8-2013.
- Roodnat, J.** (2013) 'Laat 't vaderland Dichter des Vaderlands kiezen; NRC gaat uit', in: *NRC Handelsblad*, 31-1-2013.
- Rooduijn, T.** (2008) 'Fluisteren met een megafoon.', in: *NRC Handelsblad*, 26-4-2008.
- Rooney, K.** (2005) *Reading with Oprah, the book club that changed America*. Fayetteville: The university of Arkansas Press.
- Schoonenboom, M.** (2009) 'Boek houdt stand bij het ZDF; Nieuws Modern Duits literatuurprogramma is luchtig maar toch serieus.', in: *De Volkskrant*, 22-10-2009.
- Schöttelndreier, M.** (2013) '2. De Ventouxval', in: *De Volkskrant*, 25-6-2013.
- Schouten, R.** (2013) 'Avant-garde, waar bestu bleven?', in: *Vrij Nederland*, 14-12-2013
- Spleet, F.** (2013) 'Flauwe grappen niet genoeg voor het boek van het jaar', in: *Financieel dagblad*, 2-3-2013.
- Stoffelsen, D.** (2013) 'Ik wist niet dat je al zwom; Amity Gaiges roman is teder verslag van vaderschap', in: *NRC Handelsblad*, 8-3-2013.
- Takken, W.** (2011) 'Bij Matthijs van Nieuwkerk horen de kunsten bij reuring van alledag.', in: *NRC Handelsblad*, 14-5-2011.
- Tol, I.** (2013) 'Levenslust', in: *De Volkskrant*, 28-12-2013.
- Valk, E. de,** (2013), 'Uitgevers dromen van Linda's Boekenclub', in: *NRC Handelsblad*, 9-4-2011.
- Veen, T. de.** (2013) 'Applaus voor het pantoffeldiertje', in: *NRC Handelsblad*, 9-8-2013.
- Veen, T. de.** (2014) 'Het voelt als een thriller, maar is 't niet; De nieuwe Koch. En?', in: *NRC Next*, 6-5-2014.
- Velzen, J. van.** (2013) 'Een schrijver op tv verliest een deel van zijn gezag', in: Trouw.nl, <http://www.trouw.nl/tr/nl/4468/Schrijf/article/detail/3466109/2013/06/30/Een-schrijver-op-tv-verliest-een-deel-van-zijn-gezag.dhtml> (laatst geraadpleegd op 3-3-2014).
- Verdaasdonk, H.** (2003) 'De verborgen willekeur van de recensent. Veranderingen in de literatuurkritiek leiden tot een onoplosbaar dilemma', in: *Boekman* 57, 15, pp 95-98.
- Waardenburg, A.** (2013) 'Zigzaggende emancipatie', in: *NRC Handelsblad*, 6-3-2013.

- Wendel, E.** (2013) 'Gijp' wint NS Publieksprijs', in: *Algemeen Nederlands Persbureau*, 15-10-2013.
- With, T. de.** (2013) 'Generatiekloof', in: *Leidsch Dagblad*, 22-3-2013.
- Zagt, A.** (2013) 'Hier is Adriaan van Dis smaakt weer naar meer', in: *Algemeen Dagblad*, 15-3-2013.
- Zeil, W. van.** (2013) 'Mega effect', in: *De Volkskrant*, 23-9-2013.

Bijlage 1A. Alle boeken met informatie

Auteur	Boek	Item	Bvdm	Uitgeverij	Datum uitzending	Fictie/Non-fictie	Proza/poëzie	Genre
Eva Vriend	Het nieuwe land	BVDM		Balans	29-1-2013	Non-fictie	Proza	Historie
Manu Joseph	Het onzichtbare geluk van andere mensen	BVDM	BVDM	Podium	29-1-2013	Fictie	Proza	Roman
Nele Neuhaus	Diepe Wonden	BVDM		Querido	29-1-2013	Fictie	Proza	Thriller
Jan Brokken	De vergelding	BVDM		Atlas-Contact	29-1-2013	Non-fictie	Proza	Historie
Florian Illies	1913, de zomer van de 20e eeuw	BVDM		Atlas-Contact	26-2-2013	Non-fictie	Proza	Geschiedenis
Paolo Giordano	Het menselijk lichaam	BVDM		De Bezige Bij	26-2-2013	Fictie	Proza	Roman
Micha Hamel	Bewegend doel	BVDM		Atlas-Contact	26-2-2013	Fictie	Poezie	Poezie
Amity Gaige	Schroder	BVDM	BVDM	Agathon	26-2-2013	Fictie	Proza	Roman
Karl Ove Knausgard	Zoon	BVDM	BVDM	De Geus	26-3-2013	Non-fictie	Proza	Autobiografische roman
Yasmine Allas	De onvoltooide	BVDM		De Bezige Bij	26-3-2013	Fictie	Proza	Roman
Charles de Tex	Erfgenaam	BVDM		De Geus	26-3-2013	Fictie	Proza	Thriller
Joe Jackson	Een overwinning op de zwaartekracht	BVDM		Xander Uitgevers	26-3-2013	Non-fictie	Proza	Autobiografie
Jan Paul Schutten	Het raadsel van alles wat leeft	BVDM		Gottmer Uitgevers Groep	2-5-2013	Fictie	Proza	Kinderboek
Joris van Casteren	Het been in de IJssel	BVDM		Prometheus	2-5-2013	Non-fictie	Proza	Verslag
Sylvia Tennenbaum	De Wertheims	BVDM	BVDM	Nieuw Amsterdam	2-5-2013	Fictie	Proza	Historische roman
Delphine de Vigan	Niets weerstaat de nacht	BVDM		De Geus	2-5-2013	Non-fictie	Proza	Autobiografische familieroman
Isaak Babel	De Rode ruitery en alle andere verhalen	BVDM		Van Oorschot	28-5-2013	Fictie	Proza	Verhalenbundel

Bert Wagendorp	Ventoux	BVDM	BVDM	Atlas-Contact	28-5-2013	Fictie	Proza	Roman
Arnaldur Indridason	Schemerspel	BVDM		Querido	28-5-2013	Fictie	Proza	Literaire thriller
Rhidian Brook	Het huis in Kreis Pinneberg	BVDM		Agathon	28-5-2013	Fictie	Proza	Historische roman
Kris van Steenberge	Woesten	BVDM		Podium	24-9-2013	Fictie	Proza	(Historische) roman
Aminatta Forna	Het huis met de schaduw	BVDM	BVDM	Nieuw Amsterdam	24-9-2013	Fictie	Proza	Roman
Russel Shorto	Amsterdam	BVDM		Ambo	24-9-2013	Non-fictie	Proza	Historie
Marisha Pessl	Nachtfilm	BVDM		Anthos	24-9-2013	Fictie	Proza	Thriller
Karin Amatmoekrim	De Man Van Veel	BVDM		Prometheus	29-10-2013	Non-fictie	Proza	Autobiografische roman
Kester Freriks en Joyce Roodnat	Wandelingen der Neederlanden	BVDM		Athenaeum-Polak & Van Gennep	29-10-2013	Non-fictie	Proza	Atlas
Graeme Simsion	Het Rosie Project	BVDM		Luiting-Sijthoff Amsterdam	29-10-2013	Fictie	Proza	Roman
Hans Fallada	In mijn vreemde land	BVDM	BVDM	Cossee	29-10-2013	Non-fictie	Proza	Biografie
Bart Chabot	Triggerhappy	BVDM		De Bezige Bij	26-11-2013	Fictie	Proza	Psychologische thriller
Bill Bryson	Een huis vol	BVDM		Atlas-Contact	26-11-2013	<i>Fictie</i>	<i>Proza</i>	<i>Roman</i>
Dave Eggers	De Cirkel	BVDM	BVDM	Lebowski Publishers	26-11-2013	Fictie	Proza	Roman
Alex Boogers	Wanneer de mieren schreeuwen	BVDM		Podium	26-11-2013	Fictie	Proza	Roman
Ramsey Nasr	Mi have een droom	Gesprek auteur		De Bezige Bij	30-1-2013	Fictie	Poëzie	Verzameld werk
Herman Koch	Het Diner	Gesprek auteur		Anthos	25-2-2013	Fictie	Proza	Roman
Maxim Februari	De Maakbare Man	Gesprek auteur		Prometheus	28-2-2013	Non-fictie	Proza	Autobiografie
Kees van Kooten	De Verrekijker	Gesprek auteur		CPNB	11-3-2013	<i>Non-fictie</i>	Proza	Familiegeschiedenis
Herman Brusselmans	Mogelijke memoires	Gesprek auteur		Prometheus	12-3-2013	Fictie	Proza	Roman

Clive Stafford Smith (EN)	Onrecht	Gesprek auteur		Atlas-Contact	14-3-2013	Non-fictie	Proza	Non-fictie
Judith Schalansky (DL)	(o.a.) De lessen van mevrouw Lohmark	Gesprek auteur		Signatuur	14-3-2013	Fictie	Proza	Roman
Maarten Biesheuvel	Verzameld werk (mei 2008)	Gesprek auteur		Van Oorschot	14-3-2013	Fictie	Proza	Verhalenbundels
Yasmine Allas	De onvoltooide	Gesprek auteur		De Bezige Bij	15-3-2013	Fictie	Proza	Roman
Anna & Hendrik Jan Korterink	Tottie's Vlucht	Gesprek auteur		Just Publishers	18-3-2013	Non-fictie	Proza	Biografisch
Bert Nederlof	Ronald Koeman	Gesprek auteur		Voetbal International	21-3-2013	Non-fictie	Proza	Biografie
Jutta Chorus	Beatrix	Gesprek auteur		Atlas-Contact	17-4-2013	Non-fictie	Proza	Biografie
Peter R. de Vries	De R van Rebel	Gesprek auteur		Wind Publishing	24-4-2013	Non-fictie	Proza	Autobiografie
Dido Michielsen	Moscow Times	Gesprek auteur		Nieuw Amsterdam	7-5-2013	Non-fictie	Proza	Biografie
Mart Smeets	Gepakt	Gesprek auteur		De Kring	8-5-2013	Non-fictie	Proza	Non-fictie
<i>Dan Brown (niet zelf aanwezig)</i>	Inferno	Gesprek auteur		Luiting-Sijthoff Amsterdam	13-5-2013	Fictie	Proza	Roman
<i>Jose Saramago (niet zelf aanwezig)</i>	Het schijnbestaan	Gesprek auteur		Meulenhoff	15-5-2013	Fictie	Proza	Roman
<i>Jan Wolkers (niet zelf aanwezig)</i>	Turks Fruit	Gesprek auteur		Meulenhoff	15-5-2013	Fictie	Proza	Roman
<i>Gustave Flaubert (niet zelf aanwezig)</i>	Leerschool Der Liefde	Gesprek auteur		Spectrum	15-5-2013	Fictie	Proza	Roman
Michael Boogerd en Maarten Scholten	Handboek Tour de France 2013	Gesprek auteur		Ambo	17-5-2013	Non-fictie	Proza	Naslagwerk
<i>David Shields (niet zelf aanwezig)</i>	Biografie Salinger	Gesprek auteur		Arbeiderspers	2-9-2013	Non-fictie	Proza	Biografie
Guus Luijters	Kinderkroniek 1940-1945	Gesprek auteur		Nieuw Amsterdam	3-9-2013	Non-fictie	Proza	Historie

Twan Huys	Dertien meesters, één crimineel	Gesprek auteur		Spectrum	5-9-2013	Non-fictie	Proza	Overzicht
Peter De Waard en Petra Van Den Brink	De meisjes van Schoevers	Gesprek auteur		Thomas Rap	9-9-2013	Non-fictie	Proza	Historie
<i>Donna Tartt (niet zelf aanwezig)</i>	Het Puttertje	Gesprek auteur		De Bezige Bij	23-9-2013	Fictie	Proza	Roman
Kris Verburgh	De Voedselzandloper	Gesprek auteur		Bert Bakker	15-10-2013	Non-fictie	Proza	Kookboek
Jan Brokken	De Vergelding	Gesprek auteur		Atlas-Contact	15-10-2013	Non-fictie	Proza	Historie
Simone van der Vlugt	Aan niemand vertellen	Gesprek auteur		Anthos	15-10-2013	Fictie	Proza	Literaire thriller
Tommy Wieringa	Dit zijn de namen	Gesprek auteur		De Bezige Bij	15-10-2013	Fictie	Proza	Roman
Geert Mak	Reizen zonder John	Gesprek auteur		Atlas-Contact	15-10-2013	Non-fictie	Proza	Reisverhaal
Michel van Egmond	Gijp	Gesprek auteur		Voetbal International	15-10-2013	Non-fictie	Proza	Biografie
Vincent de Vries	Vechtlust – Het bizarre leven van international Fernando Ricksen	Gesprek auteur		Voetbal International	30-10-2013	Non-fictie	Proza	Biografie
Frank Westerman	Stikvallei	Gesprek auteur		De Bezige Bij	31-10-2013	Non-fictie	Proza	Historie
Joost Zwagerman	Americana	Gesprek auteur		Arbeiderspers	6-11-2013	Non-fictie	Proza	Essaybundel
Carice van Houten & Halina Reijn	Antiglamour	Gesprek auteur		Nijgh & Van Ditmar	8-11-2013	Non-fictie	Proza	Non-fictie
Nadja Hüpscher	In het Wild	Gesprek auteur		Atlas-Contact	11-11-2013	Non-fictie	Proza	Columns/verhalen
Constant Meijers	Forever Young	Gesprek auteur		Ambo/Anthos	20-11-2013	Non-fictie	Proza	Autobiografisch
Mart Smeets	Niets is wat het lijkt	Gesprek auteur		De Kring	4-12-2013	Non-fictie	Proza	Verhalenbundel
Maarten 't Hart	Een vlucht regenwulpen	Gesprek auteur		Arbeiderspers	9-12-2013	Fictie	Proza	Roman

Bijlage 1B. Alle boeken met artikelen

Auteur	Boek	NRC	Trouw	Volkskrant	Vrij Nederland	Groene Amsterdammer	Eerste week in top60
Eva Vriend	Het nieuwe land	Recensie 25-01-13	Recensie 15-01-13			Recensie 26-03-14	week 4 (21 januari)
Manu Joseph	Het onzichtbare geluk van andere mensen	Recensie 8-2-13	Recensie 13-4-13	Recensie 2-3-13			Week 6 nr 11 (4 feb)
Nele Neuhaus	Diepe Wonden		Recensie 16-2-13		Recensie 14-2-2013		
Jan Brokken	De vergelding						Week 5 nr. 31 (28 jan)
Florian Illies	1913, de zomer van de 20e eeuw	Recensie 1-3-13	Genoemd 15-01		Recensie 23-3-13	Recensie 27-3-13	
Paolo Giordano	Het menselijk lichaam	Recensie 8-3-13	Recensie 23-2-13	Recensie 23-2-13	Recensie 6-4-13		Week 9 nr 30 (25 feb)
Micha Hamel	Bewegend doel		recensie 9-3-13	recensie 17-08-13	Artikel 25-1-14	Artikel 22-01-14	
Amity Gaige	Schroder	Recensie 08-03-14	Recensie 23-03				Week 10 nr 24 (4 maart)
Karl Ove Knausgard	Zoon	Recensie 1-3-13	Genoemd 2-3-13	Recensie 16-3-13		Genoemd 5-6-13	Week 14 nr 27 (1 April)
Yasmine Allas	De onvoltooide		Interview 23-2-13	Recensie 02-03-13			
Charles de Tex	Erfgenaam	Recensie 05-04-13	Recensie 06-04-13	Recensie 30-03-13			Week 12 nr 55 (18 maart)
Joe Jackson	Een overwinning op de zwaartekracht						
Jan Paul Schutten	Het raadsel van alles wat leeft	Recensie 19-04-13	Recensie 27-04-13	Recensie 18-05-13	Recensie 27-4-13		Week 19 nr 14 (6 mei)

Joris van Casteren	Het been in de IJssel	Recensie 5-4-13	Interview 27-4-13	Recensie 6-4-13			Week 21 nr 50 (20 mei)
Sylvia Tennenbaum	De Wertheims	Recensie 10-05-13	Recensie 18-5-13				Week 19 nr. 9 (6 mei)
Delphine de Vigan	Niets weerstaat de nacht	Recensie 31-5-13					Week 19 nr 25 (6 mei)
Isaak Babel	De Rode ruitelij en alle andere verhalen	Recensie 24-5-13					Week 23 nr 41 (3 juni)
Bert Wagendorp	Ventoux	Recensie 31-05-13		Recensie 3-6-13 Interview 15-6-13	Recensie 22-6-13		Week 23 nr 8 (3 jun)
Arnaldur Indridason	Schemerspel		Recensie 15-06-2013				Week 20 nr 35 (13 mei)
Rhidian Brook	Het huis in Kreis Pinneberg						
Kris van Steenberge	Woesten	Genoemd 14-09-13					
Aminatta Forna	Het huis met de schaduw	Recensie 11-10-13	Recensie 14-09	Interview 30-01-14			Week 40 nr 24 (30 sept)
Russel Shorto	Amsterdam	Interview 27-9-13	Artikel 26-10	Recensie 19-10-13			Week 40 nr 21 (30 september)
Marisha Pessl	Nachtfilm			Recensie 5-10-13			
Karin Amatmoekrim	De Man Van Veel	Recensie 11-10-13	Recensie 26-10-13	Recensie 16-11-13			
Kester Freriks en Joyce Roodnat	Wandelingen der Neederlanden	Recensie 3-1-14	Genoemd 26-10-13				Week 45 nr 41 (4 nov)
Graeme Simsion	Het Rosie Project			Recensie 27-7-13 (engels)			Week 45 nr 20 (4 nov)
Hans Fallada	In mijn vreemde land	Recensie 20-12-13	Genoemd 23-11-13	Recensie 25-01-14			
Bart Chabot	Triggerhappy	Recensie 8-11-13	Interview 30-11-13	Recensie 7-12-13	Interview 9-11-13		

Bill Bryson	Een huis vol		Recensie 12-6-10	Recensie 13-11-10	Recensie 24-7-10		
Dave Eggers	De Cirkel		Recensie 16-11-13	Recensie 12-10-13	Recensie 2-11-13	Recensie 23-10-13	Week 49 nr 12 (2 dec)
Alex Boogers	Wanneer de mieren schreeuwen		genoemd 7-12-13 en 17-09-13	interview 5-12-13			
Ramsey Nasr	Mi have een droom	genoemd 25-01	genoemd 31-03				Week 6 nr 48 (feb)
Herman Koch	Het Diner	Veel artikelen voor datum	Veel artikelen	Veel artikelen		Artikel 6-11-13	
Maxim Februari	De Maakbare Man	O.a. recensie 2-3-13	o.a. interview 2-3-13	o.a. recensie 2-3-13	Interview 14-12-13	genoemd 17-7-13	
Kees van Kooten	De Verrekijker	Veel artikelen	Veel artikelen	Veel artikelen	Interview 2-3-13		
Herman Brusselmans	Mogelijke memoires	Recensie 1-3-13		Interview 23-3-13 Dubbele recensie 30-3-13			Week 12 nr 29 (18 mrt)
Clive Stafford Smith (EN)	Onrecht	Recensie 8-3-13 Interview 17-6-13	Recensie 9-3-13	Interview 30-3-13			
Judith Schalansky (DL)	(o.a.) De lessen van mevrouw Lohmark	Recensie 9-11-12	Recensie 8-12-12				Week 12 nr 18 (18 mrt)
Maarten Biesheuvel	Verzameld werk (mei 2008)	Recensie 23-5-08					
Yasmine Allas	De onvoltooide		Interview 23-2-13	Recensie 02-03-13	Interview 9-3-13		
Anna & Hendrik Jan Korterink	Tottie's Vlucht						
Bert Nederlof	Ronald Koeman	Recensie 29-3-13		Genoemd 23-3-13			Week 13 nr 16 (25 mrt)
Jutta Chorus	Beatrix	Artikel 20-4-13	Dubbele recensie 20-4-13	Genoemd 3-4-10		Genoemd 24-4-13	Week 18, nr.4 (29 apr)
Peter R. de Vries	De R van Rebel	Recensie 30-04-13	Interview 27-4-13	Column 6-5-13			

Dido Michiels	Moscow Times	Recensie 24-5-13	Recensie 22-6-13	Recensie 25-5-13	Recensie 25-5-2013		Week 20 nr 52 (13 mei)
Mart Smeets	Gepakt	Genoemd 8-7-13		Genoemd 13-5-13			Week 20 nr 41 (13 mei)
<i>Dan Brown (niet zelf aanwezig)</i>	Inferno	Veel genoemd, o.a. recensie 17-5-13	Meerdere keren genoemd o.a. recensie 23-5-13	Meerdere keren genoemd o.a. recensie 18-5-13	Recensie 25-5-13		Week 21 nr 1 & 2 (20 mei)
<i>Jose Saramago (niet zelf aanwezig)</i>	Het schijnbestaan						
<i>Jan Wolkers (niet zelf aanwezig)</i>	Turks Fruit						
<i>Gustave Flaubert (niet zelf aanwezig)</i>	Leerschool Der Liefde						
Michael Boogerd en Maarten Scholten	Handboek Tour de France 2013						Week 22 nr 30 (27 mei)
<i>David Shields (niet zelf aanwezig)</i>	Biografie Salinger	Recensie 06-09		Artikel 04-09	Recensie 14-9-13		9 sept wk 37: vanger in het graan in de top 60
Guus Luijters	Kinderkroniek 1940-1945						
Twan Huys	Dertien meesters, één crimineel						
Peter De Waard en Petra Van Den Brink	De meisjes van Schoevers			Artikel 7-9-13 Recensie 26-10-13			Week 39 r 45 (23 sep)
<i>Donna Tartt (niet zelf aanwezig)</i>	Het Puttertje	Veel genoemd o.a. recensie 21-9-13	Veel genoemd o.a. recensie 29-9-13	Veel genoemd o.a. recensie 21-9-13	Recensie 28-9-13	Recensie 25-9-13	Week 39 nr 3 (23 sept)
Kris Verburgh	De Voedselzandloper	Veel artikelen	Veel artikelen	Veel artikelen	Meerdere artikelen	Genoemd 5-3-14	Al 73 weken in lijst
Jan Brokken	De Vergelding	Recensie 25-1-13	Recensie 9-3-13	Recensie 9-2-13			Al eerder in lijst
Simone van der Vlugt	Aan niemand vertellen	Veel artikelen	Veel artikelen	Veel artikelen	Genoemd 1-6-13		Vanaf 2012 al in lijst

Tommy Wieringa	Dit zijn de namen	Veel artikelen	Veel artikelen	Veel artikelen	Meerdere artikelen	Recensie 10-10-12	Staat op moment van uitzending al 55 weken in de lijst
Geert Mak	Reizen zonder John	Veel artikelen	Veel artikelen	Veel artikelen		Genoemd 27-1-2013	Niet in de lijst, wel geweest
Michel van Egmond	Gijp	Veel artikelen	Veel artikelen	Veel artikelen			Al 69 weken
Vincent de Vries	Vechtlust – Het bizarre leven van international Fernando Ricksen	Recensie 22-11-13		Artikel 1-11-13			Week 45 nr 1 (4 nov)
Frank Westerman	Stikvallei	Artikel 26-10	Interview 26-10-13	Artikel 26-10	Recensie 9-11-13	Recensie 6-11-13	Week 45 nr 12 (4 nov)
Joost Zwagerman	Americana		Dubbele recensie 14-12-13			Recensie 15-1-14	
Carice van Houten & Halina Reijn	Antiglamour		Genoemd 13-2-14	Artikel 23-11-13			Week 46 nr 20 (11 nov)
Nadja Hüpscher	In het Wild		Interview 23-11-13				
Constant Meijers	Forever Young	Recensie 20-12-13					
Mart Smeets	Niets is wat het lijkt						Week 50 nr 35 (9 dec)
Maarten 't Hart	Een vlucht regenwulpen				Genoemd 8-3-14		

Bijlage 2. Artikelen waarin DWDD genoemd wordt

Auteur	Boek	Auteur	Titel artikel	Bron	Datum	Tekst	Positief of negatief	Zonder economisch kapitaal
Manu Joseph	<i>Het onzichtbare geluk van andere mensen</i>	Marte Kaan	Ik ben niet bang voor melodrama'	<i>NRC Handelsblad</i>	8-03-13	De Indiase Manu Joseph is sinds DWDD een bestsellerauteur.	Neutraal	Neutraal
		Dirk Jan Arensman	Een strip als verklaring voor zelfdoding	<i>Het Parool</i>	27-02-12	Ze kraaiden er een week of vier geleden enthousiast op los, de boekverkopers die de tweede roman van de Indiase schrijver Manu Joseph (1974) in De wereld draait door uitriepen tot het boek van de maand januari. "Ideaal voor leesclubs," vond de één. "Actueel," vulde een ander aan. En nadat een derde de kwalificatie 'Murakami-achtig' nader had omschreven ("Als je het leest lijkt het allemaal heel logisch, maar navertellen kun je het niet"), werd de kijker verzekerd dat Het onzichtbare geluk van andere mensen 'perfect voor op de bank met een pot thee' was. Een wat verwarrende mix van loftuitingen en consumptieadvies, maar inmiddels lijkt ie zijn werk te hebben gedaan. Josephs boek prijkt niet alleen hoog in de top tien van boekhandel Scheltema; in de landelijke Bestseller 60 van de CPNB staat het zelfs zijn mannetje tussen niet zo literaire kassakanonnen als E.L. James, Jamie Oliver en Het aanzien van 2012. Of dat louter te danken is aan het DWDD-effect? Geen idee.	Negatief	Negatief

		Toef Jaeger	Manu Josephs 'Het onzichtbare geluk...'; Iedereen leest Manu Joseph	<i>NRC Handelsblad</i>	8-02-13	Het boek is als een toverbal. Zo vatte Matthijs van Nieuwkerk vorige week het 'DWDD-Boek van de Maand' samen. Enthousiast vertelden vier boekhandelaren over Het onzichtbare geluk van andere mensen (Podium, EUR 22,50) van de Indiase schrijver Manu Joseph. De een vergeleek het met het werk van Murakami ('als je het leest lijkt het allemaal heel logisch, maar navertellen kan je het niet'). De ander legde uit dat het een westers boek was, maar ook typisch Indiaas. Dat laatste zag hij vooral terug in de billenknijpsce�ne aan het begin van het boek, en de manier waarop vrouwen in het verhaal als lust- of afschrikwekkend object worden gezien. Dat klopte met het nieuws over het verkrachte en vervolgens overleden meisje in New Delhi. Het boek is weliswaar een half jaar oud, maar Josephs aanklacht tegen de omgang met vrouwen is inderdaad sterk. De twee andere boekhandelaren benadrukten de rijkdom: filosofie, godsdienst, humor - alles zit erin.	Positief	Positief
		Fleur Spleet	Flauwe grappen niet genoeg voor het boek van het jaar	<i>Financieele dagblad</i>	2-03-13	Na de bejubeling van de tweede roman van de Indiase auteur Manu Joseph in het televisieprogramma 'De wereld draait door' kun je als recensent niet anders dan meedoen	Positief	Positief
Nele Neuhaus	Diepe Wonden	Marijn van der Jagt	Ondiepe wonden; Thriller / Nele Neuhaus' prequel	<i>Vrij Nederland</i>	16-02-13	Neuhaus' vele plotwendingen en opduikende verdachten maakten dat een van de boekhandelaren die bij De Wereld Draait Door maandelijks het beste van hun nieuwe oogst komen aanprijzen, Diepe wonden onlangs vergeleek met de Deense televisieserie The Killing.	Neutraal	Neutraal
Ramsey Nasr	Mi have een droom	Hugo Borst	Lieve Hugo,	<i>AD</i>	6-02-13	De 3 dagen dat deze poseur mocht opdraven bij DWDD waren niet te harden vanwege 's mans zelfingenomenheid.	Neutraal	Neutraal

		Jantien de Boer	Koningin	<i>Leeuwarder Courant</i>	2-02-13	Ramsey wilde als kind koningin worden, zei hij in 'DWDD' en hare majesteit beschouwde hij als zijn tweede moeder.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Nijver	<i>De Volkskrant</i>	31-01-13	Opmerkelijk nijver was ook de DWDD-redactie, die deze week maar liefst driemaal Ramsey Nasr aan tafel had, dichter des vaderlands.	Negatief	Negatief
		Onbekend	Zelfs de VARA is niet meer republikeins	<i>Trouw</i>	30-01-13	In 'DWDD' zong Dichter des Vaderlands Ramsey Nasr het 'I'll be home' van Randy Newman als loflied op Beatrix.	Neutraal	Neutraal
		Sara Berkeljon	Iemand moet het doen	<i>De Volkskrant</i>	8-06-13	Ramsey stond de maanden voor zijn aftreden enorm in de belangstelling. Hij zat dagen achter elkaar bij De Wereld Draait Door.	Positief	Positief
		Joyce Roodnat	Laat 't vaderland Dichter des Vaderlands kiezen; NRC gaat uit	<i>NRC Handelsblad</i>	31-01-13	Koningin Beatrix treedt af. De Dichter des Vaderlands zit bij De Wereld Draait Door. „Maak je een gedicht?" vraagt Matthijs van Nieuwkerk. Ramsey Nasr aarzelt, hij weet niet of hij dat zomaar kan.	Neutraal	Neutraal
		Chrétien Breukers	De poëziewereld is net de echte wereld	<i>De Volkskrant</i>	31-01-13	Zagen we op maandag 28 januari Ramsey Nasr in De Wereld Draait Door met een snik in zijn stem vertellen dat hij de koningin altijd zag als een vervangmoeder?	Neutraal	Neutraal
Herman Koch	<i>Het Diner</i>	Thomas de Veen	Het voelt als een thriller, maar is 't niet; De nieuwe Koch. En?	<i>NRC Next</i>	6-05-14	Het nieuwe boek heeft hier meteen een oplage van 75.000, vertelde Koch gisteravond in De wereld draait door.	Neutraal	Neutraal
		Anne Boermans	Van Nieuwkerk tegen Koch: 0-1	<i>Het Parool</i>	2-03-13	Maandag bij De wereld draait door: Herman Koch is te gast. Het gaat over zijn boek Het diner, dat in de VS een groot succes is. Van Nieuwkerk opent het gesprek in zijn kenmerkende gevatte stijl: "Is dit puur de kracht van het boek? Of, wat wij bij Amerika vaak denken, zit er een manager achter, een agent die handig opereert in het circuit van uitgeverijen en media? Hoe werkt dit?"	Positief	Positief

		Rob Schouten	Avant-garde, waar bestu bleven?	<i>Vrij Nederland</i>	14-12-13	Recensent Arnold Heumakers, die bij DWDD kritiek had op Het diner van Herman Koch, werd uit beeld geduwd met de opmerking dat hij niet zo moest zeuren want dat het toch een bijzonder goed verkopend boek was.	Negatief	Negatief
Amity Gaige	Schroder	Onbekend	Boeken van schrijvers op Crossing Border	<i>Twentsche Courant Tubantia</i>	9-11-13	Amity Gaige had dit jaar groot succes met haar roman Schroder, die door het boekhandelarenpanel in 'De Wereld Draait Door' werd gekozen tot Boek van de Maand.	Positief	Neutraal
		Theo Hakkert	Camerageniek	<i>Twentsche Courant Tubantia</i>	26-03-13	Had zij [Monique Burger] Schroder vastgehouden en niet een van de haar forumgenoten, dan had Amity Gaige van haar roman zo 10.000 exemplaren meer verkocht.	Positief	Neutraal
		Theo Hakkert	Stilte is kern van Schroders leven' - 'Mannen hebben nu meer interesse voor opvoeding'	<i>Twentsche Courant Tubantia</i>	16-03-13	Het boek van de Amerikaanse werd door het boekhandelarenpanel in De Wereld Draait Door uitgeroepen tot Boek van de Maand.	Neutraal	Neutraal
		Daan Stoffelsen	Ik wist niet dat je al zwom; Amity Gaiges roman is teder verslag van vaderschap	<i>NRC Handelsblad</i>	8-03-13	In haar door het door De Wereld Draait Door tot boek van de maand verkozen derde roman verhaalt de Amerikaanse schrijfster Amity Gaige (1973) over een vader die zijn dochter ontvoert.	Neutraal	Neutraal
Micha Hamel	Bewegend doel	Arjen Fortuin	O ja, het is ook haar brood; column	<i>NRC Handelsblad</i>	1-03-13	Coen Peppelenbos van Tzum.info tikte het hele DWDD-gesprek over de door het boekverkoperspanel van dat programma uitverkoren dichtbundel van Micha Hamel uit. Het was wennen, poëzie. Het gesprek bestond voornamelijk uit zinnetjes als 'Het is voor het eerst inderdaad', 'poëzie is zo duur, dat is het dus niet, hè', 'En over worteltjes gesproken, er zitten ook heel veel konijntjes in het boek'. En de uitsmijter van de ankerman: 'Heel goed, poëzie, prachtig.'	Negatief	Negatief

Maxim Februari	De Maakbare Man	Carolina Lo Galbo	Ik ben geen George Clooney, maar ik kan ermee door'; Maximiliaan Februari	<i>Vrij Nederland</i>	14-12-13	In DWDD werd hem voor het eerst gevraagd hoe blij hij met zijn uiterlijk is	Neutraal	Neutraal
		Charlotte Mutsaers	Een hartelijk 'hoi'; SPECIAL BOEKENWEEK; Non-fictie / De maakbare man	<i>Vrij Nederland</i>	16-12-13	Tijdens een optreden bij DWDD hoorde ik Februari vertellen dat hij er wel even aan moest wennen dat tal van vrouwen nu ineens door hem in zijn jas geholpen willen worden.	Neutraal	Neutraal
		André Waardenburg	Zigzaggende emancipatie	<i>NRC Handelsblad</i>	6-03-13	Hij sprak vorige week in DWDD over zijn „inburgering in de wereld der mannen" en wees erop dat sekse-identiteit het spelen van een rol is, met codes die je je moet aanleren.	Neutraal	Neutraal
		Nico Dijkshoorn	Column	<i>De Volkskrant</i>	6-03-13	Het kan u bijna niet zijn ontgaan. NRC-columniste Marjolijn Februari heet nu Maxim Februari. Hij vertelde dat zelf in DWDD en in Volkskrant Magazine.	Neutraal	Neutraal
		Hans Beerekamp	Schromelijk overschat; Zap	<i>NRC Handelsblad</i>	1-03-13	Jammer dat Maxim Februari, filosoof en columnist, niet meer meetelt om het televisiegemiddelde op te krikken. Hij debuteerde gisteren bij De wereld draait door (VARA) als man, in een trefzekerder en ontspannener optreden dan ik ooit van zijn voorganger Marjolijn Februari op televisie zag.	Neutraal	Neutraal
		Stine Jensen	Transman Maxim onbeschroomder; Column	<i>NRC Handelsblad</i>	5-03-13	Maxim Februari schitterde als dandy in de Volkskrant, stond met glimmende herenschoenen in Trouw, zat te frunniken aan zijn jasje in De wereld draait door, vertelde over zijn lengte in Filosofie Magazine en over diepte van zijn stem in De Tros Nieuwsshow.	Neutraal	Neutraal

Kees van Kooten	De Verrekijker	Onbekend	Boekenweek is vooral feest van oudere heren	<i>Trouw</i>	25-03-13	Van Kooten die met zijn Boekenweekgeschenk 'De verrekijker' langs 'Nieuwsuur' en 'DWDD' trekt en telkens met dezelfde conservatieve bezwaren komt tegen het digitale boek: dat je er niet in kan klieren.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Boekenweek	<i>Algemeen Dagblad</i>	16-03-13	Hij heeft zelfs genoeg status om de snel-sneller-snelst- en kort-korter-kortst-formule van DWDD te doorbreken: Van Kooten mocht er maar liefst vier minuut dertien voorlezen. In zijn eigen tempo.	Negatief	Negatief
		Mirjam Remie	Enthousiasme over compacte Boekenweek	<i>Het Parool</i>	23-03-13	De verrekijker kreeg goede kritieken en Van Kooten maakte zich onsterfelijk tijdens een hilarisch optreden in De wereld draait door.	Positief	Positief
		Theo de With	Generatiekloof	<i>Leidsch Dagblad</i>	22-03-13	Eerst verscheen Kees van Kooten, dit jaar de schrijver van het Boekenweekgeschenk, aan tafel bij 'De Wereld Draait Door'. En hij kreeg zowaar minutenlang de tijd van Matthijs van Nieuwkerk om uit 'De Verrekijker' voor te lezen.	Negatief	Negatief
		Stefan Raatgever	'Ik kan met recht de wijze opa uithangen'	<i>Algemeen Dagblad</i>	16-03-13	Alleen als ik iets te melden heb, wil ik nog op tv. Voor de Boekenweek ging ik bijvoorbeeld naar De Wereld Draait Door. Maar als tafelheer zul je mij er niet zien.	Neutraal	Neutraal
		Hans Beerekamp	De weg terug omhoog; Zap	<i>NRC Handelsblad</i>	23-03-13	Met hun recente staaltjes slow television in De wereld draait door verbazen Adriaan van Dis en Kees van Kooten de jonge kijker met hun vergeten soort kwaliteit en de NPO vindt langzaam de weg terug omhoog.	Positief	Positief
		Onbekend	Invuloefening	<i>De Volkskrant</i>	16-03-13	Kees van Kooten en Adriaan van Dis bewezen deze week nota bene in De Wereld Draait Door, Tempel der Voorspelbaarheid, hoeveel waarde een beetje oorspronkelijkheid heeft.	Negatief	Negatief

		Coen Peppelenbos	Succes	<i>Leeuwarder Courant</i>	16-03-13	T witter ontplofte na het optreden van Kees van Kooten in 'De wereld draait door'. Vooral jonge kijkers verbaasden zich erover dat iemand zo maar vier minuten mocht voorlezen uit het Boekenweekgeschenk, terwijl normaal de grootste bands met hun muziek op een rantsoen van een minuut werden gezet.	Negatief	Negatief
		Hans Beerekamp	Dit zijn echte mensen; Zap	<i>NRC Handelsblad</i>	16-03-13	Biesheuvel, Van Dis en eerder deze week Kees van Kooten, lezend uit eigen werk, bewezen dat er in DWDD naast veel hypes nog steeds af en toe iets gebeurt dat je nergens anders op televisie ziet.	Positief	Positief
		Paul de Lange	Zwart, tranen, dubbelspel	<i>Het Parool</i>	16-03-13	Fijn neveneffect van het boekenweekgeschenk dit jaar: we zien Kees van Kooten weer eens gloriëren op tv. Als Matthijs van Nieuwkerk vraagt naar 'het dubbelspel', een passage over prille liefde in Parijs, is dat voor de schrijver aanleiding het doorgaans zo moordende tempo van DWDD te tartten.	Negatief	Negatief
		Jean-Pierre Geelen	Elitair	<i>De Volkskrant</i>	1-03-13	Daarmee vertoonde deze 'heimwee-televisie', zoals DWDD het zelf aftitelde, gelijkenis met het bezoek, afgelopen maandag, van Kees van Kooten. De auteur van het Boekenweekgeschenk mocht zomaar - wel vier volle minuten! - een prikkelend verhaal voorlezen over de regels van het 'dubbelspel', uit de tijd dat 'de samenleving nog niet gepornificeerd was en dikke mensen nog niet bestonden'.	Negatief	Negatief
Herman Brusselmans	Mogelijke memoires	Annemart van Rhee	Ik leef vooral in mijn hoofd'	<i>Het Parool</i>	29-08-13	Of als ik iets zeg over beffen bij De wereld draait door. Weet je: Matthijs van Nieuwkerk gaf de voorzet. Ik kan dan kiezen er niet of wel in mee te gaan. Maar talkshows zijn nu eenmaal verworden tot personalityprogramma's waarin je als gast de presentator moet laten stralen.	Negatief	Negatief

		Kees den Exter	Een mix van literatuur en muziek	<i>BN De Stem</i>	10-04-13	Ook de spraakmakende Herman Brusselmans schuift regelmatig aan bij Matthijs van Nieuwkerk.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Herman Brusselmans snakt naar anonimiteit	<i>Eindhovens dagblad</i>	13-03-13	Op televisie is Brusselmans een graaggeziene gast die altijd goed is voor pikante uitspraken. In het tv-programma De wereld draait door vertelde hij vorig najaar onverbloemd over zijn seksleven, over beffen en impotentie.	Neutraal	Neutraal
Adriaan van Dis		Rosan Hollak	Kijker wil ook 'slow television'; Adriaan van Dis over zijn eenmalige terugkeer als presentator	<i>NRC Handelsblad</i>	16-03-13	De terugkeer van schrijver Adriaan van Dis in een speciale aflevering van het VARA-programma De Wereld Draait Door bleek afgelopen donderdag een groot succes. In een eenmalige herhaling van zijn oude boekenprogramma Hier is...Adriaan van Dis hield de gastheer in het Duits een interview met de schrijfster Judith Schalansky, sprak hij met advocaat Clive Stafford Smith over zijn boek Onrecht en liet hij schrijver Maarten Biesheuvel, in het bijzijn van zijn vrouw Eva, een kerkelijk lied zingen.	Positief	Positief

		Hans Beerekamp	Dit zijn echte mensen; Zap	NRC <i>Handelsblad</i>	15-03- 13	Maar het wonder geschiedde. Met drie schrijversgasten werd de door DWDD ter beschikking gestelde zendtijd door Van Dis zo sterk gevuld dat de sociale media explodeerden, overwegend van bewondering en verbazing. Vroeger werd er goedkeurend geconstateerd dat die Van Dis zijn talen sprak, nu komt een televisiepresentator die in het Duits durft te interviewen in de ogen van veel jongeren ongeveer van een andere planeet. Een mooi gesprek met de in de DDR opgegroeide Judith Schalansky over de kinderlijke nostalgie naar een wereld waarin je minder zelf hoefde te beslissen werd gevolgd door een scherp pleidooi van de Brits-Amerikaanse Clive Stafford Smith tegen doodstraf en marteling. Hij riep pensioenfondsen ABP op niet meer te investeren in Hospira, fabrikant van dodelijke injecties. Het hoogtepunt werd de ontmoeting met schrijver Maarten Biesheuvel en zijn vrouw Eva. Een groot risico, want de bipolaire schrijver verschijnt niet meer in het openbaar. Hij las zes minuten een brief aan zijn overleden vader voor en weende: „Ik voel me schuldig omdat ik geen plezier heb." Van Dis: „Je hoeft niet te huilen, want je hebt het heel mooi opgeschreven."	Positief	Positief
--	--	-------------------	-------------------------------	---------------------------	--------------	---	----------	----------

		Ab Zagt	Hier is Adriaan van Dis smaakt weer naar meer	<i>Algemeen Dagblad</i>	15-03-13	elukkig ontbrak het klassieke openingsritueel niet. De vraag „Wat mag ik voor u inschenken? Rode wijn, witte wijn of water?" moest Adriaan van Dis deze keer in keurig verzorgd Duits stellen. Zijn eerste gaste, de in Nederland vrij onbekende Duitse schrijfster Judith Schalansky, koos voor water. Adriaan van Dis, inmiddels 66, was gisteravond, ter gelegenheid van de Boekenweek, voor één keer terug op de Nederlandse televisie op uitnodiging van de makers van De Wereld Draait Door, die er graag een jaarlijkse traditie van willen maken. Het leverde, zeker aan het slot, memorabele televisie op. Op hetzelfde tijdstip waarop Matthijs van Nieuwkerk op alle werkdagen zijn gasten in rap tempo erdoorheen jaagt, zat deze keer een heer van stand op leeftijd - naar eigen zeggen in een 30 jaar oud, maar keurig gestreken overhemd - die zijn gasten liet uitspreken, liet filosoferen over hun werk en niet bang was de diepte in te gaan. Waar zie je dat nog bij de publieke omroep? Bij zijn tweede gesprekspartner, de Britse advocaat en schrijver Clive Stafford Smith (rode wijn), was Van Dis heel even de draad kwijt: „Waar waren we gebleven?" Waarna het gesprek vooral inging op de kwalijke kanten van de Amerikaanse rechtspraak. En de onthulling dat Nederlandse bedrijven investeren in Amerikaanse firma's die verantwoordelijk zijn voor de chemicaliën die in dodelijke injecties worden gebruikt. De laatste gast was een oude bekende: schrijver Maarten Biesheuvel (bescheiden glaasje whisky).	Positief	Positief
--	--	---------	---	-----------------------------	----------	--	----------	----------

		Rosan Hollak	Informatief DWDD: Hier is.. Adriaan van Dis; Uitgelicht	<i>NRC Handelsblad</i>	6-03-14	Een jaar geleden was Adriaan van Dis onverwacht weer te zien met zijn oude programma Hier is.... Adriaan van Dis. De terugkeer van schrijver in een speciale aflevering van het VARA-programma De Wereld Draait Door was meteen een groot succes. Op het hoogtepunt van de uitzending, waarvoor in de studio van DWDD het oude decor van Van Dis was nagebouwd, keken maar liefst 1, 1 miljoen kijkers. Op Twitter was Van Dis al snel trending topic - een onverwachte hype voor een slow television programma met elitaire twist. Niet alleen hield Van Dis in het Duits een interview met de schrijfster Judith Schalansky, ook liet hij schrijver Maarten Biesheuvel, in het bijzijn van zijn vrouw Eva, een kerkelijk lied zingen	Positief	Positief
Judith Schalansky (DL)	(o.a.) De lessen van mevrouw Lohmark	Onbekend	Boeken	<i>Eindhovens dagblad</i>	26-03-14	De van oorsprong Oost-Duitse schrijfster-illustratrice en vormgeefster Judith Schalansky verraste vorig jaar met het tragikomische boek De lessen van mevrouw Lohmark. Dat bereikte, mede door de aandacht in het tv-programma De Wereld Draait Door, veel Nederlandse lezers.	Positief	Positief
Maarten Biesheuvel	Verzameld werk (mei 2008)	Onbekend	Pauw en Van Nieuwkerk in race award	<i>Haarlems Dagblad</i>	12-09-13	Daarnaast maakt Adriaan van Dis kans op de Sonja Barend Award voor zijn gesprek met Eva en Maarten Biesheuvel in de eenmalige terugkeer van zijn programma 'Hier is... Adriaan van Dis'.	Positief	Positief
		Theo de With	Generatiekloof	<i>Leidsch Dagblad</i>	22-03-13	Eenmalig was zijn legendarische boekenprogramma 'Dit is Adriaan van Dis' te zien op het tijdstip van 'De Wereld Draait Door'. Zijn hoofdgast bleek de Leidse schrijver Maarten Biesheuvel. Ook hij kreeg ruimschoots de tijd om een brief aan zijn vader voor te dragen.	Positief	Positief

Bert Nederlof	Ronald Koeman	Paul Onkenhout	Een felicitatie voor Ronald Koeman	<i>De Volkskrant</i>	23-03-13	Over Koeman is deze week ook een boek verschenen. Het heet Ronald Koeman, een goede titel. De schrijver is Bert Nederlof. Net zoals de boeken over René van der Gijp en Andy van der Meijde wordt het uitgegeven door Voetbal International, wat een garantie voor publiciteit is. Donderdagavond mocht Koeman al meteen aanschuiven bij De Wereld Draait Door.	Neutraal	Neutraal
Karl Ove Knausgård	Zoon	Haro kraak	Hoe kijk je een boek in één adem uit?	<i>De Volkskrant</i>	31-08-13	Critici zijn hun positie grotendeels kwijt. Die macht ligt nu bij programma's als De Wereld Draait Door, die maken bestsellers tegenwoordig. Ik sta daar ambivalent tegenover. Knausgård werd ook behandeld bij DWDD, daardoor is mijn broer het wel gaan lezen. Maar er moet zendtijd blijven voor programma's zoals wij die willen maken.	Negatief	Negatief
		Marja Pruis	Chasse patate	<i>De Groene Amsterdammer</i>	5-06-13	Er zit een grote sticker op dat boek: zijn boek Zoon was Boek van de maand in DWDD. Ik weet nog dat ze erover spraken, die boekhandelaren. En dat hun enthousiasme me nieuwsgierig maakte.	Positief	Positief
		Nico de Boer	Herkenning als grootste troef	<i>De Stentor</i>	4-05-13	De Noorse schrijver Karl Ove Knausgård (1968) is in eigen land een superster. Intussen sluiten ook steeds meer Nederlandse lezers hem in de armen. Een hype? Of gewoon een heel goede schrijver van een heel goed boek?De kritieken zijn vrijwel overal juichend tot euforisch. Ook bij ons vinden zijn boeken gretig aftrek. Ze verkochten al grif, maar het boekenpanel van het tv-programma De wereld draait door, dat Zoon (Mijn strijd deel 3) in maart uitriep tot boek van de maand, gaf het laatste zetje.	Neutraal	Neutraal

Joe Jackson	Een overwinning op de zwaartekracht	onbekend	Zelfs de VARA is niet meer republikeins	<i>Trouw</i>	30-01-13	In 'DWDD' zong Dichter des Vaderlands Ramsey Nasr het 'I'll be home' van Randy Newman als loflied op Beatrix. "Ik houd gewoon ongelooflijk veel van haar. Ze is een soort vervangmoeder. Er is weinig waarvan je zegt: dat had ze niet moeten doen." "Was de Groene Draeck niet te vaak met belastinggeld geschilderd?", probeerde Jan Mulder behoedzaam. Jutta Chorus reageerde adequaat: "Dat soort geluiden komt voort uit populistisch eigenbelang."	Neutraal	Neutraal
Delphine de Vigan	Niets weerstaat de nacht	Margot Dijkgraaf	De ware roman is waargebeurd	<i>NRC Handelsblad</i>	31-05-13	Dat staat ook op de omslag van Niets weerstaat de nacht, het onlangs vertaalde boek van de Franse (scenario-)schrijfster Delphine de Vigan, dat hier een verkoopsucces werd na bespreking in De wereld draait door.	Positief	Neutraal
Jan Paul Schutten	Het raadsel van alles wat leeft	Thomas de Veen	Applaus voor het pantoffeldiertje	<i>NRC Handelsblad</i>	9-08-13	Het raadsel van alles wat leeft is een van de gezichtsbepalende kinderboeken van het jaar, én een onverwacht verkoopsucces. Met dank aan het enthousiaste boekhandelaarspanel in De wereld draait door prijkte het boek begin mei ineens hoog in de Bestseller 60; inmiddels zijn er tienduizend exemplaren verkocht.	Positief	Neutraal
		Onbekend	Operette, jonge bands en stinksokken; Cultuur op komst	<i>NRC Handelsblad</i>	25-05-13	In Jeugdtheater de Krakeling vertelt Jan Paul Schutten zondag over zijn nieuwe jeugdboek: Het raadsel van alles wat leeft en de stinksokken van Jos Grootjes uit Driel, onlangs verschenen met illustraties van Floor Rieder. Een informatief boek over de evolutie, dat op een groots onthaal in De wereld draait door kon rekenen en momenteel het best verkopende kinderboek is.	Positief	Positief

Sylvia Tennenbaum	<i>De Wertheims</i>	Onbekend	Boek	<i>NRC Handelsblad</i>	11-05-13	De Wereld Draait Door Monique Burger over waarom dit het DWDD-boek van de maand is: 'Ik wou niet dat het uit was. Ik heb er dagen in gezworven en ik ging steeds langzamer lezen. [...] Ik had het gevoel dat ik een huisdier in huis haalde die heel veel aandacht nodig had. Fantastisch.'	Positief	Positief
Mart Smeets	Gepakt	Loes Reijmer	Mikpunt Mart	<i>De Volkskrant</i>	29-06-13	Een paar uur na ons eerste gesprek, op een lentedag in mei, zie ik in De Wereld Draait Door hoe een gesprek kan ontsporen. Smeets is te gast vanwege zijn nieuwe boek Gepakt, aanvankelijk ook de reden van ons interview.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Alsof ik 40 jaar voor niets werkte'	<i>Algemeen Dagblad</i>	11-05-13	Mart Smeets is stom geweest. Zegt De Mart zelf, twee dagen na zijn veelbesproken uitbrander tegen Matthijs van Nieuwkerk. Hij schoof bij De Wereld Draait Door aan om te praten over zijn nieuwste boek 'Gepakt', raakte in een felle discussie met Van Nieuwkerk en beet hem toe: „Als jij denkt dat ik weet welke renner wat gedaan heeft, dan ben je nog stommer dan je eruit ziet."	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Smeets' omgang	<i>Dagblad van het Noorden</i>	10-05-13	Dat was in moreel opzicht een afgang, die wielergrootvader Mart Smeets zich permitteerde in De Wereld Draait Door. (...) Het ging echter ernstig mis toen Matthijs van Nieuwkerk hem ondervroeg over zijn nieuwste boek, Gepakt.	Neutraal	Neutraal

Dan Brown (niet zelf aanwezig)	Inferno	Onbekend	Bieb nog altijd populair	<i>Noordhollands Dagblad</i>	8-08-13	De wereld draait door. Wie langs het rek met reserveringen loopt valt een ding op. 'Inferno' van Dan Brown staat er wel vijf keer tussen. „Momenteel is het ons populairste boek. Als er een nieuw boek uitkomt, kopen wij daar als bibliotheek een paar exemplaren van. Maar soms wordt een boek ontzettend aangeprezen in de media, dan kopen wij er meer van. Wat ook heel grappig is, is wanneer een boek bij 'De Wereld Draait Door' wordt besproken, je meteen een stijging kan zien bij leningen en reserveringen.	Positief	Neutraal
		Willem van Hartskamp	Dan Brown stort zich op Dante	<i>Nederlands Dagblad</i>	7-06-13	De drie vertalers Marion Drolsbach, Erica Feberwee en Yolande Ligterink hebben in een leuk interview bij De Wereld Draait Door hun ervaringen verteld.	Positief	Positief
		Coen Peppelenbos	Illegaal	<i>Leeuwarder Courant</i>	18-05-13	Drie vertaalsters van Dan Brown die waren weggeborgen in een Italiaanse bunker, werden maandag vrijgelaten in 'De Wereld Draait Door' om tien minuten nietszeggend te babbelen.	Negatief	Negatief
Bert Wagendorp	Ventoux	Theo Hakker	Mannen zijn onder elkaar heel loyaal'	<i>De Twentse Courant Tubantia</i>	6-07-13	Sinds het panel van boekhandelaren in De Wereld Draait Door de roman koos tot boek van de maand, is het een bestseller.	Positief	Neutraal
		Mirjam SchöttelIndreier	2. De Ventouxval	<i>De Volkskrant</i>	25-06-13	De meer dan enthousiaste ontvangst onlangs in De Wereld Draait Door van Bert Wagendorps boek Ventoux, een ode aan de mannenvriendschap, dat meteen het Boek van de Maand werd, heeft behalve met de schoonheid van het werk zelf, nog met iets anders te maken: de herwaardering van het masculiene.	Positief	Positief

	Sjaak van de Groep	Wie leest, leeft vele levens	<i>Algemeen Dagblad</i>	2-01-14	Kunt u merken dat uw invloed is toegenomen? „Het heeft natuurlijk gevolgen als een boek op tv komt. De roman Ventoux van Bert Wagendorp begon met een bescheiden druk. Ventoux werd het boek van de maand, zes maanden later zijn er meer dan 100.000 verkocht. De boekverkoop krijgt een enorme impuls als wij het omhoog houden.”	Positief	Neutraal
	Paul Lips	Succes 'Ventoux' overvalt Wagendorp	<i>Haarlems Dagblad</i>	26-08-13	Bert Wagendorp lijkt nog steeds beduusd van het overweldigende succes van zijn roman 'Ventoux'. „Ik was alleen thuis en keek naar De Wereld Draait Door. Daar werden boeken besproken en dan zie je opeens iemand die jouw boek omhoog houdt. Je weet niet wat je overkomt.”	Positief	Positief
	Onbekend	BARCHEM - Lezing Wagendorp in Spiegeltent	<i>De Stentor</i>	16-08-13	Ventoux kwam dit voorjaar uit en werd vrijwel meteen een bestseller. Ongeveer 80.000 exemplaren gingen al over de toonbank. In juni werd het boek zelfs uitgeroepen tot Boek van de Maand door het boekverkoperspanel van De Wereld Draait Door van de VARA.	Positief	Positief
	Jaap Goedegebuure	De Ventoux beklimmen en dan sterven	<i>Financieele dagblad</i>	29-06-13	Dankzij De Wereld Draait Door en een handige uitgeversreclame waarin het boek werd aangeprezen als het ultieme vaderdaggeschenk is Ventoux een onverbiddelijke bestseller geworden.	Positief	Neutraal
	Maarten Moll	Wat is er mis met feel good?'	<i>Het Parool</i>	1-06-13	Het is the day after. En daar zit hij in Primakoff achter een groot glas jus d'orange: Bert Wagendorp. Koud vijftien uur nadat hij in De wereld draait door is uitgeroepen tot schrijver van het Boek van de Maand.	Positief	Positief

David Shields (niet zelf aanwezig)	Biografie Salinger	Han Lips	Monoloog	<i>Het Parool</i>	3-09-13	Katja Herbers had '#kanniewachtennie' getwitterd toen ze hoorde dat postuum nog vijf boeken van J.D. Salinger worden uitgegeven. De tweet was opgepikt door De wereld draait door en daarom zat de actrice met Jan Donkers aan tafel om over de schrijver te praten. Leuk gevonden, scherp. Maar het item liep voor geen meter	Negatief	Negatief
Guus Luijters	Kinderkroniek 1940-1945	Wieteke van Zeil	Mega effect	<i>De Volkskrant</i>	23-09-13	Maar na verschijning van het boek, twee weken geleden, belde Nora van der Vaart (82) de Gooi- en Eemlander om te zeggen dat ze het meisje van de foto, die in de krant stond, herkende: het is haar vriendinnetje Rebecca Osnowic. In DWDD maakten zij en Luijters dit bekend.	Neutraal	Neutraal
Donna Tartt (niet zelf aanwezig)	Het Puttertje	Coen Peppelenbos	Sputtertje	<i>Leeuwarder Courant</i>	28-09-13	De wereld draait door', 'Nieuwsuur', paginagrote interviews in alle kranten, Tartt-only shops, posters door het hele land; alles is er aan gedaan om van 'Het puttertje' van Donna Tartt een geheide bestseller te maken.	Neutraal	Neutraal
		Annemarie de Jong	Donna Tartt blikvanger bij Den Boer	<i>De Gooi- en Eemlander</i>	25-9-204	„Ik heb het met veel plezier gelezen", zegt Aukes - gisteravond te zien als een van de vaste boekpromotors in De Wereld Draait Door.	Neutraal	Neutraal
Aminatta Forna	Het huis met de schaduw	Toef Jaeger	Boeken in de schaduw	<i>NRC Next</i>	15-10-13	De meeste aandacht gaat natuurlijk uit naar het De Wereld Draait Door Boek van de Maand: Het huis met de schaduw van Aminatta Forna. Haar boek raakte de DWDD- boekhandelaren het meest de afgelopen maand. En wanneer het DWDD-panel geraakt is, leest heel Nederland mee. Het boek is zo goed dat de boekhandelaren elkaar gingen napraten om de toehoorder te overtuigen, en riepen allemaal: 'Forna zuigt je mee in het verhaal'.	Negatief	Negatief
		Wim Bossema	Out of Africa	<i>De Volkskrant</i>	30-01-14	Het huis met de schaduw was 'boek van de maand' bij De Wereld Draait Door.	Neutraal	Neutraal

NS PUBLIEKSPRIJS		Kunstredactie	Gijp wint Publieks-prijs NS	<i>Het Parool</i>	16-10- 13	De prijs werd voor de eerste maal uitgereikt in De wereld draait door, waar de zes genomineerde auteurs zich hadden gemeld. (...) Het winnende boek gaat over 'de opkomst, neergang en wederopstanding' van Van der Gijp, in een roerige periode waarin hij te kampen kreeg met een burn-out. Naast Gijp waren vijf andere titels genomineerd: Aan niemand vertellen van Simone van der Vlugt, De voedselzandloper van Kris Verburgh, Dit zijn de namen van Tommy Wieringa, Reizen zonder John van Geert Mak en De vergelding van Jan Brokken.	Neutraal	Neutraal
---------------------	--	---------------	--------------------------------	-------------------	--------------	--	----------	----------

	Anja van den Akker	Helpt RTL 'Gijp' aan Publieksprijs?	<i>BN De Stem</i>	15-10-13	Geert Mak, die op de lijst staat met Reizen zonder John, stelt dat bij een publieksprijs appels, bananen en paprika's inhoudelijk met elkaar worden vergeleken. "Eén ding is heel belangrijk: je achterban. Wat dat betreft heeft Gijp verreweg de beste kaarten." Simone van der Vlugt, genomineerd vanwege de thriller Aan niemand vertellen, gelooft ook dat 'televisie een sterk medium is om de achterban te mobiliseren'. Jan Brokken dingt mee vanwege zijn oorlogsverhaal De vergelding. Hij bekijkt het positief. "Michel van Egmond heeft veel mannen die nooit een boekhandel binnenstapten aan het lezen gekregen. Dat is een prestatie. Het boek dat door de meeste mensen wordt uitgekozen, gaat winnen. Zo werkt de NS Publieksprijs." Genomineerde Kris Verburgh (De voedselzandloper) heeft weinig woorden nodig als hij de winnaar mag voorspellen. "Gijp maakt de meeste kans, omdat het een populair voetbalboek is." Waarom Gijp het zo goed doet? Auteur Michel van Egmond vermoedt vanwege de toegankelijkheid én de humor. "Bij dit boek is het niet verboden te lachen." (...)De NS Publieksprijs wordt vanavond bekendgemaakt in De wereld draait door.	Neutraal	Neutraal
--	--------------------	-------------------------------------	-------------------	----------	---	----------	----------

		Onbekend	Wieringa kanshebber NS Publieksprijs	<i>Dagblad van het Noorden</i>	17-09- 13	De roman Dit zijn de namen van Tommy Wieringa is een van de zes genomineerde titels voor de NS Publieksprijs 2013. De andere kanshebbers zijn de biografie Gijp van journalist Michel van Egmond, de literaire thriller Aan niemand vertellen van Simone van der Vlugt, het dieetboek De voedselzandloper van Kris Verburgh, het reisboek Reizen zonder John van Geert Mak en het nonfictieboek De vergelding van Jan Brokken. De zes boeken behoren tot de bestverkochte titels van het afgelopen jaar (mei 2012-mei 2013). Een selectiecomité van boekverkopers en bibliothecarissen maakte de keuze. Het publiek kan sinds gisteren via internet (https://http://nspublieksprijs.nl) stemmen op een van de genomineerde titels. Daarnaast is er een 'kernjury' van 275 boekenliefhebbers die hun stem uitbrengen. Op dinsdag 15 oktober wordt in De Wereld Draait Door het winnende boek bekendgemaakt.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Gijp in race NS Publieksprijs	<i>De Telegraaf</i>	16-09- 13	t boek Gijp van journalist Michel van Egmond en het dieetboek De Voedselzandloper van Kris Verburgh zijn genomineerd voor de NS Publieksprijs 2013. Deze non-fictie boeken nemen het op tegen de thriller Aan niemand vertellen van Simone van der Vlugt, de romans De Vergelding van Jan Brokken en Dit zijn de namen van Tommy Wieringa en Reizen zonder John van Geert Mak. Zowel Geert Mak als Simone van der Vlugt won de prijs al eerder. Het publiek kan online stemmen. De uitslag wordt op 15 oktober bekendgemaakt in het tv-programma De Wereld Draait Door .	Neutraal	Neutraal

		Onbekend	Boek Gijp maakt kans op NS Publieksprijs	<i>Algemeen Dagblad</i>	16-09-13	Het boek Gijp van journalist Michel van Egmond is een van de zes genomineerde titels voor de NS Publieksprijs 2013. Het boek gaat over 'de opkomst, neergang en wederopstanding' van oud-voetballer René van der Gijp. Behalve Gijp zijn Aan niemand vertellen van Simone van der Vlugt, De voedselzandloper van Kris Verburgh, Dit zijn de namen van Tommy Wieringa, Reizen zonder John van Geert Mak en De vergelding van Jan Brokken genomineerd voor de NS Publieksprijs. Op 15 oktober wordt in De Wereld Draait Door de winnaar bekendgemaakt.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Vandaag'	<i>Trouw</i>	16-09-13	Het boek 'Gijp' van journalist Michel van Egmond is een van de zes genomineerde titels voor de NS Publieksprijs 2013. Het boek gaat over 'de opkomst, neergang en wederopstanding' van oud-voetballer, voetbalanalist en media-fenomeen René van der Gijp. Naast 'Gijp' zijn 'Aan niemand vertellen' van Simone van der Vlugt, 'De voedselzandloper' van Kris Verburgh, 'Dit zijn de namen' van Tommy Wieringa, 'Reizen zonder John' van Geert Mak en 'De vergelding' van Jan Brokken genomineerd. Op 15 oktober wordt in 'De Wereld Draait Door' het winnende boek bekendgemaakt.	Neutraal	Neutraal
		Eric Wendel	Gijp' wint NS Publieksprijs	<i>Algemeen Nederlands Persbureau</i>	15-10-13	Het boek Gijp van journalist Michel van Egmond is de winnaar van de NS Publieksprijs 2013. Dat werd dinsdagavond bekendgemaakt in het tv-programma De Wereld Draait Door. (...) Naast Gijp waren vijf andere titels genomineerd: Aan niemand vertellen van Simone van der Vlugt, De voedselzandloper van Kris Verburgh, Dit zijn de namen van Tommy Wieringa, Reizen zonder John van Geert Mak en De vergelding van Jan Brokken.	Neutraal	Neutraal

Jan Brokken	De vergelding			<i>Dichtbij.nl</i>	28-02-14	Een meesterwerk', volgens Matthijs van Nieuwkerk in De Wereld Draait Door.	Positief	Positief
Kris Verburgh	De Voedselzandloper	Onbekend	Geweldig graan; Havermout	<i>De Telegraaf</i>	15-02-14	In oktober was de Belgische auteur Kris Verburgh bij De wereld draait door met zijn boek De voedselzandloper .	Neutraal	Neutraal
Tommy Wieringa	Dit zijn de namen	Stefan Raatgever	Personages zijn oefenmateriaal	<i>Dagblad van het Noorden</i>	8-03-14	Bij de NS Publieksprijs verzilverde hij zijn nominatie niet. Aan de tafel van 'De Wereld Draait Door' moest hij René van der Gijp feliciteren met de winst van 'Gijp', geschreven door Michel van Egmond en uitgegeven door Johan Derksen.	Neutraal	Neutraal
Vincent de Vries	Vechtlust – Het bizarre leven van international Fernando Ricksen	Paul Onkenhout	Seks, gokken en drugs: scoren met voetballers	<i>De Volkskrant</i>	9-11-13	Vechtlust veroorzaakte vorige week een storm van publiciteit, met als aangrijpend dieptepunt het interview met Ricksen die aan tafel van De Wereld Draait Door vertelde dat hij lijdt aan de dodelijke spierziekte ALS.	Neutraal	Neutraal
		Arthur van den Boogaard	De effecten van een uitlaatklep	<i>Het Parool</i>	12-11-13	De verschijning van Vechtlust kreeg een extra lading door de bij Ricksen geconstateerde spierziekte ALS. De zwaar geëmotioneerde voetballer maakte dit onverwacht bekend tijdens een uitzending van De wereld draait door.	Neutraal	Neutraal
		Iwan Tol	Levenslust	<i>De Volkskrant</i>	28-12-13	Een dag nadat de diagnose ALS was gesteld, werd hij bij De Wereld Draait Door uitgenodigd om over zijn boek te komen praten. Hij was nauwelijks te verstaan. Toen presentator Matthijs van Nieuwkerk daar een vraag over stelde, brak Ricksen.	Neutraal	Neutraal
		Michiel Dekker	Voetballerstrammelaar	<i>NRC Next</i>	26-11-13	De verkoop is wrang genoeg vast ook gestimuleerd door het emotionele optreden van Ricksen in De Wereld Draait Door, waarbij hij maar moeilijk uit zijn woorden kwam.	Positief	Neutraal

		Jelle Boonstra	Een boekje open over seks, drugs en rock-'n-roll	<i>De Stentor</i>	23-11-13	Leed verkoopt. Zo simpel is het. Zo triest is het. Toen voetballer Fernando Ricksen bij De Wereld Draait Door zijn nieuwe boek kwam promoten ('Vechtlust - Het bizarre leven van international Fernando Ricksen') barstte hij in tranen uit.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Fernando Ricksen lijdt aan de spierziekte ALS	<i>Trouw</i>	30-10-13	Oud-international Fernando Ricksen vertelde woensdagavond in een aangrijpend interview bij De Wereld Draait Door dat hij ALS heeft. De diagnose zou hij deze week hebben gehoord hebben. Ricksen besprak bij DWDD zijn biografie 'Vechtlust'.	Neutraal	Neutraal
		Gerald Meijer	Fernando Ricksen is nooit saai	<i>De Gelderlander</i>	12-09-13	Nu bekend is geworden dat er een biografie over Ricksen op de markt komt waaraan het voetbal-enfant terrible zelf volop heeft meegewerkt, wordt er reikhalzend naar uitgekeken. Kranten, rubrieken, tv-programma's als De Wereld Draait Door en de talkshow van Humberto Tan: ze willen Fernando Ricksen.	Neutraal	Neutraal
Frank Westerman	<i>Stikvallei</i>	Onbekend	Watersnood aan basis Nederlandse gulheid	<i>Metro</i>	13-12-13	chrijver Frank Westerman (1964) is met zijn boeken De Graanrepubliek, Ararat en meer recentelijk Stikvallei bekend in binnen- en buitenland. Hij won er verschillende literaire prijzen mee en schoof aan in televisieprogramma's als De Wereld Draait Door.	Neutraal	Neutraal
Carice van Houten & Halina Reijn	<i>Antiglamour</i>	Rosan Hollak	Ik houd me onbewust een beetje stil; De wereld van Carice van Houten	<i>NRC Handelsblad</i>	5-04-14	Dat bleek ook wel toen ze een maand later met Halina Reijn in de uitzending van De Wereld Draait Door kwam om Antiglamour te promoten.	Neutraal	Neutraal
		Haro Kraak en Gidi Heesakkers	The Undateables & innige vriendschap	<i>De Volkskrant</i>	15-11-13	Carice van Houten en Halina Reijn mochten hun boek verkopen bij De Wereld Draait Door. Het heet Antiglamour en is volgens Halina met 'heel veel humor en zelfrelativering geschreven'. De dames waren 'toe aan meer zelf maken', zei Carice.	Neutraal	Neutraal

Nadja Hüpscher	<i>In het Wild</i>	Janneke van der Horst	Ik erger me minder als ik luister'	<i>Het Parool</i>	22-11-13	In de De wereld draait door zei Hüpscher dat ze mensen meer is gaan liefhebben door ze af te luisteren en daardoor even in hun levens mee te gaan. "Ja, ik ben anders naar mensen gaan kijken. Ik erger me minder aan mensen.	Neutraal	Neutraal
Dave Eggers	<i>De Cirkel</i>	Onbekend	Dave Eggers te gast bij H. de Vries Boeken	<i>Haarlems Dagblad</i>	22-02-14	In Nederland werd De Cirkel bij De Wereld Draait Door uitgekozen tot Boek van de Maand.	Neutraal	Neutraal
		Onbekend	Nieuws	<i>De Volkskrant</i>	7-12-13	De Cirkel van Dave Eggers staat eindelijk in de CPNB-top 60. Het duurde even, maar nadat Monique Burger het boek vorige week in DWDD uitriep tot boek van de maand, rolde het dan toch op nummer 13 naar binnen.	Positief	Neutraal
		Onbekend	Munro speecht niet	<i>De Volkskrant</i>	30-11-13	De lancering van The Circle van Dave Eggers ging haverwege oktober gepaard met een uitgekende publiciteitscampagne die onder meer een website (thecircle.us of decirkel.eu) en prachtige posters omvatte. De kritieken waren overwegend enthousiast (Hans Bouman sprak in de Volkskrant van 'een meeslepend horrorverhaal') en afgelopen dinsdag stak Monique Burger van De Nieuwe Boekhandel in Amsterdam De Cirkel in DWDD ook nog enthousiast omhoog als Boek van de Maand. Toch is van Eggers nog geen spoor te vinden in de CPNB-topzestig.	Neutraal	Neutraal

Bijlage 3. Tweets

1. Tweets *De Vergelding* Jan Brokken

1. **marian hagenstein @mphagenstein 6 dec.**
Door DWDD Jan Brokken ontdekt.
Mijn kleine waanzin, indrukwekkend; een prachtig tijdsbeeld in het dorpje Rhooon
pic.twitter.com/55fo6Eo6bs
2. **LeesTweeps @LeesTweeps 15 okt.**
Mooi gezegd van Jan Brokken in #dwdd: 'Een goed boek schrijven is niet genoeg. Je moet een zenuw raken.'
3. **Bibliotheek Katwijk @obkatwijk 15 okt.**
Vanavond wordt in DWDD bekend gemaakt wie de winnaar is van de NS Publieksprijs, Gijp, Wieringa, vd Vlucht, Brokken, Mak of Verburgh.
4. **Libris @Librisnieuws 15 okt.**
Spannend! "@gwaldmann: Vanavond uitreiking @NSPublieksprijs @dwdd. Wieringa, Brokken, Mak, Gijp, Van der Vlucht, Verburgh of ? Wie wint?"
5. **Pauline Dekhuijzen @paulinedekhuij_ 17 sep.**
De Vergelding van Jan Brokken genomineerd voor NS Publieksprijs en door @GerdaAukes in januari besproken in #DWDD: <http://tinyurl.com/m4ehtml>
6. **AtlasContact @AtlasContact 27 mrt. 2013**
De boekhandelaars noemden gisteren in DWDD Vonne van der Meer, Jan Brokken en Carlijn Vis als mogelijke... <http://fb.me/1APNojHRO>
7. **AtlasContact @AtlasContact 26 mrt. 2013**
@cpnb Vonne van der Meer, Jan Brokken of Carlijn Vis auteur boekenweekgeschenk 2014?
Suggesties met dank aan boekenpanel #dwdd
8. **Bibliotheek Z-O-U-T @RBZOUT 5 feb. 2013**
Nieuwe sprinters: Het nieuwe land - Eva Vriend, De vergelding - Jan Brokken. Getipt #dwdd
9. **Athenaeum Boekhandel @Athenaeum 30 jan. 2013**
Keuze #DWDD-boekverkoperspanel: Jan Brokken, Nele Neuhaus, Eva Vriend en Manu Joseph. Filmpje & achtergronden: <http://www.athenaeum.nl/interviews/dwdd-januari2013> ... #boeken
10. **Gerda @GerdaAukes 30 jan. 2013**
Mijn boekentip bij DWDD januari <http://www.moetjelezen.com/2013/01/de-vergelding-jan-brokken.html> ...
11. **socialmediatop50 @socialtop50 30 jan. 2013**
'Fascinerend geschiedenisboek dat leest als een detective' boekenpanel in #dwdd over de Vergelding, Jan Brokken op 4: <http://bit.ly/vGFAjK>
12. **AtlasContact @AtlasContact 30 jan. 2013**
Nieuwsgierig geworden door DWDD? Lees nu het eerste hoofdstuk van 'De vergelding' van Jan Brokken op weblezen. <http://fb.me/V4Sa3Ybd>
13. **Boekhandel Jaspers @JaspersBoeken 30 jan. 2013**
Besproken in DWDD Vergelding van Jan Brokken is ook 1 vd boeken van Onze Keus. Recensie volgt op <http://www.onzekeus.nl>
14. **Arie Kok @ariekok 30 jan. 2013**
Ronkende bespreking van De Vergelding van Jan Brokken in @dwdd. Volkomen terecht, bijzonder knap geschreven en leesbaar boek.
15. **De Nieuwe Boekerij @NieuweBoekerij 29 jan. 2013**
@AukGer bedankt Gerda voor je mooi verwoorde #boekentip @dwdd Lees ook #Brokken #Vergelding #Aanrader

16. **De Nieuwe Boekhandel @DeNweBoekhandel 29 jan. 2013**
RT @BOEKBLAD: De besproken titels bij DWDD: De vergelding van Jan Brokken, Diepe wonden - Nele Neuhaus, Het nieuwe land - Eva Vriend...(1/2)
17. **Jachie @Jachienke 29 jan. 2013**
Hier de link van de #boekenrubriek van #DWDD. Fijn dat Jan Brokken ook wordt aangeraden!
<http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/207106>
18. **Bensmann&Blankstein @BoekhandelBenB 29 jan. 2013**
Jan Brokken, schrijver van De vergelding #dwdd #boekentip komt 17 maart naar #Overschie - lezing 12.00-14.00 u Museum Oud-Overschie
19. **AtlasContact @AtlasContact 29 jan. 2013**
'De vergelding' van Jan Brokken Boek van de Maand voor Gerda Aukes van Boekhandel Den Boer in Baarn in DWDD <http://fb.me/2psBqs6Im>
20. **boekenleeswinkelhwh @HWHboeken 29 jan. 2013**
De vergelding van Jan Brokken vandaag besproken in @dwdd Lovende woorden!
21. **BOEKBLAD @BOEKBLAD 29 jan. 2013**
De besproken titels bij DWDD: De vergelding van Jan Brokken, Diepe wonden van Nele Neuhaus, Het nieuwe land van Eva Vriend... (1/2)
22. **Jeroen Waterreus @Waterreus 29 jan. 2013**
Boekbespreking bij #dwdd van Jan Brokken - De vergelding. Over een geheimzinnig oorlogsverleden vh ZH's dorp #Rhooon (!) @ALBRANDSWAARDzh
23. **herman haverkate @HermanHaverkate 29 jan. 2013**
In #DWDD lof voor De Vergelding, het nieuwe boek van Jan Brokken. Geschiedenis die leest als een thriller. Op 7 febr interview ik de auteur
24. **Geschiedenisboek @Gesboek 29 jan. 2013**
Nu op TV in DWDD: absolute aanrader aldus de boekenspecialisten. Over hoe een oorlogsdrama in het dorpje Rhooon... <http://fb.me/1vEvkVoGY>

2. Tweets *Triggerhappy* Bart Chabot

1. **daannijman @daannijmanbook 26 nov.**
En waar koop je de DWDD-boeken van de maand - De cirkel, *Triggerhappy*, Een huis vol en Wanneer de mieren... <http://fb.me/1c1KqG4xK>
2. **Museumkaart @museumkaart 26 nov.**
The making of *Triggerhappy* van Bart Chabot nu in het #LetterkundigMuseum Den Haag #museumtip #DWDD
3. **eBook NL @eBookNL 26 nov.**
Aangeraden bij #DWDD de roman *Triggerhappy* van Bart Chabot.
<http://www.ebook.nl/store/triggerhappy-p-211559.html> ...
4. **BOEKBLAD @BOEKBLAD 26 nov.**
DWDD-boeken: *Triggerhappy* - Bart Chabot, Een huis vol - Bill Bryson en Wanneer de mieren schreeuwen - Alex Boogers.

3. Tweets *Schroder* Amity Gaige

1. **eBook NL @eBookNL 26 mrt. 2013**
Vanavond zal er bij #DWDD weer een nieuw Boek vd Maand gekozen worden. Nu lezen we nog de prachtige roman *Schroder*... <http://bit.ly/1624Hvk>

2. **Jan-Willem Wits @janwillemwits 16 mrt. 2013**
Gelukkig kon de "DWDD Boek van de Maand" sticker er gewoon vanaf.. #boekenweek #schroder #brr
3. **Unieboek | Spectrum @UitgeverijUBHS 15 mrt. 2013**
Onze absolute topper voor de #boekenweek is natuurlijk het door #dwdd verkozen Boek van de Maand Schroder. Meer tips: <http://ow.ly/iYdO4>
4. **Theo Hakkert @TheoHakkert 14 mrt. 2013**
BOEK Zaterdag in TCTubantia Interview met Amity Gaige, schrijfster van Schroder. Boek van de Maand bij DWDD. En overzicht Boekenweek.
5. **Bibliotheek Eemland @BiebEemland 12 mrt. 2013**
2 nieuwe Sprinters: Duitse wortels van Laura Starink en Schroder van Amity Gaige (boek vd maand in #dwdd)
6. **Bibliotheek Z-O-U-T @RBZOUT 11 mrt. 2013**
Weer mooie sprinters opgenomen in de collectie: Schroder #DWDD , De vergeting [Heerma van Voss] en Het menselijk lichaam [Giordano]
7. **De Leesfabriek @deleesfabriek 9 mrt. 2013**
Daisy las "Schroder" van #AmityGaige en werd helemaal ingepakt door Erik. #DWDD #Boekvandemaand <http://bit.ly/ZzooYD>
8. **Caspar Dullaart @CasparDullaart 8 mrt. 2013**
Boeken van NRC is vandaag best wel een DWDD-bijlage met Stoner, Schroder en Manu. #NRCDRAAITDOOR
9. **HubertLeest @HubertLeest 8 mrt. 2013**
Zo, dat item bij de DWDD van de collega's begint nu ineens een enorme vlucht te nemen. Stoner loopt nog harder en Gaige ook. Hoera!
10. **Theo Hakkert @TheoHakkert 7 mrt. 2013**
Interviewde Amity Gaige. Van de roman #Schroder, Boek van de Maand bij DWDD. Binnenkort in Wegener-dagbladen. #TCTubantia
11. **Gerda @GerdaAukes 4 mrt. 2013**
Schroder Boek van de Maand DWDD #moetjelezen <http://www.moetjelezen.com/2013/03/in-1979-vlucht-de-tienjarige-erik.html> ...
12. **de Boekensalon.nl @deBoekensalon 4 mrt. 2013**
Vandaag als tip het #DWDD Boek vd Maand: Schroder (Amity Gaige). Bejubeld door Jonathan Franzen & Jennifer Egan. <http://ow.ly/iiP8L>
13. **Kramer & van Doorn @boekhandelkrvd 1 mrt. 2013**
Rustig weekend voor de boeg ? Lees ons #BvdM van Amity Gaige, "Schroder"! Druk weekend ? Doe het dan toch maar ! Mede namens #DWDD #aanrader
14. **EDITIO @EDITIO_NL 28 feb. 2013**
Voor komend weekend trekken wij Schroder van Amity Gaige uit de kast #boekvandemaand #dwdd
15. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 28 feb. 2013**
Wil jij Schroder winnen, het boek dat in #dwdd tot Boek van de Maand is verkozen? Doe mee aan de prijsvraag! <http://ow.ly/i89Ns>
16. **Elaine @Elaine_ 28 feb. 2013**
In @dwdd uitgeroepen tot Boek van de Maand: 'Schroder'. Advertenties in de maak, ze druk op komst en het regent mooie quotes. Wat een week!
17. **Redactie Nieuwsbank @NieuwsbankMedia 27 feb. 2013**
#persbericht 'Schroder' van Amity Gaige verkozen als Boek van de Maand in DWDD: [Woensdag 27 februari 2013 | ... <http://bit.ly/13YkKHI>
18. **Bieb Zaanstreek @BiebZaanstreek 27 feb. 2013**
'Schroder' niet gewonnen bij dwdd? Reserveer en leen deze titel dan bij ons! debieb.nl

19. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 27 feb. 2013**
Wil jij Schroder winnen, het boek dat gisteren in #dwdd tot Boek van de Maand is verkozen? Doe mee aan de prijsvraag! <http://ow.ly/i6b6K>
20. **Boekhandel Iwema @Boekhandellwema 27 feb. 2013**
Het DWDD effect... Schroder, Boek van de Maand! <http://wp.me/p2omJg-8r> Nieuw op onze blog! @dwdd RT aub?
21. **Boekhandel Iwema @Boekhandellwema 27 feb. 2013**
Gister #DWDD gezien? Het boek van de maand SCHRODER is al in herdruk, maar ligt nog bij ons in de winkel! Wees er snel bij!! #hardloper
22. **Plantage Boekhandel @PlantageBoek 27 feb. 2013**
Het boek v/d maand : Schroder van Amity Gaige. Bekijk hier 't fragment van DWDD : <http://ow.ly/i5uJB>
23. **The Read Shop @thethreadshop 27 feb. 2013**
Het boek v/d maand : Schroder van Amity Gaige. Bekijk hier 't fragment van De Wereld Draait Door : <http://ow.ly/i5v5A>
24. **eBook NL @eBookNL 27 feb. 2013**
De roman Schroder van Amity Gaige werd gister door het boekverkoperspanel in #DWDD gekozen als 'Boek van de Maand' <http://bit.ly/uu8RxA>
25. **Bruna Heemskerk @BrunaHeemskerk 26 feb. 2013**
Vanavond in DWDD het boek van de maand: Schroder van Amity Gaige. Wanneer de veertienjarige Erik... Lees verder: <http://htl.li/i4TiL>
26. **De Koperen Tuin @KoperenTuin 26 feb. 2013**
Het #dwdd boek van de maand is "Schroder" van Amity Gaige. Gewoon op voorraad in de winkel maar ook online. <http://bit.ly/15OgfTC>
27. **Boekhandel Haasbeek @Haasbeekcentrum 26 feb. 2013**
Boek van de maand februari bij @dwdd "Schroder" van Amity Gaige <http://tinyurl.com/ayljx44>
28. **Jasmijn Bus @Jasmijn1912 26 feb. 2013**
Mooie boeken besproken in DWDD: 1913 van Florian Illies, Schroder van Amity Gaige, Het boek Job van Roek Lips en natuurlijk... PUURST
29. **Diana Gvozden @DianaGvozden 26 feb. 2013**
#Schroder boek vd maand bij DWDD! Ik dans door de kamer! Dank @AukGer @thrillerboek @DeNweBoekhandel @eldrono
30. **Erik Hoekstra @ErikInkoper 26 feb. 2013**
BOEK VAN DE MAAND bij @dwdd is 'Schroder' van AMITY GAIGE. Een mooie keuze. Ik ben al lezend inmiddels halverwege. pic.twitter.com/pCWNVoMnfn
31. **Bensmann&Blankstein @BoekhandelBenB 26 feb. 2013**
Schroder is boek van de maand bij #DWDD, ik lees het ook met heel veel plezier, dus ook een tip van B&B!
32. **Hanneke de Jong @hanneke_dejong 26 feb. 2013**
Boek van de maand is een literaire roadtrip: Schroder. Mooi zoals ze nu echt over de inhoud praten. Het boekenitem krijgt inhoud. #dwdd
33. **Mirjam @78nl 26 feb. 2013**
Schroder is gekozen tot boek van de maand bij DWDD. Eervolle vermelding voor de nieuwe Giordano.

4. Tweets *Mogelijke Memoires Herman Brusselmans*

1. **Danny Hess @TourDiary 14 mrt.**
Fans van Herman Brusselmans! <http://fb.me/1eh8eTOTn>

2. **Ruud van Empel @RuudjevE 13 mrt.**
#welterusten #Bergeijk De Wereld Draait Door: Poppy en Eddie: Herman Brusselmans - 12-3-2014 - Uitzending Gemist <http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/311009>
3. **Boeken over Boeken @booksaboutbooks 13 mrt.**
Herman Brusselmans bij DWDD over zijn nieuwe boek Poppy en Eddy. <http://bit.ly/1lZgRzv>
Poppy en Eddy bij BoB <http://bit.ly/1lZgRiY>
4. **Karen @DeVisKar 12 mrt.**
Brusselmans zijn geweldige zelfe in #dwdd pic.twitter.com/RiceK9SnIY
5. **Koen Roelands @KoenRoelands 12 mrt.**
Brusselmans was scherp tijdens #DWDD https://fbcdn-sphotos-f-a.akamaihd.net/hphotos-ak-ash3/t1/1972351_10152275437165827_373449233_n.jpg ...
6. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 12 mrt.**
Terugkijken: Brusselmans over geluk, zijn nieuwe liefde en zijn boek: <http://ow.ly/uwpOB>
#DWDD
7. **Redmer Bax @RedmerBax 12 mrt.**
Herman Brusselmans dwdd kijken. #held <http://instagram.com/p/lc-GUOpCWJ/>
8. **Boekhandel Stevens @BkhStevens 12 mrt.**
Herman Brusselmans bij #DWDD. Over dit boek: <http://www.libris.nl/stevens/artikel/herman-brusselmans/poppy-en-eddie/9789044625905?MemberNr=7320&ProductID=14500532> ...
9. **Bart Luppens @bartlup 12 mrt.**
Herman Brusselmans. Zijn hamster heeft een knie gebroken. #dwdd
10. **Devon de Koning @koningdevon 12 mrt.**
Ik wist helemaal niet dat Herman Brusselmans oud was #dwdd
11. **Eric Klop @EricPKlop 12 mrt.**
Mathijs: „Waarom merk je dat ze jonger is?" Herman Brusselmans: „Aan haar leeftijd." #dwdd
12. **Peter van Beelen @bindesign 12 mrt.**
Brusselmans is zon grumpy old man doe altijd wat te zeiten heeft. Zap #dwdd
13. **Annet de Jong @annetdejong 12 mrt.**
'Geluk is iets van een half uurtje, hoogstens veertig minuten' #brusselmans #dwdd
14. **VARAgids @VARAgids 12 mrt.**
En de introductie van ons songfestivalnummer door @IlseDeLange en @waylonline. Oja ook nog met @dijkshoorn en Herman Brusselmans #dwdd
15. **kristof dewamme @kristofdewamme 12 mrt.**
Straks Brusselmans in #dwdd pic.twitter.com/SipfoyTwbC
16. **Juffrouw Annie. @anitaai 12 mrt.**
Ik denk dat Herman Brusselmans weer over beffen gaat praten, en dat Matthijs dan zegt, "goed man" en dan lacht als een half dood hert #dwdd
17. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 12 mrt.**
Vanavond o.a: De première van het songfestival-nummer, Pinkpop-festivaldirecteur Jan Smeets en Herman Brusselmans: <http://ow.ly/uvFiB>
18. **socialmediatop50 @socialtop50 13 mrt. 2013**
Snelste stijger: @hfmbrusselmans vandaag op 3 na presentatie van zijn nwe boek 'Mogelijke Memoires' gisteren in #dwdd <http://bit.ly/X72HME>
19. **Bruna Tablisto @BrunaTablisto 12 mrt. 2013**
Het boek 'Mogelijke Memoires' van Herman Brusselmans is ook als #ebook te downloaden > via de #BrunaTablisto-app! #dwdd
20. **Bjorn Weinreder @bjornweinreder 12 mrt. 2013**
'Mogelijke memoires'. Mooi, maar toch vind ik 'Mijn leven, en andere korte verhalen' nog steeds dé titel voor een autobiografie #dwdd

21. **eBook NL @eBookNL 12 mrt. 2013**
Auteur Herman Brusselmans vandaag te gast bij #DWDD . Mogelijke memoires en zijn andere romans zijn er ook als #eBook <http://bit.ly/Ypms16>
22. **VARAgids @VARAgids 12 mrt. 2013**
Goedenavond! In #DWDD praat Herman Brusselmans over zijn 63ste boek (Mogelijke memoires) – nummer 64 is alweer onderweg! #N3

5. Tweets *Het Puttertje* Donna Tartt

1. **Athenaeum Boekhandel @Athenaeum 25 sep.**
Gisteren bij @DWDD: boekverkopers kozen niet Tartt, wel @aminattafora, @RusselShorto, @KrisSteenb & @marishapessl <http://www.athenaeum.nl/interviews/dwdd-september-2013> ...
2. **NRC Boeken @NRC_Boeken 24 sep.**
Vandaag interview in @volkskrant , gisteren in AD, bij @dwdd . Donna Tartt is overal. Tijd voor een media-overzicht. <http://www.nrc.nl/boeken/2013/09/24/overzicht-donna-tartt-in-de-nederlandse-media/> ...
3. **NRC Boeken @NRC_Boeken 24 sep.**
Jakhals Erik van @dwdd was zondag bij de Donna Tartt-presentatie. Wij ook! Herbeleef de avond met onze tweets:<http://www.nrc.nl/boeken/2013/09/22/httpwww-nrc-nlboeken20130922tweets-van-nrc-boeken-tijdens-donna-tartt-avond-de-amsterdamse-stadsschouwburg/> ...
4. **Mauritshuis @mauritshuis 24 sep.**
“Het circus Donna Tartt is in Nederland en dat zullen we weten ook.” Leuk item in @dwdd over Het puttertje (v15:18): <http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1367427> ...
5. **Athenaeum Boekhandel @Athenaeum 24 sep.**
Gisteren bij @dwdd, morgen bij Athenaeum, 17.00: Donna Tartt, met Het puttertje. Video! <http://www.athenaeum.nl/interviews/donna-tartt-puttertje> ... #literatuur #signeersessie
6. **bibliotheekdommeldal @biebdommeldal 24 sep.**
De nieuwe Donna Tartt: ‘Het Puttertje’ <http://ow.ly/p9o4H> #dwdd <http://ow.ly/p9o4I> #debezigebij
7. **Willem J. Bod @WillemBod 23 sep.**
De nieuwe Donna Tartt: ‘Het Puttertje’ <http://ow.ly/p8Qft> #dwdd <http://ow.ly/p8QT8> #debezigebij
8. **Stumpel.nl @stumpel 23 sep.**
DWDD vanavond gezien? Arjan Peters (Volkskrant) versus Rob van Essen (NRC Boeken) over "Het Puttertje" van Donna... <http://fb.me/2yTxNt5Yw>
9. **Leraar Tee @leraartee 23 sep.**
Het puttertje zit vaak onzichtbaar mooi te wezen hoog boven in de bomen. #dwdd #donnatartt pic.twitter.com/PwoauhlBMj
10. **Caspar Dullaart @CasparDullaart 23 sep.**
PETER BUWALDA LAS ALLEEN NOG HET EERSTE HOOFDSTUK, MAAR MAG WEL BIJ DWDD KOMEN KAKELN OVER HET PUTTERTJE?
11. **♣Ladystokroos♣ @Ladystokroos 23 sep.**
ik wist niet dat "het Puttertje" van Tartt ook in braille verkrijgbaar is. #dwdd
12. **Bruna @Bruna_nl 23 sep.**
Nu 'ter tafel' bij @DWDD | Het puttertje | 9789023485032 | Donna Tartt | Vertaalde literatuur: <http://www.bruna.nl/boeken/het-puttertje-9789023485032#.UkB3p4lxuc8.twitter> ... #BlijmetBruna #Boeken

13. **Malini Faasen @MaliniF 23 sep.**
@AartdeGraaf74 Wij van DWDD zoeken mensen die nu het Puttertje lezen en Tartt-fan zijn. Kan ik je hierover bellen? (DM me je nummer!).
14. **Marleen Janssen @MarleenJanssen 23 sep.**
@dwdd ik las t puttertje. Beeldschoon en intrigerend, vooral als je weet dat Donna Tartt een dwerginnetje is
15. **DeContrabas @DeContrabas 23 sep.**
Donna Tartt in DWDD (met Rob van Essen en Rosanne Hertzberger) <http://bit.ly/1b7LpLg>
16. **Thomas de Veen @thomasdeveen 23 sep.**
Flaaaaauw #dwdd... 'Was je niet gewoon recalcitrant, met je kritische Tartt-bespreking?' Gelukkig was Tarttfan Rob van Essen wél oprecht
17. **Margot Jamnisek @Margotjamnisek 23 sep.**
Onze columniste van #LINDAnieuwssite bij dwdd. Over nieuwe boek Donna Tartt. Well done @MarleenJanssen
18. **David Janssen @David_Janssen 23 sep.**
#dwdd Donna Tartt komt donderdag naar Breda voor de grote kerklezing
http://www.bibliotheekbreda.nl/iguana/www.main.cls?p=*&v=e19839b3-386b-4a07-9ec8-b95372boccd8#contentitem=973b904f-89ae-4683-a40b-b28862f61082 ...^2 Nog in dubio, zal ik wel/niet* gaan?
19. **MargrietvanderLinden @Mrsvanderlinden 23 sep.**
Knap werk van de Bezige Bij. #tartt @dwdd
20. **VARAgids @VARAgids 23 sep.**
#DWDD met @ryhertzberger, Peter Buwalda en Rob van Essen over de nieuwe Donna Tartt, #bettens en de MBO Heavy Metal
21. **Nynke @NynkeSirene 23 sep.**
@chris_kooi zit jij soms bij DWDD aan tafel? #tartt
22. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 23 sep.**
We bespreken de nieuwe Donna #Tartt met @MarleenJanssen, Peter Buwalda en Rob van Essen.
<http://ow.ly/p7OIF> #dwdd
23. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 23 sep.**
Dank voor alle reacties, we hebben een gast gevonden voor het Donna #Tartt onderwerp vanavond! #dwdd

6. Tweets *De lessen van mevrouw Lohmark* Judith Schalansky

1. **Jacob de Zoet @Jacob_de_Zoet 30 sep.**
Heel Nederland keek dit voorjaar naar Adriaan van Dis bij DWDD. Ik las 'De lessen van mevrouw Lohmark' echter nu pas <http://shar.es/KxxQt>
2. **Iris Hartog @ID_Iris 4 apr. 2013**
Dankzij @ducklordstudio eindelijk interview uit #HierIsVanDis met Judith Schalansky in m'n powerpoint: <http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/216418> Dank!!! #hulde
3. **Emiel Efdée @emielefdée 28 mrt. 2013**
Al in '09 uitgebracht maar ik ontdekte het door #dwdd's 'Hier is... Adriaan van Dis'. De 'Atlas der abgelegenen Inseln' van Judith Schalansky.
4. **Vers van de drukpers @versvddrukpers 21 mrt. 2013**
Judith Schalansky in Hier is... Adriaan van Dis (DWDD) <http://goo.gl/fb/NVY6D>
5. **Beatrix Häger @bks 17 mrt. 2013**
Tolles Interview: Adriaan van Dis spricht mit Autorin/Designerin Judith Schalansky
<http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/216418> (NL-ondertiteld)

6. **Anneke Catsburg @AnnequeC 16 mrt. 2013**
@borkdude als je Adriaan van Dis kunt waarderen: DWDD van afgelopen donderdag. Interviewt Oost-Duitse schrijfster Judith Schalansky!
7. **nyolc @birdutterance 16 mrt. 2013**
Wat origineel! Judith Schalansky (de vrouwelijke evenknie, qua uiterlijk, van Rob Weinberg) wordt besproken in de @trosnieuwsshow #dwdd
8. **The Readshop Doorn @readshop 15 mrt. 2013**
Zoiest gescoord bij de stand van de @readshop het gisteren tijdens DWDD besproken boek van Judith Schalansky. Binnenkort te leen #rbzout"
9. **Ewout van der Knaap @EwoutvdKnaap 15 mrt. 2013**
#Duitse #literatuur gister: Grimm-symposium + onthulling beeldje:
<http://www.literatuurplein.nl/nieuwsdetail.jsp?nieuwsId=3104> ... + Buchmesse + avondcursus VGNU + Schalansky #dwdd
10. **Gwena Jaouen @Gwena 15 mrt. 2013**
Het klikte echt tussen Adriaan van Dis en Judith Schalansky in @DWDD gisterenavond! Hier terug te zien: <http://ow.ly/iXUnK><http://gemi.st/15305969> ...
11. **Boekhandel Jaspers @JaspersBoeken 15 mrt. 2013**
De door Adriaan van Dis besproken boeken van Judith Schalansky en Clive Stafford Smith zijn bij Jaspers op voorraad! #dwdd #badhoevedorp
12. **Nelleke Geel @NellekeGeel 15 mrt. 2013**
@Mariekesboeken Das stimmt! Maar wat vond je van Schalansky? Die twee zaten echt lol te hebben daar aan tafel #dwdd #vandis
13. **The Read Shop @thereadshop 15 mrt. 2013**
Gisteren bij Adriaan van Dis in DWDD: Clive Stafford Smith, Judith Schalansky en Maarten & Eva Biesheuvel. Klik hier <http://ow.ly/iYcob>
14. **Plantage Boekhandel @PlantageBoek 15 mrt. 2013**
Gisteren bij Adriaan van Dis in DWDD: Clive Stafford Smith, Judith Schalansky en Maarten & Eva Biesheuvel. Klik hier <http://ow.ly/iYc9y>
15. **Klaas Schoof @KlaaSchoof 15 mrt. 2013**
Adriaan van Dis in gesprek met Judith Schalansky
<http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/215398> 14-03-2013 zelden zo'n boeiend stukje tv gezien
16. **huub eggen @phi48 15 mrt. 2013**
Na #dwdd van gisteren "De lessen van mevrouw Lohmark" van Judith Schalansky in huis gehaald. Mooie vormgeving, vol oude biologieplaatjes.
17. **De Koperen Tuin @KoperenTuin 14 mrt. 2013**
Geweldig die Judith Schalansky ! <http://bit.ly/16v4Kkz> #DWDD
18. **Danielle Meyer @DanielleMeyer_ 14 mrt. 2013**
Mediawet? "@eBookNL: Het eBook van Judith Schalansky is hier te verkrijgen tegen aantrekkelijke prijs. #dwdd <http://www.ebook.nl/store/lessen-van-mevrouw-lohmark-p-202212.html> ..."
19. **eBook NL @eBookNL 14 mrt. 2013**
Het eBook van Judith Schalansky is hier te verkrijgen tegen aantrekkelijke prijs. #dwdd <http://www.ebook.nl/store/lessen-van-mevrouw-lohmark-p-202212.html> ...
20. **Annika Janssen @Annika_Janssen 14 mrt. 2013**
#dwdd !!! Adriaan van Dis interview Judith Schalansky! Der Hals der Giraffe/De lessen van mevrouw Lohmark, dit begint goed!
21. **Huguette @hhornstra 14 mrt. 2013**
Vanavond kijken naar DWDD dat voor de boekenweek Hier is ... Adriaan van Dis uitzendt, met oa de auteur van De lessen van mevrouw Lohmark

22. **Annette Jongen @AnnetteJongen 14 mrt. 2013**
Genóóóóten van Hier is... van Dis. Mooie uitspraak van Judith Schalansky: Boeken niet alleen dragers van informatie maar ook van beeld. #DWDD
23. **Els Steenhagen @elssteenhagen 14 mrt. 2013**
Fan van Judith #Schalansky en dat zonder een boek van haar gelezen te hebben. Kan Adriaan van Dis vaker langskomen? #DWDD
24. **peter te riele @peterteriele 14 mrt. 2013**
Dat waren 4 boeiende gasten bij #DWDD-uitzending Hier is...Adriaan van Dis: Judith Schalansky, Clive Stafford Smith, Maarten & Eva Biesheuvel,

7. Tweets Het Rosie Project Graeme Simsion

1. **Luitingh Sijthoff @lsamsterdam 4 nov.**
'#HetRosieProject wordt een wereldwijde hit.' - NRC Next
<http://www.lsamsterdam.nl/rosie-project-in-dwdd> ...
2. **Luitingh Sijthoff @lsamsterdam 31 okt.**
"Dit is een hilarisch boek." - Wim Krings in #DWDD over #HetRosieProject Bekijk het item hier: <http://www.lsamsterdam.nl/rosie-project-in-dwdd/> ...
3. **Janneke Dee @janneke 30 okt.**
Ook de mijne!!! RT @JaspersBoeken: Het Rosie project is ook onze keus:
<http://www.onzekeus.nl> #dwdd #Boekenpanel
4. **Boekenwereld.com @BoekenwereldNL 30 okt.**
#HetRosieproject koop je voordelig en betrouwbaar bij de bron
<http://www.boekenwereld.com/graeme-simsion-het-rosie-project.html> ... #goedboek #DWDD
5. **Geneviève Waldmann @gwaldmann 30 okt.**
Rosiekoeken @lsamsterdam van uitgever @heddasanders #hetrosieproject van Graeme Simsion #dwdd pic.twitter.com/DPXXyoluKm
6. **bibliotheekdommeldal @biebdommeldal 30 okt.**
Besproken bij #dwdd Het Rosie Project van Graeme Simsion <http://ow.ly/qjues> leen bij #biebdommeldal <http://ow.ly/qjulj>
7. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 29 okt.**
RT @paulinedekhuij_: Fallada/In mijn vreemde land en: Amatmoekrim/De man van veel, Simsion/Het Rosie Project en Wandeling der Neederlanden!
8. **Geneviève Waldmann @gwaldmann 29 okt.**
Leukste boek van het najaar #HetRosieProject van Graeme Simsion @dwdd! Ga direct naar de boekhandel en koop dit boek!
9. **BOEKBLAD @BOEKBLAD 29 okt.**
DWDD-boeken: De man van veel (Amatmoekrim), Het Rosie project (Simsion) en Wandelingen der Neederlanden (Freriks e.a.).
10. **Polare Groningen @POLARE_gr 29 okt.**
De tweede titel van de #dwdd avond is 'Het Rosie project' van Graeme Simsion.
<http://www.polare.nl/boek/graeme-simsion/het-rosie-project-9789021808710/> ...
11. **Lianne Huuskes @liannehuuskes 29 okt.**
"@dwdd: Bekijk de titels die voorbij kwamen tijdens de bespreking van het Boek van de Maand: <http://ow.ly/qirzV> " Rosie is zo leuk!

8. Tweets over *De Wertheims* Silvia Tennenbaum

1. **Nieuw Amsterdam @NWADAM 10 dec.**
Alleen vandaag: e-book van het prachtige 'De Wertheims' (#DWDD Boek vd Maand mei) ipv €13,99 voor maar €5,99! <http://bit.ly/1dkvupL>
2. **Miss Rain @CananYagmur 9 dec.**
"De Wertheims" was #Dwdd's Boek van de maand, April 2013 :
<http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/232635>
3. **Fenna Ulichki @fennaulichki 9 jul.**
Ellenlange beschrijvingen v 10-gangen diners, jurken en personages van bordkarton. De Wertheims was nb boek vd maand bij DWDD. Slecht boek!
4. **Annette Stevens @antoniamo 20 jun.**
Wat is de impact toch groot aks je met he boek op #dwdd mag komen. Vanmiddag tig keer vraag gehad naar "De Wertheims" in de bibliotheek
5. **bibliotheekdommeldal @biebdommeldal 12 jun.**
#dwdd De #Wertheims <http://ow.ly/1WVLn> Verkrijgbaar in @biebdommeldal
<http://ow.ly/1WWoa>
6. **Inge Happé @BloemendaalBoek 11 jun.**
Vandaag weer een klant die kwam voor 'dat boek van bij #DWDD, wel al lang geleden hoor, dik en echt iets voor de vakantie'. #Wertheims
7. **Bieb Kennemerwaard @BiebKennemerwrd 7 jun.**
Boek van de maand in DWDD, nu te leen 'De Wertheims' van S. Tennenbaum. Is hard op weg een bestseller te worden. <http://goo.gl/A4NkS>
8. **Het Verboden Rijk @verbodenrijk 28 mei**
zo na alle nieuwe @dwdd tips ga ik lekker De Wertheims van Sylvia Tennebaum uitlezen, fijn boek ! <http://iturl.nl/snGS6> @NWADAM
9. **Beuys Auktionen @beuys_auktionen 9 mei 2013**
De Wertheims van Tennenbaum: #dwdd Boek van de maand. Ook in onze winkel verkrijgbaar.
10. **Boeken_Lezen @Boeken_Lezen 9 mei 2013**
Boek van de maand bij DWDD: De Wertheims van Silvia Tennenbaum. Lees het hier:
<http://bit.ly/16BYkBM> #boekenlezen <http://fb.me/NGINFitg>
11. **eBook NL @eBookNL 9 mei 2013**
De Wertheims van Silvia Tennenbaum werd onlangs verkozen tot #DWDD Boek vd Maand. Wie is er al in begonnen? <http://bit.ly/16gQxtd>
12. **Landschap @LandschapReis 8 mei 2013**
@NRC_Boeken blogt: Boek van de maand bij DWDD: De Wertheims van Silvia Tennenbaum <http://bit.ly/100QrZf> #boeken #landschap
13. **Boekvertalers @Boekvertalers 8 mei 2013**
Nieuw op boekvertalers.nl - De Wertheims (boekvdm DWDD) - Emmy van Beest & Josephine Ruitenbergh over hun vertaling - <http://www.boekvertalers.nl/2013/05/09/net-uit-de-wertheims-twee-oorlogen-een-familiegeschiedenis/> ...
14. **Beuys Auktionen @beuys_auktionen 7 mei 2013**
#dwdd Boek van de maand: De Wertheims van Tennenbaum. Op voorraad in onze winkel. (@NWADAM)
15. **SusanneNWADAM @SusanneNWADAM 6 mei 2013**
Boek van de maand bij DWDD: De Wertheims van Silvia Tennenbaum
<http://www.nrc.nl/boeken/2013/05/03/boek-van-de-maand-bij-dwdd-de-wertheims-van-silvia-tennenbaum/> ... via @nrc

16. **eBook NL @eBookNL 6 mei 2013**
#inhetnieuws De wertheims van Silvia Tennenbaum. Afgelopen week verkozen als 'Boek vd Maand' bij #DWDD. <http://bit.ly/13Yk9r5>
17. **Natascha@Broekhuis @NatasatBroekhui 6 mei 2013**
Ik lees op dit moment De Wertheims. #dwdd boek van de maand. 'Al' bij blz 84.
vanuit Hengelo, Overijssel
18. **Bureau M.a.R.i.T. @BureauMaRiT 5 mei 2013**
Boek van de maand bij DWDD: De Wertheims van Silvia Tennenbaum
[http://www.nrc.nl/boeken/2013/05/03/boek-van-de-maand-bij-dwdd-de-wertheims-van-silvia-tennenbaum/?utm_campaign=rss&utm_source=syndication ...](http://www.nrc.nl/boeken/2013/05/03/boek-van-de-maand-bij-dwdd-de-wertheims-van-silvia-tennenbaum/?utm_campaign=rss&utm_source=syndication...)
19. **Gerda @GerdaAukes 4 mei 2013**
Boek van de Maand bij @dwdd De Wertheims <http://www.moetjelezen.com/2013/05/de-wertheims-silvia-tennenbaum.html> ...
20. **Lars Animation @larsanimation 4 mei 2013**
De animatie voor het boek vd maand van #DWDD oftewel De Wertheims is online:
<http://ht.ly/kHTh9> #NieuwAmsterdam
21. **De recensieschraper @boekrecensie 3 mei 2013**
[NRC] Boek van de maand bij DWDD: De Wertheims van Silvia Tennenbaum: Vier boekhandelaars uit den lande schove... <http://bit.ly/137k1p8>
22. **Libris @Librisnieuws 3 mei 2013**
#DWDDQuotes RT @NRC_Boeken: Een "mix van Tsjechov en Peter R. de Vries" en drie andere tips van het DWDD-boekenpanel: <http://www.nrc.nl/boeken/2013/05/03/boek-van-de-maand-bij-dwdd-de-wertheims-van-silvia-tennenbaum/> ...
23. **Marlies de Vet @marliesdevet 3 mei 2013**
RT @dwdd: Prijsvraag Boek van de Maand! Doe mee en maak kans op De Wertheims van Silvia Tennenbaum <http://ow.ly/kFkIC> #boekvdmaand #DWDD
24. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 3 mei 2013**
Prijsvraag Boek van de Maand! Doe mee en maak kans op De Wertheims van Silvia Tennenbaum <http://ow.ly/kFkIC> #boekvdmaand #DWDD
25. **Boeken en Zo @boeken_en_zo 3 mei 2013**
Boek van de maand bij DWDD: De Wertheims van Silvia Tennenbaum <http://bit.ly/137k1p8>
26. **Centre Céramique @centreceramique 3 mei 2013**
RT @nrc_boeken: Een "mix van Tsjechov en Peter R. de Vries" en drie andere tips van het DWDD-boekenpanel: <http://www.nrc.nl/boeken/2013/05/03/boek-van-de-maand-bij-dwdd-de-wertheims-van-silvia-tennenbaum/> ...
27. **NRC Boeken @NRC_Boeken 3 mei 2013**
Een "mix van Tsjechov en Peter R. de Vries" en drie andere tips van het DWDD-boekenpanel: <http://www.nrc.nl/boeken/2013/05/03/boek-van-de-maand-bij-dwdd-de-wertheims-van-silvia-tennenbaum/> ...
28. **bol.com boeken @bol_com_boeken 3 mei 2013**
Gisteren als #Boek van de Maand bij #DWDD: De #Wertheims, een familiegeschiedenis van meer dan 600 blz. <http://bol.co/ob25y3>
29. **MustReads.nl @MustReadsnl 2 mei 2013**
DWDD Boek van de maand mei: De Wertheims, Silvia Tennenbaum <http://goo.gl/fb/rLYjX>
30. **Boekhandel de Vries @KBHdeVries 2 mei 2013**
Gekozen boek bij de #dwdd
voor de maand mei is De
Wertheims geschreven door
Jennifer Tennenbaum.
We hebben het op voorraad!

31. **Boekhandel Hoogstins @HoogstinsBoeken 2 mei 2013**
Andere titels van het DWDD #boekenpanel: Niets weerstaat de nacht, Het been in de ijssel en De Wertheims. Bestel via <http://www.hoogstins.nl>
32. **DeWereldDraaitDoor @dwdd 2 mei 2013**
Prijsvraag Boek van de Maand! Doe mee en maak kans op De Wertheims van Silvia Tennenbaum <http://ow.ly/kEoQb> #boekvdmaand #DWDD
33. **Erik Hoekstra @ErikInkoper 2 mei 2013**
Mooie titelkeuze bij @dwdd 'De Wertheims' van Silvia Tennenbaum @NWADAM Op voorraad bij @boekBroekhuis En de andere boeken uiteraard ook.
34. **Adriaan Langendonk @kunstvanlezen 2 mei 2013**
Over de inhoud van De Wertheims lees je hier meer: <http://bit.ly/1o1o44O> #BoekVanDeMaand #DWDD
35. **Natascha@Broekhuis @NatasatBroekhui 2 mei 2013**
Samen met het #dwdd #boekvdmaand De Wertheims van Sylvia Tennenbaum vormen deze titels weer een prachtige selectie nieuwe boeken.
vanuit Hengelo, Overijssel
36. **Nieuw Amsterdam @NWADAM 2 mei 2013**
Hoera!!! DE WERTHEIMS is Boek van de Maand bij #DWDD!!!
37. **BibliotheekOostland @BiebOostland 2 mei 2013**
De Wertheims van Silvia Tennenbaum. Boek van de maand bij #dwdd
pic.twitter.com/BwIE8RAcgB
38. **Boekhandel Jaspers @JaspersBoeken 2 mei 2013**
Alle in @dwdd besproken boeken hebben wij op voorraad. De Wertheims wordt morgen voor 16.00 uur geleverd. reserveren mag!
39. **Pauline Dekhuijzen @paulinedekhuij_ 2 mei 2013**
@dwdd: boek vd maand: De Wertheims/Tennenbaum, de rest: Niets weerstaat de nacht, Het raadsel van alles wat leeft en Been in de IJssel #dwdd
40. **Marion Hoff @MarionHoff 2 mei 2013**
Geweldig, ons boek De Wertheims is Boek van de Maand bij #dwdd Een must-read, inderdaad.
41. **Ilona Oerlemans @IlonAjax 2 mei 2013**
Fijne #boekentip weer in #dwdd. Morgen De Wertheims kopen en kijken of het me inderdaad net zo raakt als Het lot van de familie Meijer.
42. **eBook NL @eBookNL 2 mei 2013**
#DWDD ebook van de maand. De Wertheims van Silvia Tennebaum: <http://bit.ly/12ssCQs> -
"Ik wilde niet dat het uit was."

Bijlage 4. Facebookberichten

Aankondiging boek van de maand oktober

29 oktober 2013

82 likes 21 berichten

1. **Kees Koetsier** prachtig dat boekenpanel!
29 oktober 2013 om 18:18
2. **Ricky Ricardo Blank** Ik pas vanavond.....phfffffffff! 29 oktober 2013 om 19:24

Aankondiging boek van de maand mei

28-5-2013

26 likes 26 reacties

1. **Marcel Hinten** vanavond dus weer geen ruk aan. komt de laatste maanden steeds vaker voor! JAMMER!!
28 mei 2013 om 16:38
2. **Cor Wiersma** integendeel, het wordt weer een mooie aflevering
28 mei 2013 om 16:41
3. **Ton C. Kroon** Puntje van orde: graag de boeken als laatste. Gebabbel over iets dat je nog lezen moet of gebabbel over iets dat je nog proeven moet werkt bij mij nooit zo lekker. Ga ik even wat anders doen, ok?
28 mei 2013 om 17:04
4. **Ray Markesteijn** Niks van me gading vanavond..morgen beter
28 mei 2013 om 18:05
5. **Marijn Van Loo** Booooooooooring
28 mei 2013 om 18:10
6. **Ricky Ricardo Blank** Phfffffffff.....Ik blijf lekker buiten zitten!
28 mei 2013 om 18:39
7. **Rob Plasman** Mag ik zeggen dat ik het wel een beetje gehad heb met DWDD ? Ja, dat mag ik zeggen.
28 mei 2013 om 20:04
8. **Moys Schuttert** 'Ventoux' van Bert Wagendorp is het boek van de maand. Je kan het boek winnen! Ga naar www.opium.avro.nl doe mee met de prijsvraag.
Home | Opium | AVRO 28 mei 2013 om 20:09

Aankondiging boek van de maand april

2 mei 2013

23 likes 23 reacties

1. **Monique Sparla** hoe heten dat eerste boek nu?
2 mei 2013 om 19:56
2. **Annelieke Dapiran** Ja dat wil ik ook wel weten, maar straks de hh kijken..
2 mei 2013 om 20:18
3. **Henny Devenijns** dat wil ik eigenlijk ook wel weten over het 1ste boek!!!!
2 mei 2013 om 20:19
4. **Henny Devenijns** ik heb inmiddels de titel gevonden van het boekNIETS WEERSTAAT van delphine de vigan !!!
2 mei 2013 om 20:24
5. **Kees Koetsier** die 4 prachtige mensen van Boekwinkels verdienen het met hun enthousiasme toch om iets langer aan het woord te mogen zijn, bijvoorbeeld elke maand een hele uitzending
2 mei 2013 om 20:47
6. **Henny Devenijns** het boek heet NIETS WEERSTAAT schrijfster :delphine de vigan
2 mei 2013 om 21:01
7. **Annelieke Dapiran** NIETS WEERSTAAT DE NACHT heet het boek!
2 mei 2013 om 21:55
8. **Vincent Krom** nee, het boek heet HET RAADSEL VAN ALLES WAT LEEFT en de stinksokken van Jos Grootjes uit Driel
2 mei 2013 om 23:33
9. **Guido van Moolenbroek** Gaap nu nog na...
3 mei 2013 om 1:09

Auteur aan tafel

Aankondiging Maxim Februari

28 februari 2013

26 likes 36 reacties

Geen reacties over het boek

Aankondiging Herman Brusselmans

12 maart 2013

49 likes 35 reacties

1. **Aaltsje Ypeij** Ik kijk graag naar DWDD maar waarom moet die vreselijke Herman Brusselmans nu weer aandacht krijgen!!! Zo'n ongelooflijke kwijlebal. Er zijn toch wel echte schrijvers te vinden
12 maart 2013 om 18:37
2. **Roel Timmers** Herman rules!!
12 maart 2013 om 18:46

3. **Kvin Casteels** go Herman go!!
12 maart 2013 om 18:49
4. **Alexis Korner** More boring crap.
12 maart 2013 om 18:55
5. **Alex Joustra** Herman Brusselmans is een topper wiens humor niet door iedereen wordt begrepen. Ik vind hem enorm grappig.
12 maart 2013 om 19:20
6. **Eliane de Leeuw** Ome Joop wat een humor weer...Tellen is zo te zien niet je beste kant...
Ach, je hoeft ook niet overal goed in te zijn toch.....
DWDD kan ook niet iedere avond goed zijn voor ruim 16 miljoen Nederlander.....
De 1 hier wil Herman Brusselmans niet meer zien, de ander vind hem te gek.....
14 maart 2013 om 4:12

Ns publieksprijs

Aankondiging bekendmaking NS Publieksprijs

15-10-2014

39 likes 105 reacties

1. **Annet Knoll Hagens** Ik dacht dat mijn boek:'Nooit Gekend' het boek van het jaar zou worden!!! Voor mij is het dat wel!
15 oktober 2013 om 17:44
2. **Michael John Lagendijk** Gijp', gefeliciteerd!
3. **Sylvia van Riel** Wij zitten er vanavond! Zin in!
15 oktober 2013 om 17:39
4. **Robert Knijff** We gaan wéér kijken! Geweldig om Prem weer te zien ontploffen. Heerlijk voorspelbaar! En dan hopen dat Nico alles weer heerlijk relativeert. En zit Gijp aan tafel? Nee toch? Echt? Die gaat namelijk winnen! Toch? Ook wel een beetje voorspelbaar. En oh ja: ik ben voor Zwarte Piet! #smiley #ironie #dwdd
Als Zwarte Piet al een slaaf zou zijn, vraag dan eens aan Prem wie de slaven aan 'ons' verkochten in West-Afrika? Kijken of deze Hindoestaan van Surinaamse afkomst wel op heeft zitten letten bij geschiedenis. #durftevragen
15 oktober 2013 om 17:14
5. **Rob Plasman** Gijp moet winnen ! Lijkt me niet meer dan logisch als je 300.000 exemplaren van dat boek heb verkocht.
15 oktober 2013 om 17:44
6. **Greet De Lange** Prijswinnaar van ns publieksprijs: van der GIJP Gefeliciteerd
15 oktober 2013 om 20:20
7. **Jean-Paul van Workum** René van der Gijp die de NS-publieksprijs gaat winnen.. Haha... Dat wordt een mokerslag voor alle Nederlandse schrijvers.
15 oktober 2013 om 17:38

Poezie

Voordracht gedicht Ramsey Nasr

29-1-2013

121 likes 27 reacties

1. **Anna Boleyn** Wat een prachtig gedicht van een prachtige man
29 januari 2013 om 20:20
2. **Ria Evertse** Erg mooi en zeer respectvol ,klasse .
29 januari 2013 om 20:28
3. **Elly Wester** mooie man en zijn wonderschone gedichten!
29 januari 2013 om 20:29
4. **Eigen Wijsje** 'O, zoete onbereikbaarheid' Prachtig taalgebruik maar wel wat moeilijk om helemaal te doorgronden. De gelaagdheid bedoel ik. Zal het nog heel wat keren moeten herlezen.
29 januari 2013 om 20:30
5. **Paula Meerts** net op ned 3 , gezien ! het was erg mooi gebracht door Ramsey Nasr , mooie tekst ! Koningin Beatrix verdient alle respect . Sterke vrouw , ik hoop dat zij nog vele jaren in goede gezondheid mag genieten van haar kinderen en kleinkinderen .
29 januari 2013 om 20:40
6. **Lucas Coumans** hield die Nasi Rames, lezen met je donder!
29 januari 2013 om 20:46
7. **Maarten Alexander Hardeman** Ik heb de helft niet begrepen maar het is een gedicht dat klinkt als een aria. Prachtig en ontroerend en zo mooi voorgedragen. Klasse.
29 januari 2013 om 20:48
8. **Johanna Verhagen-van Meijgaarden** Schitterend gedicht, dank je Ramsey.
29 januari 2013 om 21:00
9. **Wilna Donker** Prachtig voorgedragen
29 januari 2013 om 21:11
10. **Ellen van den Bosch** Wauw...
29 januari 2013 om 21:23
11. **Atie Jos Aarts Bos** Schitterend !
29 januari 2013 om 21:32
12. **Peter Tol** kitsch
29 januari 2013 om 21:37
13. **Janke V D Werff** was heel mooi.
29 januari 2013 om 22:20
14. **Gemma van der Haar** Oh wat prachtig en zulke mooie taal, we zullen ook Ramsey gaan missen, dank je wel
29 januari 2013 om 22:30
15. **Ilonka Muller** heel mooi gedicht !!!!!
29 januari 2013 om 22:32
16. **Geddie de Vries** Wat een mooi gedicht Ramsey! Prachtig
29 januari 2013 om 22:59

17. **Edwin E Posse** Dalijk denkt Bea nog dat Ramsey haar kont wil likken !Wat een mooi gedicht !!!
30 januari 2013 om 0:06
18. **Thulla Tempelaars** mooi!
30 januari 2013 om 1:36
19. **Kees Koetsier** onbeschrijfelijk mooi
30 januari 2013 om 5:42
20. **Els Kroner** Wat n gave om zo te dichten én om het zo prachtig voor te dragen!
30 januari 2013 om 8:06
21. **Bas Biere** Wat een kut gedicht!
30 januari 2013 om 9:22
22. **De Boekenwurm** Maastricht Nee Bas, dit is een kutgedicht <http://m.youtube.com/...> kutgedicht jules deelder noemt wat synoniemen voor het vrouwelijk geslachtsdeel 30 januari 2013 om 9:34
23. **Evadoor van der Haar** Wat is Ramsey toch geweldig! In allerlei opzichten, heeft veel talenten. Nodig hem uit als vaste tafelheer!!
1 februari 2013 om 17:08
24. **De Zwijger Willem** prima idee Eva
1 februari 2013 om 17:30

Speciale gelegenheid

Aankonding Adriaan van Dis

14-3-2013

283 likes 124 reacties

- 1 **Kees Koetsier** alleen maar fatsoenlijke mensen aan tafel , wat een verademing
14 maart 2013 om 14:05
- 2 **Kyrill Goosseff** Is Renee van der Gijp nou wel of niet eindelijk uitgenodigd voor het boekenbal?
14 maart 2013 om 14:08
- 3 **Kees Koetsier** dat is inderdaad een prangende vraag Kyrill
14 maart 2013 om 14:10
- 4 **Els Rhijnsburger** Happy days are here again....
14 maart 2013 om 14:12
- 5 **Herman Willemen** laat gijp a.u.b. thuis
14 maart 2013 om 14:15
- 6 **Juan Perea Monsuwé** Boeken... zoo 1596. Nog net iets minder dode boom dan de reeds begraven krant, dat wel. Sinds ze Mulles heilig verklaarden om niets, kan men het wereldje niet meer serieus nemen. Daarom, Gijp is de enige met recht van spreken.
14 maart 2013 om 14:18
- 7 **Didier Dohmen** Boeken zo 2013, denk mee over een goede titel voor mijn boek als je in de zorg werkt en krijg een exemplaar van mijn eerste boek cadeau als dank
<http://incontrolmanagement.wordpress.com>
14 maart 2013 om 14:26

- 8 **Ans van Berkel** Ik ben benieuwd naar vanavond. Dan komt Adriaan van Dis nog eenmaal met zijn boekbespreking "hier is Adriaan van Dis". Ik heb vroeger alle afleveringen gezien. Die waren prachtig.
14 maart 2013 om 14:26
- 9 **Kees Koetsier** wat een onzin Juan
14 maart 2013 om 14:35
- 10 **Robert Knijff** Geen tafeldame of tafelheer. Wat een verademing.
14 maart 2013 om 14:55
- 11 **Joost Wegman** Geen Ali B om te duiden..... help!
14 maart 2013 om 15:09
- 12 **Petra Meijer** kijkuhhh
14 maart 2013 om 15:31
- 13 **Dies Kannegieter** wat is het toch een woest knappe man, nog steeds!!!!
14 maart 2013 om 16:06
- 14 **Johannes Blankenstein** Van avond weer,,
14 maart 2013 om 16:49
- 15 **Paul Adriaan Jannis Hubregsen** Dat word leuk om te bekijken.....
14 maart 2013 om 17:10
- 16 **Brigitte Rehatta** Ik kijk er naar uit ! Ben vooral benieuwd naar Maarten Biesheuvel !
14 maart 2013 om 17:38 ·
- 17 **Jos Nota** Ik zit al klaar Krijg weer ernstig last van (jeugd) sentiment!
14 maart 2013 om 19:59
- 18 **Emiel Mivw** Ik val bijna in slaap , waardeloze aflevering .
14 maart 2013 om 20:40
- 19 **Iris Marico** Graag dit programma gewoon weer elke week op de zender!
14 maart 2013 om 20:42
- 20 **Leo van der Klein** Moet zeker minimaal 1x per maand terug op tv, Aub adraan
14 maart 2013 om 20:43
- 21 **Trees Nelissen** Ach, wat een lieve foto... Wat gaat de tijd nog
14 maart 2013 om 20:43
- 22 **Trees Nelissen** Snel! Ou sont les neiges d'antan?
14 maart 2013 om 20:45
- 23 **Auke-Bonne Van Der Weide** Ah, wat een verademing, geen schreeuwerds en snelpraters aan tafel!
14 maart 2013 om 20:51
- 24 **Francien van Lamoen** Het blijft een mooie man !
14 maart 2013 om 21:04
- 25 **Maarten Obbens** superuitzending! vaker doen
14 maart 2013 om 21:06
- 26 **Francoise Kwakkernaat** Had me op Van Dis verheugd, maar vond dit helaas niet Adriaan op zn best...Morgen weer Mathijs...bonne soir!
14 maart 2013 om 21:15
- 27 **Joost Sleiderink** Wat een prachtige aflevering!
14 maart 2013 om 21:18

- 28 **Mark Hoogland** Mooie uitzending, boeiend en rustgevend
14 maart 2013 om 21:22
- 29 **Margriet Groen** Wat een topaflevering! Gedurfd experiment, mag van mij vaker!
14 maart 2013 om 21:23
- 30 **Monique Van de Water** Mag dit weer elke week? Genoten van Van Dis en gasten.
Ontroerend met Biesheuvel.
14 maart 2013 om 21:23
- 31 **Kitty Smeekens** Maarten en Eva Biesheuvel..ontroerend.
14 maart 2013 om 21:23
- 32 **Louret Zwier** Super, heb weer als vanouds genoten!
14 maart 2013 om 21:24
- 33 **Lucia Reinstra** Monique en Kitty, jullie halen me de woorden uit de mond....
14 maart 2013 om 21:25
- 34 **Elly van Vijven-Sluman** echtgenoten!!!!
14 maart 2013 om 21:26
- 35 **Dora Dekker** beste uitzending sinds tijden. mag van mij elke week.
14 maart 2013 om 21:26
- 36 **Jolanda Van Kessel** ik heb met veel plezier gekeken.
14 maart 2013 om 21:28
- 37 **Astrid Vos** Prachtig de gasten en van Dis... ontroerend ook.
14 maart 2013 om 21:28
- 38 **Nicole Vermeylen** Heb ervan genoten. Eindelijk nog eens mooie, eerlijke en vooral interessante televisie. Een verademing in het huidige televisielandschap. Adriaan Van Dis & Bernard Pivot, ze zijn mekaar waard!
14 maart 2013 om 21:32
- 39 **Marc De Beuckeleer** Een verademing...prachtige televisie. Intensgenoten van elke minuut, elke seconde. Dank U DWDD!
14 maart 2013 om 21:34
- 40 **Justine le Clercq** BravoBravo! Wat een geweldige uitzending. Wel een harde confrontatie met het gemis aan dit soort goede tv. Graag iedere maand!
14 maart 2013 om 21:34
- 41 **Jos Nota** Mooi. Vol respect. Thanks Adriaan. Ik ga de boeken van Biesheuvel in ieder geval opnieuw herlezen.
14 maart 2013 om 21:35
- 42 **Jill Lambi** Mag Adriaan van Dis dit alstublieft wekelijks doen?!?!? Geweldig!!!!
14 maart 2013 om 21:35
- 43 **Marieke Vissers** Wat was dat zeldzaam mooie tv! Dankjulliewel voor dit kleine grote genot!
14 maart 2013 om 21:35
- 44 **Bram Wijers** Zo goed dit!een verademing,probeer adriaan op ze minst nog keer dit te laten doen.Het liefst een keer in de maand bij dwdd,het mooist zou zijn als adriaan echt (als hij zou willen)zijn eigen programma en tijd krijgt.
14 maart 2013 om 21:36

- 45 **Lidy Jansen** Mooie uitzending!!! Wanneer is de volgende uitzending van Hier is Adriaan van Dis? Een keer is écht te weinig.
14 maart 2013 om 21:39
- 46 **Rettie Lindeman** Kwam dit maar weer terug! Heb er van genoten!
14 maart 2013 om 21:45
- 47 **Carole Marie** Doucet klasse!
14 maart 2013 om 21:50
- 48 **Brigid David** chapeau
14 maart 2013 om 21:53
- 49 **Hilly van Hassent** dankjewel hiervoor ,matthijs, Vara ,Adriaan ,wat een geweldige tv ,kennis van zaken ,humor, dit is tv ,hierdoor word ik opgetild ,hier kan ik me aan laven....heerlijk!!!!
14 maart 2013 om 21:53
- 50 **Erik Zurcher** Van Dis was als vanouds en de formule werkt nog steeds. Proficiat! Heerlijke televisie.
14 maart 2013 om 21:59
- 51 **Carla ten Brink** Zou dit vaker kunnen?
14 maart 2013 om 22:02
- 52 **Marja Jekel** heerlijke televisie...dit smaakt nar meer
14 maart 2013 om 22:06
- 53 **Ria Evertse** Mooie uitzending ,en Eva Biesheuvel zó liefdevol ,dikke 10
14 maart 2013 om 22:16
- 54 **Karin KC Woudstra** Het was prachtig!
14 maart 2013 om 22:22
- 55 **Patricia Nauta** Mooie uitzending. Onroerende Maarten Biesheuvel.
14 maart 2013 om 22:22
- 56 **Erik P Beemster** hulde aan de vara, mathijs en de redactie van dwdd...eindelijk stond de wereld weer even stil en was er tijd voor de wat diepere lading van het gekkenhuis waarin we leven.....meer!!!
14 maart 2013 om 22:29
- 57 **Tinus van Vugt** Wat een lef van Matthijs en de VARA om dit prime-time te brengen. Het is een tv document geworden. Echt helemaal goed... temidden van alle gevoelloze commerciële bagger! Chapeau!!!
14 maart 2013 om 22:34
- 58 **Martijn van den Broek** dit kan zo terug op tv:)! geweldige uitzending, top!
14 maart 2013 om 22:38
- 59 **Kees Koetsier** wat een memorabele uitzending, wat een mooi gesproken Duits, prachtig hoe Biesheuvel zichzelf bleef ondanks begrijpelijke pogingen hem tot rust te manen .
14 maart 2013 om 22:38
- 60 **Ceciel Hekkens** Van dis weer terug op de buis! Per direct aub
14 maart 2013 om 22:52
- 61 **Tom Gerritsen** Ja van Dis terug op de buis. Geweldig!!!!
14 maart 2013 om 22:58

- 62 **Froukje Piek** Ik sluit me helemaal bij de vorige 2 sprekers aan!!!
14 maart 2013 om 23:01
- 63 **Marjan Kloosterman** Van Dis, Hanneke Groenteman, Sonja Barendzucht.
14 maart 2013 om 23:04
- 64 **Edgar Alphenaar** Het was weer geweldig !
14 maart 2013 om 23:18
- 65 **Abdelow** Woow Interessante uitzending! Ontroerend van Biesheuvel
14 maart 2013 om 23:21
- 66 **Hedwig Leijten** TOP TV! Zeldzame klasse én veel gevoel: heel veel dank Adriaan van Dis!
14 maart 2013 om 23:32
- 67 **Marjolein Wiersema-Vroon** Het was geweldig!! Grote klasse! Dank DWDD.
14 maart 2013 om 23:40
- 68 **Anja Bouwmeester** Met veel plezier gekeken, kippenvel! Wat zou ik 'Hier is ... ' graag meer zien - Adriaan van Dis, DWDD, Maarten en Eva Biesheuvel bedankt!
14 maart 2013 om 23:56
- 69 **Barbara Meij** Mag Adriaan van Dis dit gewoon elke maand doen? Niet elke week, dan wordt het te gewoon, maar elke maand, als een mooi blijvend juweel! Grote Klasse, ik heb genoten! Dank!
14 maart 2013 om 23:57
- 70 **Stefan Belgers** Applaus voor de makers!
14 maart 2013 om 23:57
- 71 **Hans Bouter** Vond het zeer leuk!
15 maart 2013 om 0:11
- 72 **Francine Wessing** heerlijke televisie!
15 maart 2013 om 0:23
- 73 **Mary du Pau** Geweldig Adriaan van Dis! Bedankt voor het boekenweekgeschenk DWDD
15 maart 2013 om 0:56
- 74 **Tom van der Velpen** Geweldige uitzending, een intelligent persoon die zich goed voorbereid op een interview en een bak charisma meeneemt.
Publieke omroep, gun dit soort programma's meer kansen en tijd.
Kijk dan niet naar de kijkcijfers voor een keer, maar naar de sterke en leerzame TV die je maakt. Ben 23 jaar, uw missie is geslaagd.
15 maart 2013 om 1:02 ·
- 75 **Zettie Leeuwenburgh** Dat was een geweldige uitzending en presentatie van Adriaan van Dis!!!!!!
15 maart 2013 om 1:29
- 76 **Kristi Van Riet** Kan dit niet vaker? Een uurtje Adriaan van Dis-interviews per week (of per dag)?
15 maart 2013 om 2:14
- 77 **Lydia van der Kroon** graag 1x per week terug op tv!
15 maart 2013 om 2:19

- 78 **Gerda Suter** Adriaan: ik wist meteen weer waarom ik het vroeger goed vond.
Interessante gasten, ieder op zijn eigen wijze....mooi!
15 maart 2013 om 2:23
- 79 **Eliane de Leeuw** Bedankt Matthijs, dat je Adriaan geniaal boekenman/liefhebber en interviewer voor 1 keer je stoel leende...
Kan het niet beter en mooier zeggen dan Adriana Van Ham(ze heeft de naam wel mee) hierboven me....
Mijn zoon van 26 die hier was.....vond het eerst maar niets dat jij er niet op kwam.....maar binnen 5 minuten was hij helemaal om.....Ontroerend, steengoed.....smaakt toch ook naar meer....
Zou eens in de maand een avondje Adriaan niet een optie zijn....?
Warme dankgroet, Eliane de Leeuw
15 maart 2013 om 3:46
- 80 **Robin Salaris** Geweldige uitzending vandaag. Het was vroeger zo'n beetje het enige programma waar ik graag naar keek. Samen met het programma van ursul de geer. Jammer dat het maar voor een keer is. Dit was zekereen goed idee van jullie!
15 maart 2013 om 5:43
- 81 **Robin Salaris** Het viel mij vooral op dat hij al na 5minuten iedereen om zich heen vergeten was en zich helemaal op zijn gast richtte. Ik weet nog dat ik vroeger altijd zo leuk vond dat hij zijn gasten te drinken gaf, en wat die gasten dan dronken.
15 maart 2013 om 5:49
- 82 **Tanja Stam** We want more!! Dit is quality tv!
Mag het elke dag ?? Chapeau!
15 maart 2013 om 8:26
- 83 **Mia Grunewald** Heb ervan genoten, jammer was maar eenmalig.
15 maart 2013 om 9:05
- 84 **Michel Kuijper** Vond het niet zo....
15 maart 2013 om 9:13
- 85 **Mirjam Kruize** Dank aan DWDD en Adriaan van Dis voor dit boekenweekgeschenk. Prachtige en ontroerende televisie!
15 maart 2013 om 9:29
- 86 **Elisabeth Teeuwen** Eindelijk weer eens een echt mooi en interessant programma! Sinds Adriaan en Van de Schoonheid en de Troost' hebben we dit erg moeten missen. De laatste jaren krijgen we alleen nog popshit te zien. Dank voor deze fantastische uitzending. Er is overigens een verzameling op dvd te koop van 'Hier is'
15 maart 2013 om 10:32
- 87 **Herman Wolfsohn** Terug op tv direct !!!!!
15 maart 2013 om 10:32
- 88 **Gerda Wiesell** Ohh, kippel, wat een schitterende uitzending. Adriaan van Dis verdient 1x per maand zo een optreden op prime time. Fantastisch.
15 maart 2013 om 10:43
- 89 **Marion van Zonneveld** Ik heb genoten. Die man is echt onvervangbaar. Niemand die aan hem kan tippen. Was trouwens zéér onder de indruk van Clive. Geweldig.
15 maart 2013 om 10:55

- 90 **José Van Der Putten Smulders** Zo moet het zijn
15 maart 2013 om 11:10
- 91 **Josée Appelman** Geweldig!!
15 maart 2013 om 11:43
- 92 **Marion Schiffers** het was er weer helemaal!
15 maart 2013 om 11:53
- 93 **Henk Jongeboer** Wat moet dat heerlijk geweest zijn met maar 2 netten. In een tijd dat alleen sportlui van schansen sprongen en mensen nog nadachten over wat ze op televisie zeiden. Ik werd vermaakt, verrukt, ontroerd en een stuk wijzer. Volgende maand weer?
15 maart 2013 om 12:18
- 94 **Yvette Zindel** Helemaal leuk, hoop dat het blijft!
15 maart 2013 om 12:20
- 95 **Erik Rijntjes** Wat een prachtige uitzending met een ontroerende maar ook imponerende Maarten Biesheuvel!
15 maart 2013 om 13:25
- 96 **Huub Coenen** Geweldig, ik heb genoten, het is een bewezen feit dat TV van Toen nog beter is dan TV van Nu. Snel snel want de wereld draait door, wat is het fijn dat de wereld ook door draait als het vakmanschap van A. v Dis op rustige wijze gebracht wordt. Tv makers van Nederland kijk eens in de oude doos, en laat presentatoren van toen het TV kijken aangenaam maken. Het kan bewijs geleverd. Groetjes Huub Coenen Hoensbroek.
15 maart 2013 om 13:58
- 97 **Bertus Kamphof** So gleich habe ich das erste Gespræch mir angekuckt mit Hernn Adrian von Dis, es war mir sehr sehr angenehm...solcher TV Kulturelles Top Programm soll man jeder Woche auf den Hollaendischen Fernsehen habe. Bin mir uberzeugt davon das dieses Adrian von Dis Bucher, Literatur Programm unserallen veil spass aber auch viel langualare entreichert...
Ich vemrisse dan meiner, under Hern Wassink am Hoogeveense Menso Alting College...dieser legendaerischen Lehrer hat mir die Liebe fur fremde Sprachen gelernt..aber ohne him es verschwand...ich rede niemals noch deutch.
Ich bin mir sicher das dieses specialler DeeWouDeeDEE uns allen erhaebt hat...wieder Deutcher Spræhe wakker gemacht hast. Weiss nicht das deutcher Wort fur wakker.
Es war mir ein sehr grosses Vergnuegen, ich denke szejal auch fur meine lieber Freund wie Pien d'Ailly(bis bald, ich bin letzter Zeit sehr besetzt aber naechste Woche besuche ik dir gerne)
Auf deutch schreiben war sehr sehr lange her.
Dieser Hern Wassink hat mir mehrerers wichtigs gelernt...so hat er in seiner erste Tag als unser erste Deutche Fachlehrer gesagt das unser naechste Konig Willem-Alexander voellig ungeeignet waere muesse...das warim 1978-79.
Und ich war den schon einverstanden mit Wassink...WA von Buuren sollte besser Wassermangen oder IOC member bleibender Zeit ist reif fur erwachsenielen dank Der Statsformen..lebe Der Republik..vielen Dank DeeWouDeeDee Adriaan van Dis...es war Super!
15 maart 2013 om 14:12

98 **Bertus Kamphof** entschuldige mich für mein Deitsch aber eigentlich habe ich Scheisse daaran..haha So gleich habe ich das erste Gespräch mit Herrn Adrian von Dis, es war mir sehr sehr angenehm...solcher TV Kulturelles Top Programm soll man jeder Woche auf den Holländischen Fernsehen haben. Bin mir überzeugt davon das dieses Adrian von Dis Bucher, Literatur Programm unser allen viel Spaß aber auch viel linguistisch bereichert...

Ich vermisse dann meiner, unter Herrn Wassink am Hoogeveense Menso Alting College...dieser legendäre Lehrer hat mir die Liebe für fremde Sprachen gelernt..aber ohne ihn es verschwand...ich rede niemals noch deutsch.

Ich bin mir sicher das dieses specialer DeeWouDeeDEE uns allen erhalten hat...wieder Deutscher Sprache wacker gemacht hast. Weiss nicht das deutscher Wort für wacker.

Es war mir ein sehr Gross Vergnügen, ich denke speziell auch für meine lieber Freund wie Pien d'Ailly(bis bald, ich bin letzter Zeit sehr besetzt aber nächste Woche besuche ich dir gerne)

Auf deutsch schreiben war sehr sehr lange her.

Dieser Herr Wassink hat mir mehrerer wichtige gelernt...so hat er in seiner erste Tag als unser erste Deutsche Fachlehrer gesagt das unser nächste König Willem-Alexander völlig ungeeignet wäre müsste...das war im 1978-79.

Und ich war den schon einverstanden mit Wassink...WA von Buuren sollte besser Wassermangeln oder IOC member bleibender Zeit ist reif für erwachsenen dank Der Staatsformen..lebe Der Republik..vielen Dank DeeWouDeeDee Adriaan van Dis...es war Super! Mein Deutsch hat mir verlassen aber ist etwas zurück gekommen..ich weiss nicht wo der Umlaut ist auf meiner Toshiba...veranschuldige mir dafür...welche interessanter Schriftstellerin <http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/216418>

15 maart 2013 om 14:18

99 **Chris Melsen** Adriaan Van Dis eens per maand terug met boekenprogramma, pure passie! Vanaf april 2013, ja?

15 maart 2013 om 15:32

100 **Kees Deijns** Bij hoeveel "likes" zouden de omroepbazen omgaan? En wil van Dis ook nog? 't was inderdaad verfrissend, ouderwets goed!

15 maart 2013 om 16:09

101 **Astrid te Koppele** Wat was dat gisteravond een mooie uitzending, zeer ontroerend, het boek van Schalan is werkelijk zeer goed, bij van Biesheuvel, kreeg je kippevel, en bij Clifford werd je boos. zo veel emoties dat is tv hoed af voor DWDD en zijn presentator.Ben blij dat ik zulke tv s'avonds hier op BVN kan zien. Hartelijk dank.

15 maart 2013 om 17:22

102 **Marjon de Haas** Bedankt voor deze mooie uitzending!

15 maart 2013 om 17:30

103 **Karin van As** Dwdd kan niet tippen aan z'n prachtprogramma als adriaan van dis gisteren presenteerde met vier gasten. Ruimte, aandacht en diepgang, dat zagen we en dat ontbeert dwdd ten ene male!

15 maart 2013 om 18:01

104 **Pauline van der Lans** Ik vond het fantastisch, vooral de voorleessessie van Maarten Biesheuvel. Het ontroerde me enorm.

15 maart 2013 om 18:25

- 105 **Lisette Westhof** Mogen we hem AUB weer terug, elke week op zaterdagavond prime time om 20.30 uur! AUB meneer van Dis, U BENT DE BESTE!!! Zet dat boek wat u gaat schrijven nog even in de koelkast en ga een seizoen lang ons blij maken met uw aanwezigheid en uw bijzondere gasten uit de literaire wereld! Wat een verademing was het donderdagavond na alle 'bullshit' , (excusez le mot) die wij als kijkers dagelijks voorgeschied krijgen!
- 15 maart 2013 om 19:17 ·
- 106 **Brigitte Rehatta** Was zeer zeer onder de indruk van Clive Stafford Smith ! Ga zijn boek zeker kopen, wil meer weten over die man ! Maarten Biesheuvel was ook indrukwekkend. "Hier is Van Dis" moet echt weer terug op de buis !
- 15 maart 2013 om 19:39
- 107 **Saskia Bongers-Slager** Ook ik heb genoten van de unieke "Hier is van Dis" van gisteren, van mij mag dat programma ook terugkomen!!!
- 15 maart 2013 om 20:53
- 108 **Winfried van Zeeland** Adriaan mag wat mij betreft wel terug komen....en Winfried van zeelandover Architectuur!!
- 15 maart 2013 om 21:09
- 109 **Maria Sies** vond het heel erg tegenvallen ..vroeger leuker
- 15 maart 2013 om 21:11
- 110 **Paula Vanderfeesten** Top, wat heb ik genoten!
- 15 maart 2013 om 23:31
- 111 **Maqui Pivotto** een zeer verrijkende uitzending, hier hebben we behoefte aan, diepgang, scherpe geest van Van Dis, erg erg goed. Dank dank dank.
- 16 maart 2013 om 0:49 ·
- 112 **Maaike Balk** Ik zag het vrijdag in de herhaling en kreeg eerst hoop dat het terug op tv was! Maar toen zag ik de dwdd studio. Ik heb geboeid gekeken en leuk dat dit gedaan is. Mooie tv!
- 16 maart 2013 om 8:16
- 113 **Jill Longfield** gisteren op gemist gekeken... het was fantastisch, indrukwekken, verbaaswekkend... chapaau... ook de brief aan vader van de schrijver Maarten Biesheuvel... een onbeschrijfelijk-diepgaande-kippenvel-brief! En niet te vergeten Eva zijn partner mooi als je zo lang samen kunt zijn met iemand die psychisch erg diep zit, dat moet liefde zijn
- 16 maart 2013 om 9:44
- 114 **Ad Hogeveen** Dank. Ik heb er van genoten.
- 16 maart 2013 om 11:36
- 115 **Evert Boesten** Dit is waarom het de moeite waard om nog een TV uitzending te kijken en waarom de publieke omroep het voor mij nog altijd wint van de RTL / SBS rotzooi wint. Als iedereen zo een zelfkennis zou hebben als Maarten Biesheuvel en dit ook zo zouden durven toegeven dan zou er echt, maar dan ook echt, heel veel ellende de wereld uit zijn.
- Ik zeg kijken als je het gemist hebt, zeer de moeite waard.
- 16 maart 2013 om 15:34

- 116 **Tanja Hoogerheijde** Prachtige televisie. Zeer geraakt door Maarten en wil zeker "Onrecht" gaan lezen!
16 maart 2013 om 17:15
- 117 **Marc De Beuckeleer** Dank aan het team van DWDD om dit nog één keer mogelijk te maken. Voor mij het televisie moment van het jaar. Ook zeer ontroerd door het voorlees moment van Maarten Biesheuvel. Dit was televisie zoals je het nog maar zelden mag/kan beleven...
17 maart 2013 om 11:06
- 118 **Marie-Jose Bouten** Geweldig.....ontzettend genoten.....graag vaker.....!!
17 maart 2013 om 11:11
- 119 **Elisabeth Griffioen** Wat leuk al die positieve reacties over Adriaan van Dis. Het was top om hem in zijn oude rol terug te zien en te horen, wat een interview-kunst. Interessante schrijvers te gast, alle 3. Vooral Maarten Biesheuvel ontroerde me zeer. Ik las zijn bundels altijd graag. Een man die zo aan huis gebonden was, maar van zijn beperkte leefomgeving een avonturenreis wist te maken, met alle tragiek die daarbij hoorde. Ook nu weer. Heerlijk dat zijn Eva nog steeds aan zijn zijde is, een schat van een vrouw, zonder wie Maarten niet zou kunnen overleven. Alle goeds gewenst voor die 2 samen.
Ja, en als Adriaan zou WILLEN..... voor mij mag hij weer iedere week of 1x per maand. Maar denk dat dat vergeefse hoop is. Iig. hebben we zijn boeken nog !!
18 maart 2013 om 0:26
- 120 **Fiona Frank** Ik mis Adriaan van Dis nu al weer. Van mij mag hij elke week (en zelfs elke dag) op tv met zo'n programma. En doe dan op een andere avond ook maar weer een reisdocumentaire van hem en dan ook graag Zomergasten!
18 maart 2013 om 19:52
- 121 **Bernadette Latet** Top uitzending, graag nog van dat
20 maart 2013 om 20:51

Bijlage 5. Transcript

Boek van de maand februari

Matthijs: Het is de laatste dinsdag van februari en dat betekent dat we weer het boek van de maand gaan kiezen, ook deze maand kiezen onze vier vaste boekhandelaars uit de grote stapel romans, non-fictie, poëzie, biografieën, essaybundels, noem het maar op, hét boek van de maand. Het boek dat we niet mogen missen en moeten lezen. Ze kiezen uit binnen en buitenlandse boeken, mits is vertaling beschikbaar. Aan tafel onze gidsen in boekenland: Gerda Aukes van boekhandel Den Boer, in Baarn, Monique Burger van de nieuwe boekhandel in Amsterdam, Wim Krings van boekhandel Krings in Sittard en Ronnie Terpstra van boekhandel van der Vel in Leeuwarden. Jongens voordat we beginnen, even Stoner. Ronnie, jij hebt het voor je liggen, een boek uit 1965, van John Williams, is nu pas weer uitgegeven, en dat is een wat ze zeggen een sleeper, het is al een tijdje uit en het gaat maar beter en beter en beter verkocht worden, een beetje zoals Peter Buwalda meemaakte met zijn roman, Wat is er aan de hand met dat boek?

Ronnie: “Ja, het is een successtory inderdaad. Dit boek ligt vanaf september in de winkel en we hebben er in januari meer van verkocht dan in september tot december bij elkaar. Het is een beetje een buzz, iedereen leest het en vind het te gek, geeft het door, het leidt zijn eigen leven. Wint de prijs voor mooiste omslag.

Matthijs: ja, net gewonnen. Mond-op-mond reclame is dit. Ouderwets.

Ronnie: en het is dik verdiend trouwens.

Monique: het is het mooiste boek dat ik de afgelopen jaren heb gelezen.

Tafelheer: is dat toch nog de beste reclame mond op mond?

Wim: Ja, denk het wel.

Ronnie: daarvoor zijn er nog steeds boekhandels

Matthijs: om het woord te verkondigen

Gerda: in Baarn is het op dit moment ook echt een van de best verkochte titels. We hebben het allemaal gelezen, we vinden het allemaal mooi, we dragen het en daarom dan gebeurt het.

Matthijs: Wordt niet het boek van de maand, want het is al lang geleden verschenen. Wim ik begin bij jou. Gerda heeft straks de eer om het boek van de maand echt aan te kondigen, dit zijn vier boeken die jullie alle vier fantastisch vinden. Welk boek beginnen jullie mee?

Wim: We beginnen met een boek van Paolo Giordano, hij schreef vijf jaar geleden een ontzettend mooi debuut, de eenzaamheid van de priemgetallen, daarna heeft iedereen heel lang gewacht van, wanneer komt het volgende boek? Maar hij vond zelf ook eigenlijk alle onderwerpen die hij tegenkwam niet goed genoeg om een boek over te maken. Totdat hij in 2010 met Italiaanse troepen naar Afghanistan ging, hij zou daar een reportage maken voor een krant, of een tijdschrift, dat weet ik niet meer precies, maar het raakte hem zo wat hij daar meemaakte, hij kwam op nog op een plek terecht, helemaal aan de rand, dus een groep die echt helemaal geïsoleerd leeft. Hij heeft daar dingen gezien, het is geen verslag van wat ie daar heeft meegemaakt, maar hij heeft die dingen op zich laten inwerken, en die mensen die leven daar, zijn dus jongeren van 18-19 jaar, de verveling die

ze hebben als ze daar zitten, want er is niks te doen. Ze hebben wel idealen van dat daar allemaal Amerikaanse vrouwen rondlopen, maar er is niks en iedere stap buiten het kamp kan je dood betekenen, want er kan een bom liggen. En dat is ook een essentieel onderdeel in het boek, dat zij Afghaanse chauffeurs gaan wegbrengen, een tocht van 50 kilometer die vier dagen duurde. Dramatische tocht en de nazorg is ook heftig. In de tijd dat ik dit boek las, kwam ook, volgens mij was het NOS journaal, naar buiten dat in Amerika dat 22 oorlogsveteranen per dag zelfmoord plegen. Als je dat dan leest en je leest dit boek, dat is zo ontzettend mooi.

Matthijs: de verwachtingen waren zeer hoog gespannen, omdat de priemgetallen een film is geworden, een wereldsucces in alle landen, hij maakt het dus waar?

Wim: ik denk dat hij het helemaal waar maakt. Een heel ander onderwerp, maar hij heeft het perfect verteld. Een moeilijk verhaal op een mooie wijze verteld.

Monique: het gaat ook weer over mensen, over menselijke lichamen. Je moet niet bang worden door het oorlogsonderwerp, maar het is gewoon weer prachtig.

Gerda: het is een heel mooi verhaal, van die vijf jongens die daar doorheen moeten komen en allemaal op hun eigen manier en het is prachtig.

Tafelheer: Het speelt zich dus ook na de strijd af, dus niet alleen in de oorlog zelf?

Wim: het is niet alleen de oorlog zelf, het is eigenlijk, zij zitten daar op die post, daar moeten ze iets bewaken of ze moeten iets doen, maar er gebeurt eigenlijk heel weinig, want ze blijven voornamelijk in hun eigen kamp en dat is het enige eigenlijk wat zij doen. Wat ze bewaken is ook een beetje onduidelijk, maar ze vervelen zich eigenlijk volgens mij gewoon 23,5 uur per dag.

Matthijs: ze vervelen zich suf, maar het boek is reuze boeiend.

Wim: het boek is reuze boeiend.

Matthijs: lijkt mij een prestatie. Ronnie, boek twee.

Ronnie: Florian Illies, 1913. Een geweldig geschiedenisboek

Matthijs: fictie of non fictie?

Ronnie: non fictie. Geschiedenisboek. Het staat tjokvol anekdotes, maar het wordt wel gewoon een verhaal, omdat de auteur zich wel baseert op dezelfde sleutelfiguren uit de wereld van de kunst en cultuur en de geschiedenis.

Matthijs: het gaat gewoon over het jaar 1913?

Ronnie: 1913, in al zijn facetten. Hitler en Stalin, twee figuren die later in de twintigste eeuw een redelijk belangrijke rol gaan spelen, die hebben elkaar nooit in het echt ontmoet. Maar ze waren allebei in januari 1913, in Wenen, en het is bekend dat ze graag een wandelingetje maakten door hetzelfde park. Dus het kan zomaar zijn dat die mannen elkaar op maandagochtend elkaar toeknikten daar, tijdens een wandelingetje.

Matthijs: als zeer jonge mannen

Ronnie: zeer jonge mannen, Hitler was op dat moment een mislukte kunstenaar en Stalin was daar om Trotski te ontmoeten om politieke ideeën te bespreken.

Matthijs: het zit vol met dit soort weetjes?

Ronnie: ja, ik zal het even afmaken, want diezelfde Stalin laat Trotski dertig jaar later vermoorden door een man die ook in januari 1913 is geboren. Kortom, het is een web van samenhang over een fascinerende periode.

Matthijs: geef me nog een sterk staaltje, opdat wij niet vergeten?

Ronnie: Kafka en Freud die wonen allebei in Praag en die sturen brieven naar hun liefjes in Berlijn, vanuit dezelfde koffiehuisen, dus die brieven van Kafka en Freud zitten gewoon in dezelfde postvakken. Of van Einstein excuus.

Gerda: Wat wel heel leuk is, is dat Kafka na een half jaar, ook in 1913, in een brief vraagt, aan z'n liefje, kan je m'n handschrift eigenlijk wel lezen? En dit is al halverwege 1913, er zitten al heel wat brieven op en dan opeens denkt ie misschien kan...

Ronnie: en zo kom je op elk feestje met een leuke cultureel verantwoorde opmerking aan de dag. Als je dit boek leest.

Matthijs: Monique, voor het eerst in de korte geschiedenis van onze samenwerking, een dichtbundel.

Monique: ja dat is voor het eerst inderdaad. Het is ook ideaal voor mensen die wat minder tijd hebben om te lezen, poëzie. We hebben gekozen voor *Bewegend Doel* van Micha Hamel. Zijn vijfde bundel. Micha Hamel is een multi talent, hij is componist, dirigent en dichter. En dit is een rijke bundel met 33 prachtige, verrassende, allemaal verschillende gedichten. En ik denk als je er nou elke dag eentje leest, bij je ontbijt, dan heb je daar de hele dag plezier van, je kunt er meer dan een maand van genieten en dat maar voor nog geen 70 cent per dag!

Matthijs: nou ja zeg

Tafelheer: ook weer in geld uitdrukken

Monique: ja juist, want mensen denken heel vaak, poëzie is zo duur, dat is het dus niet.

Matthijs: klein stukje, want dat kan bij poëzie, je kunt een gedicht voorlezen.

Monique: je kunt een gedicht voorlezen, hij brengt ook heel veel muziek in zijn gedichten, en het ziet er ook prachtig uit hij heeft een, ik weet niet of we dat kunnen zien, dit is ook qua typografie is het ook heel erg mooi.

Matthijs: ik zie het ja

Monique: prachtig vormgegeven, ik hou daar enorm van. Het zit vol ready-mades en prachtige prozagedichten en hij heeft ook hele grappige humor in zijn boek en het doet een beetje denken, het is geworteld in Jan Hanlo en Lucebert. En over worteltjes gesproken, er zitten ook heel veel konijntjes in het boek.

Matthijs: is dit een serieus bruggetje?

Monique: ja! Luister! De konijntjes komen voor in het gedicht waar ik nu een stukje uit ga lezen,

Matthijs: we lezen met je mee, want we wisten dat je dit ging doen, dan kan de kijker thuis het ook goed zien.

Monique: het gaat over de schepper en over dat de mens eigenlijk altijd zelf zijn eigen ellende veroorzaakt.

Hij liet een prei groeien uit de blauwgrijze klei. En vervolgens liet hij een konijntje komen dat knabbelde aan die prei. Meteen daarop liet hij de mens verschijnen, die de prei opat en ook maar meteen het konijntje.

Nou, heerlijk hè?

Matthijs: heel goed, poëzie, prachtig. Drie goede titels gehad, alle drie aanraders, maar er is maar één boek van de maand. Gerda, aan jou de eer.

Gerda: unaniem, als een blok zijn wij gevallen voor *Schroder*.

Matthijs: het zegt me helemaal niks.

Gerda; dat ga ik je nu uitleggen, Amity Gaige, we zijn in goed gezelschap, op de omslag twee wervende quotes van de meest vooraanstaande literatoren in Amerika op dit moment, en dan zeggen we Jennifer Egan en Jonathan Franzen, die haar meesterschap hier meteen even neerleggen. En dat is ook zo.

Matthijs: is het een debuutroman eigenlijk? Ik had nog nooit van haar gehoord

Gerda: het is niet een debuut, het is wel iets waarin enorm geloofd wordt en je gaat het lezen en je bent helemaal verslaafd.

Matthijs: waarom?

Gerda: het is een literaire roadtrip, van een vader die wanhopig is omdat zijn ex zich niet aan de omgangsregeling houdt en hij ontvoert zijn zesjarige dochtertje. En wat begint als een hele gezellige middag, eindigt als een radeloze reis naar Canada waar hij dan een nieuw bestaan wil opbouwen met dit meisje.

Ronnie: wat er constant gebeurt in het boek, met die hoofdpersoon is iets aan de hand, die is niet helemaal fris, om het zo maar te zeggen, hij trekt je een bepaalde gedachtegang in en dan op een gegeven moment ga je daar in mee, maar dan denk je van, oh hier wringt wel iets. Dan gebeurt er wat in het boek en dan denk je 'ok'.

Monique: ik begrijp dit ook niet zo hoor, er staat: 'het gebeurt maar zelden dat een roman met zo'n gewaagd concept ten grondslag ligt aan zo'n aantrekkelijk personage'. Want...

Gerda; ik vind die vader wel ook aandoenlijk, maar gaandeweg aandoenlijk denk je ook... Ik vergelijk het schrijven ook een beetje met Edward Hopper, die schilderijen. Edward Hopper isoleert dingen en dan krijgt het een heel andere context. Dat doet zij ook. Het is een vrouwelijke, het is een schrijfster, maar het is wel een man in de hoofdrol, in de denkwijze.

Wim: ja en ook de manier waarop het boek is geschreven. Zijn advocaat zegt tegen m, want op een gegeven moment loopt ie natuurlijk tegen de lamp, dat staat ook achterop het boek.

Matthijs: niks verklappen ,

Wim: Ik verklap niks, staat achterop. Maar die advocaat zegt, schrijf het nou allemaal op wat er gebeurt is, in je leven, een verweerschrift. En je kan zeggen, het is misschien wel een brief aan zijn vrouw of aan zijn dochter, maar dan het hele boek.

Matthijs: een nagelaten bekentenis.

Wim; het aparte van dit boek is ook dat er voetnoten in staan, dat komt zelden voor in een roman en dat gaat vooral over stiltes. Stiltes die vallen. Dat zal hier niet gebeuren.

Monique: maar het is een hypnotiserend boek over vaderschap en het laat je niet los.

Matthijs: ik ga naar Emmy Storm, de jonge Emmy Storm zit daar, want wat krijgt dit boek, naast de onmetelijke eer, uiteraard, want het is het boek van de maand, een animatie. Door een jonge animator gemaakt. Vandaag ben jij het. Hoe lang heb je eraan gewerkt?

Emmy: Toch wel een week. Het hele weekend gewerkt en vijf dagen. Ik ben dan ook nog juffrouw, dus ik heb nog les gegeven en tussendoor heel veel getekend en geanimeerd.

Matthijs: Ik vind het werkelijk waar formidabel en de stijlen van al die animaties die we ondertussen gezien hebben zijn zo verschrikkelijk verschillend en dit is weer een heel andere stijl. En het klopt weer. Dit is het verhaal in 40 seconden, ja knap gedaan hoor, we gaan kijken.